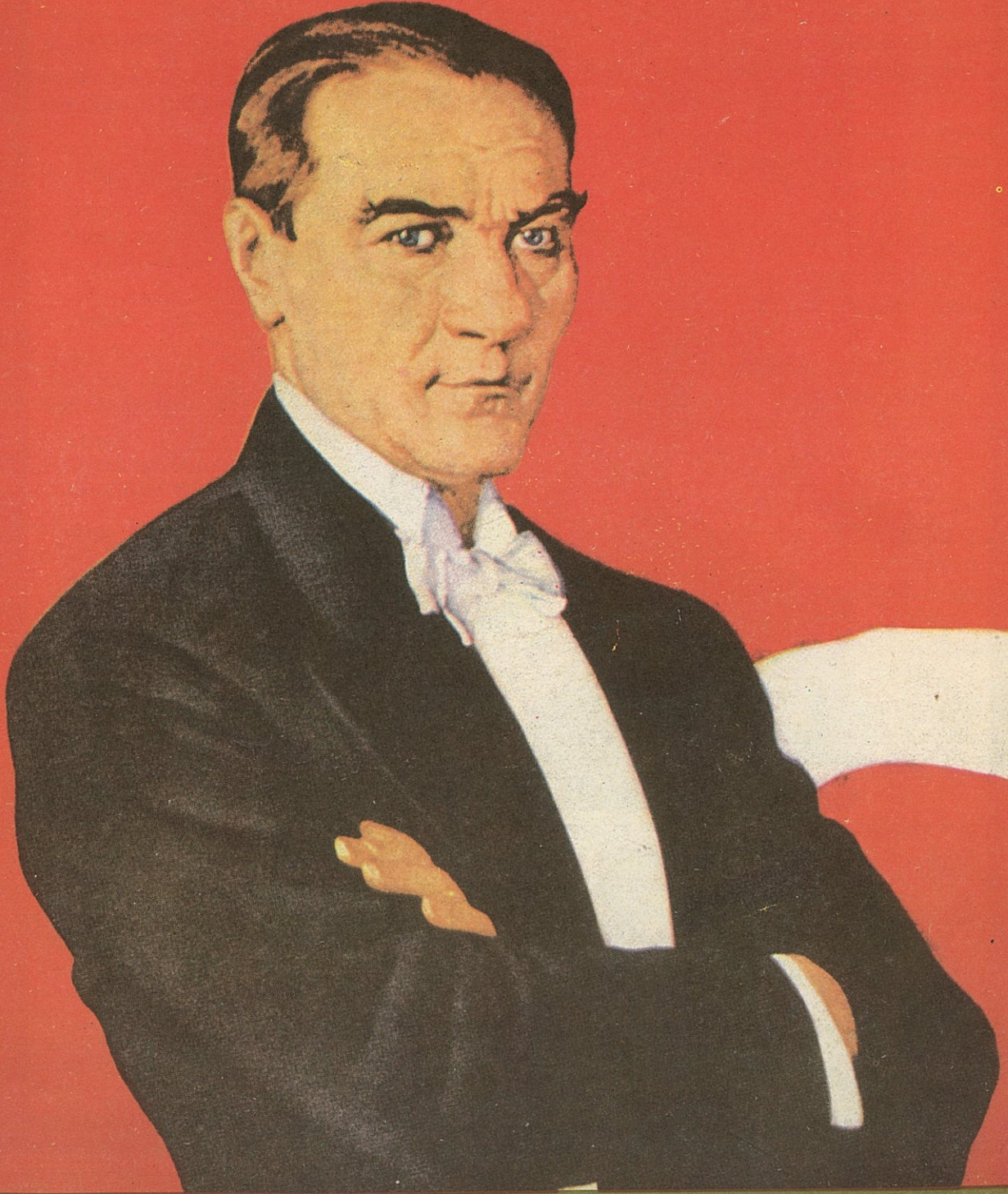

Türkiye Atatürk Dergisi

*Milli İstiklal Şairimiz
Mehmet Akif Ersoy*

TÜRKİYE ATATÜRK DERGİSİ

Millî - Ahlâkî, Ekonomik,
Ulusal Kültür Dergisi

İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı:
TAHSİN UFUK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Yük. Müh. SİNAN ORAK

Tanıtım ve Genel Yayın Müdürü
Yük. Müh. SERVET EKİCİ

Müessese Müdürü
**Dr. Müh. İBRAHİM İLHAN
ATADENİZ**

Ressam
MURAT HEPER

Kapak Konpezisasyonu
ŞAN GRAFİK CAĞALOĞLU-İST.
Tel: 522 87 79 - 511 71 08

Dizgi ve Baskı
**UFUK MATBAASI
CAĞALOĞLU - İSTANBUL**

İdare Edildiği Yer
Yeni Çarşı Caddesi 59/2 Beyoğlu
TEL: 149 51 66 İSTANBUL

Türk Basınında Yayın
Neşir Hayatımız Yıl 8 Sayı 31
T.C. 66. Yılı, Büyük Atatürk ve
Cumhuriyet Özel Sayı (1989-1990)
Abone Bedeli Yıllık 50. Bin TL.
Neşriyatlı 100.000 TL.
Kitap ilaveli 200.000 TL.

Reklâmlar pazarlığa tabidir.

1. Dergimiz, Kamu yararına çalışır.
2. Bütün okullara ücretsiz olarak
takdim edilir.
3. Abonelerimizin dışında, para ile
satılmaz.
4. Dergimiz Büyük Atatürk'ü tem-
silen yayınlanan Millî Fikir Der-
gisidir.
5. Dergimizde yayınlanan yazılar:
Kaynak gösterilmeden iktibaz
edilemez.

Bu Dergi: Basın Yasasına Uyar
T. A. D.

Başyazı

Sayın Okuyucularımız!...

Yazan : **TAHSİN UFUK**

Değerli okuyucularımız asil ve büyük aziz ve necip Türk Milleti, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 66. yılını idrak etmesi nedeniyle T.C. 66. yılı Cumhuriyet ve Atatürk özel sayımız ile yine sizlerle beraber, yine değerli ellerinizde, yine yüksek huzurlarımızdayız.

Sizlere tekrar hitabedebildiğimiz için mutlu ve bahtiyarız. Bizden sizlere gönül dolusu sevgi saygılarımızı sunar en ulti duygularımızla sizleri selamlar görev ve iş hayatınızda üstün başarılar sağlık, esenlikler mutluluklar dileriz.

Aziz ve büyük Atamızı temsil eden ve Millî Ülkücü bir eser olan dergimize karşı, şahsımıza karşı gösterdiğiniz yakın ilginize nazik ve muhterem alakalarınıza candan teşekkür eder, şükranlarımızı sunarız.

T.C. 66. yılımız Kutlu ve Mutlu olsun. Hayırlı uğurlu olsun. Asil ve Yüce Milletimize genç Türk Devletimize nice, nice 66. yıllar nice, nice (100) yıllar dileriz. Hazreti Allah Devlet ve Milletimize zeval vermesin. Tarih sahnesinde nesillerin devamınca payidar olsun. Yücelip yükselsin.

Muhterem okuyucularımız Aziz Türk Milleti! T.C. Büyük Atatürk'ün ölümsüz eseridir. Bu eser tüm milletimizce Şanlı, Şerefli her zaman muzaffer Kahraman Türk Ordularımızca bilhassa asil ve büyük Türk Gençliğimiz tarafından hayatımız pahasınada olsa T.C. mutlaka korunulacak edebiyete kadar yüksek varlığı idame ettirilecektir! Tarih ve insanlık boyunca dünya varoldukça.

Devlet ve Millet oluşumuzun bilinç ve şuuruyla el ele yan yana can cana kardeşçe yaşamak suretiyle her zaman bir ve bütün olarak aziz ve yüce Atamızın ilkeleri fikirleri doğrultusunda hedefe ulaşacağız.

Devrimlerinden taviz vermeden; aydın yolundan hiç çıkmadan, fikir ve millî düşünceleri doğrultusunda çağdaş uygarlığın medeniyetin zirvesine adım adım ilerleyerek: Çok çalışıp; çok okuyarak iktisaden güçlenerek yükseleceğiz.

Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti, Varolsun Büyük Türk Milleti, Türkiye Cumhuriyeti'nin 66 ncı yılı bütün mutlulukları, bütün saadeti aziz milletimize beraberinde getirsin. «Ne Mutlu Türküm Diyene!» Ne mutlu ben Atatürk'çüyüm diyenlere...

Saygılarımızla

Türkiye Atatürk Dergisi

T.C. 66. Yılı Münasebetiyle Yüce Atamızı Sunuş!...

TÜRK TARİHİNE: Şan-Şeref, Ümran, Kahramanlık, Muzafferiyet, Ruh ve Mana Veren, (KAHRAMANLAR - KAHRAMANIMIZ) büyük ATATÜRK 1881 yılının Mayıs ayı içerisinde, (SELANİK'TE DOĞDU.) Annesi Züeyde Hanım, Babası Ali Rıza Efendidir! Küçük Mustafa'ya Annesi Zübeyde Hanım, ninni söylerken, (OĞLUM PAŞA OLUR İNŞALLAH...) Benim Sarı Paşam dermiş!..

— Türk ve Dünya Tarihlerinin bu en büyük (ANASININ) duaları kabul olmuş, (ALLAH ONU PAŞA YAPMIŞTIR...) Esasen doğuşuyla, »BEŞER« Tarihine kendi varlığını bir gün: Altın Harflerle yazdıracak olan bu büyük insan; (TÜRK BÜYÜĞÜMÜZ) İlk ve Orta Öğrenimlerinden sonra, Askeri Liseye kayıt olmuş. ASKERLİK SANATINI SEÇMİŞTİR... Küçük yaşta büyük zekâ: (BÜYÜK DEHÂ OLDUĞUNU) hisseden Matematik Öğretmeni ona, KEMAL ismini takmıştır... Böylece: M. Kemal olduktan sonra, Paşa oluncaya kadar, gerek öğrencilik devresinde, gerek kıta hizmetlerinde, »SİCİLİNDE« en küçük bir bozukluk yoktur... Kötü hareketi de yoktur. Askerî hizmetleri, namusuyla, şerefiyle ifa etmiştir!

— Hz. Allah onu: »TÜRK MİLLETİ« için, Tarihî derinliklerinde sakladı ve zamanı geldiğinde; Dünyaya getirdi... Paşamızı önce »ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA« Yüksek Varlığını kabul ettirmiş, kırılan millî onurumuzu mağlup bir millet ve devlet olarak yerine getirmiştir...

— Milli İstiklâl Savaşımızın kazanılmasından sonra: (G. M. K. Paşa) ismiyle anılan yüce Atamız, T. Cumhuriyeti'ni

kurduktan sonra, (T.B.M.M.) Kararıyla: »ATATÜRK SOY İSMİNİ ALMAK SURETİYLE!...« Tüm Dünyadaki yaşayan, (TÜRKLERİN ATASI) olmuştur!...

— ATATÜRK; »Tüm Rütbelerini« Savaş Meydanlarında kazanmış. (RÜTBESİ) Mareşalliğe kadar gelmiş. Bir Harp Profesörü, (ASKERİ DAHİ...) Sivil ve Mülkî Şahsiyetiyle de; »SİYASİ DEHÂ...« İktisatçı, imarcı, »genç modern TÜRKİYE'nin« T.C.'nin Kurucusudur!...

— Her Lidere nasip olmıyan bu iki yön: ÖNCE KURTARICILIK... Sonra bir devletin temelden kurucusu olmak onu var etmek... Atatürk; TÜRK VE DÜNYA TARİHLERİNİN EN BÜYÜĞÜDÜR!... 0. Asrın ve gelmiş geçmiş Asırların da; EN BÜYÜK DEHÂSİDİR... Asker olarak M. Kemal Paşa ayrı bir büyük değer, Sivil elbisesiyle bir devlet adamı olarak çok bambaşka bir büyük dahi. Ayrı bir değer, LİDERDİR...

— T. Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 66. Yılı münasebetiyle, kısaca hayat hikâyesini belirtmeye çalıştığımız büyük ATATÜRK... Türk ve Dünya Tarihlerine sığmıyacak kadar büyüktür!...

— Aziz ve büyük milletimize, asil »TÜRK« Gençliğimize, (TARİH) bir »ÖZEL SAYI« sunmaktan gururluyuz... Hep onu yaşıyoruz... Hep onunlayız, YOLUNDA İZİNDEYİZ... ORDUMUZLA ve MİLLETİMİZLE BİRLİKTE... Sarsılmaz iman ve inancımızla... Ufkunda, işaretlediğin medeniyetin izindeyiz!...

Saygılarımızla...

TÜRKİYE ATATÜRK DERGİSİ

Türkiye Cumhuriyeti Atatürk'ün ölümsüz eseridir

«BENİM NAÇİZ VÜCUDUM ELBET BİR GÜN
TOPRAK OLACAKTIR. FAKAT TÜRKİYE CUM-
HURİYETİ EBEDİYETE KADAR YAŞAYACAK-
TIR.»

Bugünkü Türkiye: Onun Milletine çalışmalarının, cesaretinin hediyesidir... Bizler onun mirasçılarımız.

Atatürk yardım görmeden okumuş kendisini yetiştirmiş ve çetin savaşlar neticesi yurdu, iç ve dış düşmanlardan kurtarmış, Türkiye'yi medeni ve itibarlı millet yapmak için gerekli inkılapları yapmış mamur, şerefli bir Türkiye kurmuş ve milletin kendisine verdiği «Atatürk» adını tarihe altın harflerle yazdırtmıştır.

Osmanlı Devletinin Adriyatik kıyılarından Mısır Körfezine ve bütün Arabistan'ın içinde bulunduğu muazzam ülkeden sonra Ana Vatanı da düşmanların istilâ ettiği ve güzel İzmir'i kölemiz olan bir milletin işgal ettiği bir zamanda millet için, vatan için Padişah Yaverliğini bırakarak ilk önce atılanların başında önder ve rehber Mustafa Kemal olmuştur...

Vatanı kurtardıktan sonra da ölünceye kadar millet hizmetinde kendisine bir servet yapmadan çalışmış, mütevazı bir hayat sürmüş ve milletin kendisine verdiği hediyeleri yine Dil Tarih Kurumu'na dolayısıyla millete bırakmıştır.

Bugünkü büyük fabrikalar Sümerbank, Etibank, İş Bankası gibi bir çok tesisleri kurdurmuş. Ziraat Bankası gibi tesisleri geliştirmiş devleti, millete sevdiren ve modern bir Türkiye kurulması için ne lâzımsa yapmış, yanık bir yurt üzerinde kurulan vatanın asıl temelleri yalnız Atatürk devrinde atılmıştır. Ondan sonra ise yalnız ilâvelerle uğraşılmaktadır.

Denizlerde Türk teknesi, yollarda Türk rayı, yabancı sermayenin def'i kapitilasyonların kaldırılması ve nihayet bir milletin kıyafetini değiştirmek işlerini Atatürk başarmıştır.

Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa (Herkim İstanbul'u alırsa Cennet mekân olacak) demiş Fatih Sultan Mehmet bu vasiyeti yerine getirdi... Fakat 477 yıl sonra kâfir orduları tekrar İstanbul'u almakla Peygamberimizin sözünü yeniden yerine getirilmesi Müslümanlara vazife oldu. Atatürk yalnız İstanbul'u değil, Trakya ve Anadolu'yu da düşmandan kurtarıp çan seslerini susuran ve yeniden ezan seslerini göklere yükselten

Yazan : Yükl. Müh. Servet EKİCİ

ve bütün dünyaya TÜRK'ü yeniden tanıtan adamdır!..

Atatürk, Fatih Sultan Mehmed'in malik olduğu imkânlardan da mahrum olarak her sahada büyük bir zafer kazandığına göre elbet de Peygamber'in şefaatine nail olmuş o da cennet mekân olmuştur.

Atatürk'ü inkâr eden ve takdir etmiyenin asil kanından Türklüğünden ve ahlâkından şüphe etmek lâzımdır.

Çünkü, Atatürk;

BENİM NAÇİZ VÜCUDUM ELBET BİR GÜN
TOPRAK OLACAKTIR. FAKAT TÜRKİYE CUM-
HURİYETİ EBEDİYETE KADAR YAŞAYACAK-
TIR.

Buna inanıyoruz. ATA'yı minnetle anıyoruz.

ATA'yı daima seveceğiz ve izinden, yolundan ayrılmayacağız. Her Cumhuriyet Bayramında, her ölüm yıldönümünde değil, her fırsatta inkılaplarını muhafaza edeceğimize ant içiyoruz ATAM!..

AZİZ VE KUTSAL KABRİNDE RAHAT UYU
ATAM.

TÜM GENÇLİK VE MİLLET OLARAK, İZİNDE, YOLUNDAYIZ!.. «NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE...»

Mustafa Kemal'in doğum yılı ve doğum günü

Mustafa Kemal'in 1881 yılında doğduğu katidir. Fakat onun doğum günü bilinmez. Mustafa Kemal, kendisi de doğum gününü bilmediğini söylemiştir.

O'nun doğum tarihini yıl olarak gösteren en eski belge, Harp Okulunda 1315 duhullülere mahsus künye defterindeki kayıttır. Bu tarih sadece (96) olarak yazılmıştır. Mustafa Kemal'in, ilk TBMM kurulduktan sonra, Meclise verdiği tercümei hal fişinde de doğum tarihi 1296 olarak gösterilir. 18 Ekim 1338 (1922) tarihinde Ankara nüfusuna kayıt olduğu zaman kendisi için doldurulan nüfus tezkeresinde bu tarih hem rakamla, hem yazıyla gene 1296 olarak tesbit edilmiştir. 1296'nın Rumi mi, Hicri mi olduğuna dair bir işaret olmadığına göre, 7 kânunusani 1329 (20 Ocak 1914) tarihli doğum tarihleri hakkındaki Şurayı Devlet kararına göre, bunun Rumi sayılması gerekmektedir. 1296 Rumi yılı ise 13 Mart 1880 ile 12 Mart 1881 Milâdi tarihleri arasına rastlar. Bunun içindir ki Atatürk'ün doğum yılı uzun zaman, bazen 1880, bazen de 1881 olarak gösterilmiştir.

Mustafa Kemal'in doğum yılı ile ilgili ikinci belge Atatürk soyadının kabulünden (24 Kasım 1934) sonra Ankara Nüfus İdaresince yeniden tanzim edilen ve şimdi aslı İstanbul Atatürk müzesinde bulunan son Nüfus Hüviyet Cüzdanıdır. Atatürk'ün sağlığında ve şüphesiz onun tasvibi alındıktan sonra tanzim olunan bu nüfus hüviyet cüzdanında doğum yılı 1881 olarak gösterilir.

1881 yılının ilk günü Rumi 1296

yılının 20 Aralığına rastlar. 13 Mart ise 1297 Rumi yılının ilk günüdür. Bu vaziyette Mustafa Kemal'in 1881 yılının 1 Ocak - 12 Mart arasında bir gün doğmuş olması katidir.

Bazı eserlerde kati bir doğum gününden bahsedildiği görülür. Enver Behnan Şapolyo, 1922 yılında Zübeyde hanımla tanıştığında, kendisine Atatürk'ün doğum tarihini de sorduğunu ve şu cevabı aldığını kaydeder :

«O zamanki Hamidiye kayıtlarına gün ve ay yazılmaz, yalnız yıl yazılırdı. Ben oğlum Mustafa'yı Er-bain soğukları devam ederken doğurdum. Bu doğum, benim aklımda kaldığına göre 23 kânunuevvel 1296 tarihlerine düşmektedir.»

Bu bilgiye dayanan Şapolyo, 1881 tarihini doğum yılı olarak kabul etmez ve «Annelerinin verdiği malû-

mata göre, Atatürk 23 Aralık 1880 tarihinde doğmuştur» der.

Bu bilgidan faydalanan Şevket Süreyya Aydemir ise (Tek Adam) adlı eserinde, 1917 kanununa göre (13) günlük farkı da ekleyerek bir başka tarih bulur ve o da Atatürk'ün 4 Ocak 1881'de doğmuş olması gerektiğini yazar.

Zübeyde hanımla, Atatürk'ün doğum günü üzerinde Ali Fuat Paşa da konuşur; fakat ona Mustafa Kemal'in annesi şu cevabı verir :

«Babası Ali Rıza Efendi. Paşanın doğumunu evimizdeki iki Kuranı Kerim'den birine kaydetmişti. Fakat zevcim vefat ettiği zaman başucunda yalnız bir Kuranı Kerim vardı ve onda da hiç bir yazı yoktu. Belki de kayıtlı Kelam-ı Kadimi devam ettiği camideki hocalardan birine hediye etmiş olacak.»

Mustafa Kemal'in Anası ve Babası

19881 yılının ilk aylarında, Selânik'in İslahane mahallesinde dünyaya gelen bir erkek çocuğuna **MUSTAFA** adı verilir. Babası, kereste ticareti yapmakta olan **Ali Rıza Efendi**'dir. Annesinin adı **Zübeyde**'dir.

Ataları, fetih devirlerinde Anadolu'dan gelip, Makedonya boylarına yerleştirilmiş Türkmen göçmenlerinden olan Ali Rıza efendi ile Zübeyde hanımın Ahmet ve Ömer adlarında iki erkek çocukları daha vardır. Yalnız ilk çocukları Fatma'yı bir kaç yıl önce kaybetmişlerdir. Ali Rıza Efendi 45'ine yakındır. Dördüncü çocuğunu dünyaya getiren anne ise 24 yaşlarındadır. Sarışındır. Açık mavi gözleri vardır.

Evlenmeleri 1870 yıllarına rastlar. O tarihlerde Ali Rıza Efendi, Evkaf Dairesinde ikinci kâtiptir. Talip olduğu 14 yaşındaki Zübeyde'den yirmi yaş kadar büyüktür. Kız tarafından bu evlenmeye itiraz edenler olursa da, sonunda nikâh kıyılır; yuva kurulur.

Mustafa Kemal'in kızkardeşi Makbule Atadan, bu yuvanın kuruluşu ile ilgili olarak şunları anlatır:

«Bir gün babam rüyasında ak sakallı bir ihtiyar görmüş. Bu ihtiyar zâtın yanında gayet güzel sarışın bir kız duruyormuş. Bu ihtiyar babama: — Bu kız senin kısmetindir, deyip kaybolmuş. Babam sabahleyin uyanınca rüyasını ablası Hatice hanım anlatmış; sonra da ona:

— Bana bir sarışın kız bul, ben onunla evleneceğim, demiş. Halam, mahalle mahalle sarışın kız aradıktan sonra, nihayet annemi beğenmiş. Gelip, bunu da babama söylemiş. Bir müddet sonra bu kıza talip olmuşlar. Bu aile zengin olduğu için babamdan fazlaca ağırlık istemişler. Fakat araya, dayım Hüseyin ağa girerek babamla annemi evlendirmiş.»

Evlendikten hemen sonra, Ali Rıza Efendinin Selânik'teki baba evine yerleşirler. İlk evlilik yılları muhtemelen 1877 - 78 Osmanlı Rus harbine kadar bu evde geçer.

Selânik vilâyeti salnameleri üzerinde araştırmalar yapan Türk Tarih Kurumu üyesi İhsan Sungu'nun verdiği bilgiye göre, Ali Rıza Efendinin 30 Nisan 1873'de Evkaf kâtiibi olarak kaydı görülmektedir! Aynı kayda 25 Ekim 1876'da da rastlanmış, fakat bundan

sonraki salnameler bulunamamıştır. Yalnız mevcut 1880 salnamesinde Ali Rıza Efendinin adına rastlanmamaktadır.

İhsan Sungu: «Ali Efendinin, muhtemelen, 1926'dan önce, belki de Rus muharebesini müteakip Evkaf idaresinden çekildiği anlaşıyor» der. (Belleten N. 10 Nisan 1939)

Bu duruma göre, Ali Rıza Efendi ile Zübeyde hanımın ilk üç çocuğu Selânik'te dünyaya gelmiştir. Ve bunlardan Ahmet ile Ömer'in Makbule Atadan'ın hatıratında söylediği gibi - Çayağazında veya Papazköprüsünde doğmuş olmaları imkânsızdır. Aynı hatıratda, Fatma'nın 3 yaşında (1875'de) Çayağazı'nda vefat ettiği, İslâm mezarlığı olduğundan kumluğa gömüldüğü dalgaların cesedi ortaya çıkardığı, Zübeyde hanımın buna çok üzüldüğü de anlatılır!

Fatma, bundan sonra da iki erkek çocukları dünyaya gelir: Ahmet ve Ömer.

Ali Rıza Efendi bu defa Evkaf kâtipliğinden ayrılır ve Rüşumata geçer. Olympus dağı eteklerinde Katerin kazasına bağlı Papazköprüsünde gümrük muhafaza memuru olur. Selânik ile bütün civarının ve hatta İstanbul'un odun ve odun kömürü ihtiyacını temin eden bu bölgede bir kaç yıl görev yaptıktan sonra (ve devamlı eşkiya baskınlarına şahid olunan bu bölgede genç eşini daha fazla bırakmak istemediğinden) Rüşumattan da ayrılır; ve 1880-1881 yıllarında kereste ticaretine atılır. Bu işi yapanların iyi kazanç sağladıklarına şahit olmuştur. Böylece ailesine daha rahat bir hayat temin edeceğini de düşünür.

ATATÜRK ve DEMOKRASİ EĞİTİMİ

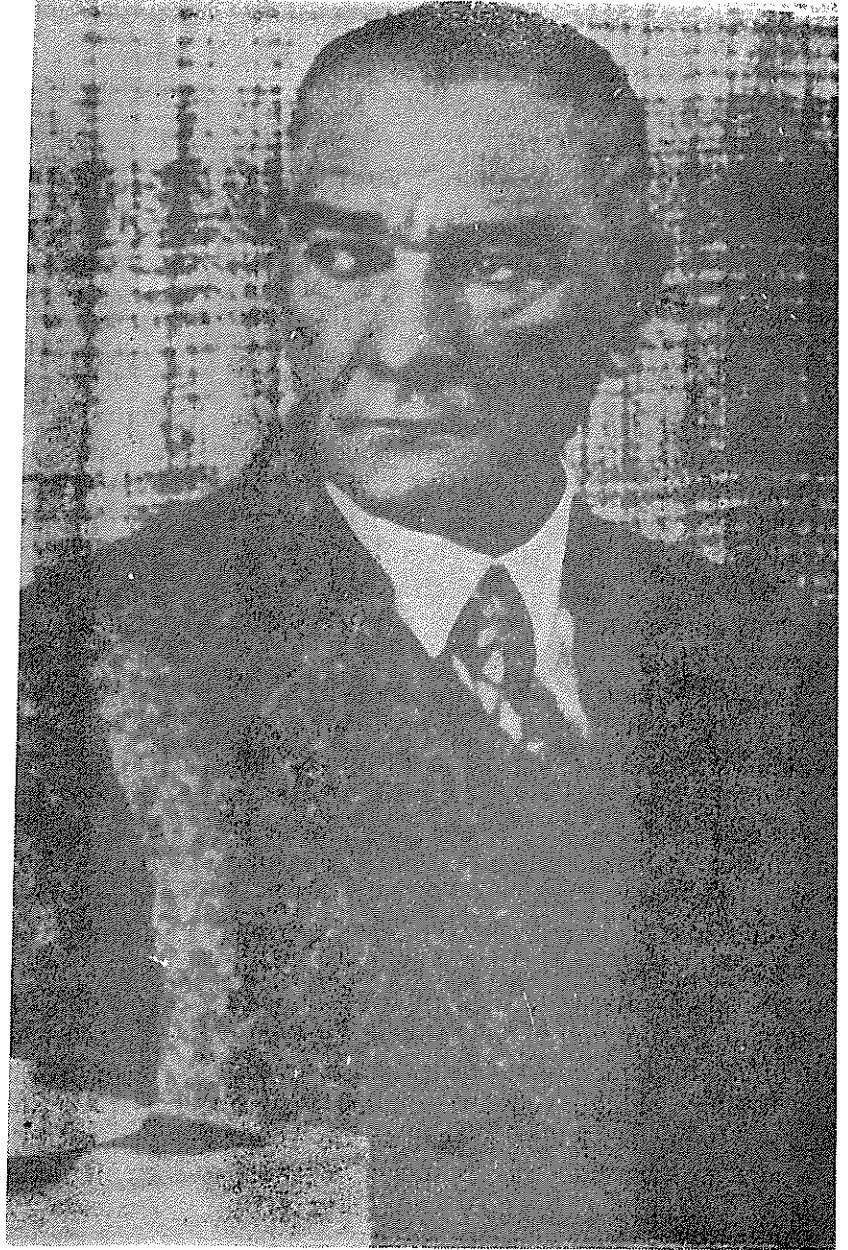
Em. Tuğg. Remzi KALAYCIOĞLU

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu, Türk milli eğitiminin temel ilkelerini sayarken 11. maddesinde «Demokrasi eğitimi»ne yer vermiştir. Aynı bölümün 17. maddesinde de «Her yerde eğitim» ilkesini getirdikten sonra, «Resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir» demek suretiyle, Bakanlığın sorumluluk sahasını genişletmiştir. Hal böyle iken, memleketimizi 12 Eylül 1980 öncesine getiren olaylar göstermiştir ki, yurdumuzda demokrasi eğitimi yeterince yapılamamıştır. Demokrasi eğitimi, bu yönetim biçimini seçen memleketler için bir ihtiyaçtır, bundan sonra da bir ihtiyaç olmakta devam edecek ve Türkiye için Milli Eğitim Bakanlığının görevleri arasında yer alacaktır. Hükümetlerin güçlerini milletin rızasından almak suretiyle memleketi iyi yolda idare etmeleri, gerektiği zaman milletin yöneticileri değiştirme hakkını kullanabilmesi, ancak bütün milletin iyi bir demokrasi eğitimi almış olması ile mümkün olur.

Neden demokrasi?

Çünkü bu idare tarzı milletimizin karakterine ve insan haysiyetine en uygun olanıdır. İnsanlık, özellikle memleketimiz, demokrasi idaresine uzun süren ızdıraplı tecrübeler geçirdikten sonra kavuşmuştur.

Mustafa Kemal, daha 1920 yılında yurdumuz henüz düşman işgali altında ve memlekette bir padişah var iken toplanan Büyük Millet Meclisinde, «Hakimiyet Milletindir» ibaresini taşıyan levhayı astırmıştı. Demokrasinin esasını teşkil eden bu fikir onda, öğrencilik yıllarından itibaren içinde yaşadığı ve memleketimizin mukadderatı ile ilgili büyük olayların tesiri ile şekköl etmişti.

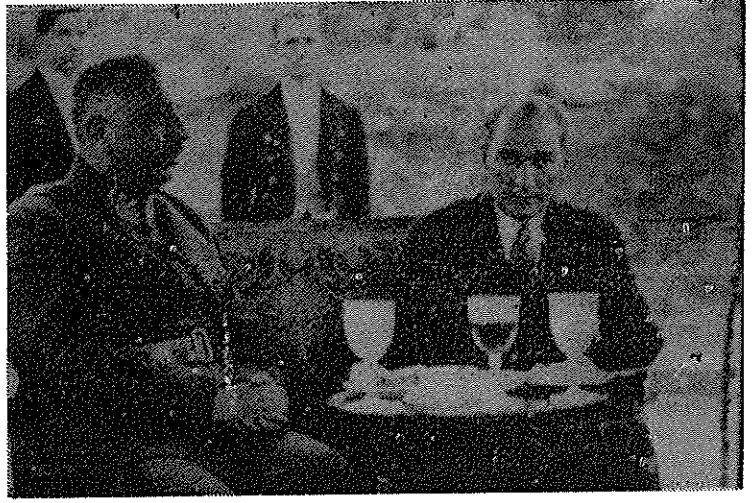

Avrupa devletlerinin teknik alanda kaydettikleri ilerlemelere ayak uyduramayışımız ve kapitülasyonlar sebebiyle 18 inci asırdan bu yana zaten yarı sömürge haline gelen memleketimiz, Atatürk kuşağının içinde yaşadığı 31 Mart vak'ası, Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı gibi olaylarla büyük kayıplara uğramış

ve parçalanmıştı. Bu olaylar içinde gençlik yıllarını cephelerde geçiren Atatürk, uğranılan felaketlerin acısını duyarken, memleketin kurtuluşu için çareler aramaktan da geri durmuyordu. Tarihte en kötü şartlar içinde bulunduğumuz İstiklal Savaşı döneminde dahi, ancak millet iradesine dayanan bir yönetimin memleketi kurtarabile-

ceğini ve yükselme şartlarını hazırlayabileceğini düşünmüştür. Bu düşüncenin etkisi daha büyük mücadelenin başlangıcında Amasya bildirisinde, Erzurum ve Sivas Kongrelerinin toplanmasında görülmüştür. Demokratik bir yönetimle İstiklal Savaşı kazanıldıktan sonra Atatürk, Cumhuriyetin ilanını sağlamış ve ilk Cumhurbaşkanı olarak, demokrasinin memleketimizde bütün şartları ile yerleşmesi yolunda çalışmalarına başlamıştı. Medeni Kanun ile hukuk birliğinin sağlanması, harf inkılabı ve okuma - yazma seferberliği ile milletin aydınlatılması, laiklik ilkesi ile din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması, halkçılık ilkesi ile hizmetlerin vatandaşla götürülmesi, milliyetçilik ilkesi ile ırkçılıktan uzak ve kendini Türk sayan herkesin Türk kabul edilmesi şeklinde bir anlayışın getirilmesi, Tevhidi Tedrisat Kanunu ve diğer Atatürk inkılap ve ilkeleri, Türk demokrasisi için en uygun şartları hazırlamak ve asgari müsterekleri çoğaltmak maksadı ile ortaya konmuşlardı.

Atatürk sağlığında, Türk milletinin medeni milletler topluluğu içinde eşit haklara sahip olarak şerefli yerini alması için, devletin çağdaş medeni esaslar üzerine kurulması yolunda, büyük bir enerji ile çalışmıştır. Çünkü O, ancak böyle bir devlet kuruluşu ile memleketin refaha ulaşabileceğini, ayrıca da medeni ve güçlü bir toplumun, başkalarının avı olmayacağını anlamıştı. Atatürk cephelerde ve diplomatik temaslarında kazandığı tecrübelerle biliyordu ki, müstemlekeci memleketler kendi fabrikaları için ham madde sağlamak, işçilerine iş bulmak ve ham maddenin bulunduğu memleketlere medeniyet götürmek gibi bir bahane ile başka ülkeleri boyunduruk altına almakta idiler. O halde başkalarının avı olmamak için en az onlar kadar medeni ve güçlü olmak lazımdır. Bu da, demokratik idare ile gerçekleştirilecekti. Demokrasinin iyi işlemesi ise, toplumun bu konuda eğitilmiş olması ile mümkündür. Bu maksatla da Atatürk, resmi eğitim ve öğretim kurumlarını geliştirmesinin yanı sıra Halkevleri teşkilatını yurt sathına yaymak ve Okuma - Yazma Seferberliğini baş-

latmak suretiyle büyük atılımlar yapmıştır.

Atatürk'ün ölümünden sonra da Türk demokrasisinin geliştirilmesi için teşebbüsler olmuş ve çok partili döneme geçilmiştir. İkinci dünya harbinden sonra dünyada meydana gelen yeni gelişmeler, memleketlerin yalnız başlarına kendi güvenliklerini yeterince sağlayamayacakları hakikatını ortaya koyunca Türkiye demokrasi ideallerini paylaşan memleketler safında (NATO'da) yerini almıştır. Yönetimde Atatürk inkılap ve ilkelerinden sapmalar meydana geldiğinde bunları düzeltmek ve yeni ihtiyaçları karşılamak maksadı ile 1961 Anayasası hazırlanmıştır. Bu Anayasa ile 12 Eylül öncesi duruma gelmemizde Anayasadaki aksaklıkların rolü olabileceği gibi, yönetimdeki hata-

ların ve Anayasanın uygulanmasına paralel olarak demokrasi eğitimine gereken önemin verilmeyişinin de rolü olduğunu kabul etmek gerekir. İçinde bulunduğumuz dönemde yeni bir Anayasanın hazırlanması çalışmaları başlatılırken, acı tecrübelerimizden de ders alarak, demokrasi eğitimine önem vermemiz gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Bir memlekette demokrasi rejiminin başarılı olması için, toplumun bazı asgari müstereklerle bağlı olması lazımdır. Her demokratik memleket için bunlar değişebilir. Türk demokrasisi için asgari müsterekler, Atatürk ilke ve inkılaplarıdır. Demokrasi eğitimi için program hazırlamaya başlarken, Atatürk ilke ve inkılaplarının öğretilmesi ile işe başlamalıyız.

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL BORA SÜRÜCÜ KURSU
Selmani Pak Cd. No. 82/A Üsküdar - İST.
Telefon : 334 22 69 343 67 81

İzahat İçin Lütfen Bizi Arayınız!

Atatürk'ü Unutturmak!...

Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet VELİDEDEOĞLU

Çok sevdiğim bir arkadaşımın insandan doğaya, doğadan sanata, kısacası, konudan konuya atlayarak tatlı bir söyleşiye dalmıştık. Kendisi hukukçu olmayıp, teknik alanda derin bilgisi ve yapıtları bulunan bir bilim adamı idi. Uluslararası birçok bilimsel toplantıya katılmış ve büyük Batı dillerinden birkaçını bilen bu arkadaşım genellikle çok neşeli ve nükteli konuşur. O gün söz politikaya gelince yüz çizgileri birden gerildi; dünyayı tanıyan, «umur görmüş» bir insanın olanca üzüntü ve ciddiliği ile : «**Bu gün politika diye bir şey var mı? Her şey karman çorman. Ben sadece bir tek çaba görüyorum ortalıkta. O da Atatürk'ün unutturulmak istenmesidir.**» dedi. Konuşmamız bir süre bu konu üzerinde döndü dolaştı ve bir burukluk kapladı içimizi. «İyi olur inşallah» diyerek, bu burukluğun havası içinde ayrıldık.

Sanıyorum ki, Atatürkçülüğe yürekten bağlı birçok insan arasında sık sık geçiyordur böyle söyleşiler ve «Bunun sonu nereye varacak?» biçiminde sorular...

Niçin Unutturmak?

Atatürk'ü neden unutturmak istiyorlar? Hain Sultan Vahdettin'e «vatansever» diyen; Türklere güveni olmadığından Kassa (muhafız) Alaylarını Arnavut ve Çerkezlerden oluşturan 33 yıllık saltanatı döneminde Osmanlı İmparatorluğunu büsbütün çürüten Abdülhamit'i, «Ulu Hakan Sultan Abdülhamit Han» diye anan Mütareke dönemi hainlerinin maddi ve manevi mirasçıları ve Atatürk ile ailesi hakkında en namussuzca iftiralarla dolu anılarını İngilizlerin bir müzesine bağışlayan Dr. Rıza Nur'un eski harflerle kaleme alınmış yazılarını oradan kopye edip Türkiye'ye getirerek kitap halinde basan ve bunları el altından satmakta devam eden emperyalizm uşağı alçaklar, milli kahraman Atatürk'ü elbette unutturmak isteyeceklerdir. Bunların gazetelelerinde veya politikacılarının konuşmaların-

da «Atatürk» adı hiç geçmez. Kürt milliyetçisi Saidi Kürdi —öbür adıyla Saidi Nursi— onlar için «mergup ve muhterem»dir de. Türk milliyetçisi Mustafa Kemal «Menfur ve münafik»tır. «Türklük gövdemiz, islamlık ruhumuzdur» sözünü cami duvarlarına yazarak büyük Türk ulusunu sadece maddeye indirgeyip aşağılayanlardan ve böyleleriyle ortaklık kuranlardan ne beklenir başka. Bu gibileri kendi çirkeflerinin batağı içinde bir yana bırakıyorum.

Fakat Atatürk döneminde doğmuş, büyümüş, kimisi üniversite ve yüksek okulların türlü bölümlerini bitirmiş, müspet bilimleri öğrenerek yetişmiş genç politikacı, idareci ve teknokrat takımına, yazar - çizerlere, bilim adamı geçinenlere ne diyelim? Bunlardan bir bölümü Atatürk'ü niçin unutturmak ister? İşte buna akıl erdirmek güç oluyor. Bu noktayı az çok anlayabilmek için Atatürk'ün —bugüne değin türlü zamanlarda bu sütunlarda belirtmiş olduğum— düşünce ve ilkelere bir daha topluca göz atalım :

● Çağdaş bilim, müspet bilimdir ve gerçek aydınlatıcı odur. Bilimin yolundan şaşmamalıdır.

● Türk ulusu milliyetçilik ilkesiyle yetiştirilmeli, uluslararası ümmetçilik akımından kurtarılmalıdır. Ülkenin bağısız, koşulsuz bağımsızlığının titizlikle korunması ancak Türk milliyetçiliği bilincinin her Türk'ün kafasında yer etmesine bağlıdır.

● Türk tarihi Osmanlılıkla başlamış değildir; bu nedenle Türk ulusunun tarihi üzerinde çok daha gerilere, temele, kökene doğru araştırmalar yapılmalıdır.

● Türk kadını kölelikten kurtarılmalıdır. Çocuğun ilk öğretmeni olan ana, Türklüğünden, hatta eşit haklı insanlığından habersiz bir yaratık durumunda kaldıkça, Türk çocuğunun ulusal bilinçle yetişmesine olanak yoktur.

● Ülkede uygulanan hukuk kuralları din kurallarından ayrılmalı, hukuk eski durucu (statik) durumundan kurtarılıp atılımcı (dinamik) ve çağa dönük bir duruma getirilmelidir. Hukukun sürekli olarak değişen sosyal ve ekonomik gereksinimleri karşılayabilmesi ancak bu yoldan olanak içine girer.

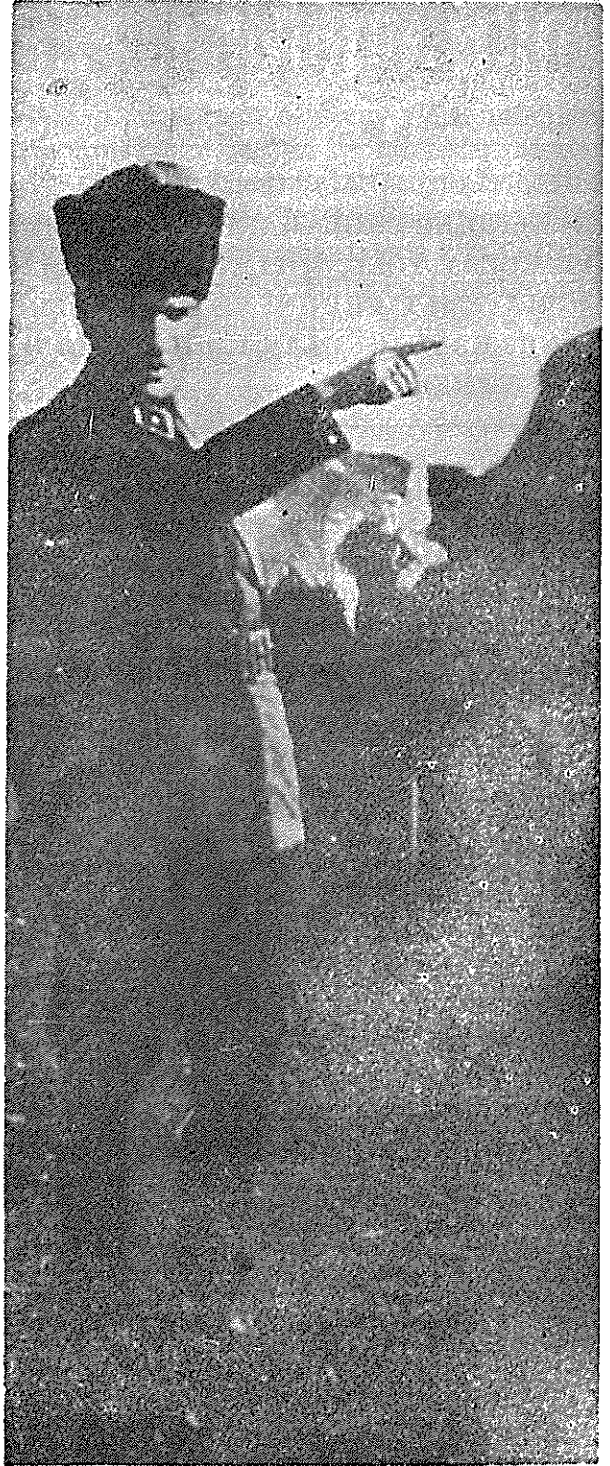
● Güzel sanatların her dalına önem verilmeli, eski Türk yapıtları incelendiğinde, Türkün ulusal ruhunda her zaman var olduğu açıkça görülen sanat inceliği yeniden —büyük yapıtlar koyacak güçte— canlandırılmalıdır.

● Ulusal varlığı ayakta tutan temel direklerden birisi ve en başta geleni «dil»dir. Bu nedenle Türk dili anlatım gücü bakımından, dünyanın en ileri dillerinden biri durumuna getirilmelidir. Dilimiz, gelişmesini engelleyen yabancı sözcükler salgınından kurtarılmalı, bütün bilim terimleri de, Türkçeleştirilmelidir. Ayrıca ezan ve ibadet Türkçeleştirilmeli ve Türk halkı Batı'nın en ileri uluslarında olduğu gibi, tapınımını (ibadetini) kendi diliyle yapmalıdır.

Yukarıki Atatürk ilkelerini yeniden anımsayınca şu gerçeğe varıyoruz : Bir bölük politikacı, idareci, teknokrat, yazar çizer ve öğretim üyesi, başta sözünü ettiğim hainler takımı gibi Atatürk'ü karalamak, tarihten silmek girişiminde bulunmuyor. Hatta onlardan bir kısmı konuşmalarında ve yazılarında Atatürk'ten «Büyük Mustafa Kemal, yüce Önder, Büyük Kumandan» gibi övücü nitelemelerle söz ederek, Atatürk'ü güya benimsemiş görünüyorlar. Hele resmi günlerde Atatürk edebiyatından geçilmiyor. Ne var ki, bu edebiyatı yapanlardan veya Atatürk büstü diktiren ve Atatürk heykelleri karşısında saygı durumunda bulunanlardan birçoğu O'nun —yukarıda özet olarak sıraladığım— ilke ve direktiflerinden hiçbirini benimsemiyor.

Bu gibiler, Atatürk'ü tarihten silmeyi başaramıyacaklarını biliyorlar. Bu kadarcığına akılları eriyor. Şu halde Atatürk'ü değil, Türkiye'de Atatürkçülüğü unutturmalı ki onun adı havada kalsın ve kendi gizli emelleri bir gün bu yöntemle gerçekleşsin.

Bence Atatürk'e karşı olanların en tehlikelileri bunlardır. Çünkü sinsidirler, izledikleri yöntem, «Atatürk'ü —güya— benimseyerek Atatürkçülüğü yozlaştırmak ve unutturmak yöntemi» dir. Onlar Ulusal Kurtuluş Sa-

şasının Başkomutanı Mustafa Kemal'e «evet» Büyük Zaferden sonra Türk siyasal ve sosyal devrimini gerçekleştiren Atatürk'e «hayır» derler.

Bir de Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimi yeterli bulmadıkları için onu Türkiye bakımından yok sayan, ona «Burjuva Kemal» diyen Atatürk düşmanları vardır.

Milli Kùltürümüze tasallut eden kirlî eller!...

MİLLETLERİ SÖMÜRMEİNİN VE ESİR Gİ-Bİ KENDİNE BAĞLAMANNIN EN SAĞLAM VE KOLAY YOLU, MİLLETLERİN MİLLÎ MUKAVEMETLERİNİN VE VAHDETLE-RİNİN KAYNAĞI OLAN KÜLTÜRLERİNİ YOK ETMEKTİR.

Prof. Dr. Fevzi SAMUK

Millî kùltürün, milletlerin hayatında vaz-geçilemez olduğu bir vakiadır. Né ki, bunca zamandır yaşayabilmiş ve yaşamakta devam eden milletlerin varlıklarının ve hayatîyetle-rinin sebebi hikmeti olan bu keyfiyet pek far-kedilememiştir. «Ol mâhîler ki deryâ içredir deryayı bilmezler...» misâli pek çok kimse de milletlerin varlıklarını sürdürebilmekte oluş-larının bu millî kùltürlerine bağı olduğunu pek farkedememişlerdir. Ancak, bu bigânelik, hakikati değıstiremiyor. Gerçek o ki, her mil-let gibi Türk milleti de bugün âlem içre mev-cut ise bunu, millî kùltürünün mevcudiyeti-ne ve bu kùltürün hâlâ sağlam kalmış olma-sına borçlu bulunmaktadır.

Kùltürün milletlere has özelliğı sebebiy-le millî olduğu gerçeğı bütün mahfillerce ka-bul edilmektedir. Kùltürün millî oluşunun ak-sine medeniyet ise beynelmileldir, bütün in-sanlığın müşterek malıdır. Bu sebeble mede-niyetin insanlığın emrine sunduğu hizmetler-den ve meselâ teknik imkânlardan her millet kendi kùltürüne göre biçimlendirerek öylece istifade etmektedir... Şunu söylemek istiyoruz ki: Her millet, medeniyetin kendisine bahşedeceğı imkânları, kendi kùltür yapısın-dan kaynaklanan, nev'i şahsına münhasır bir tarzda kullanmağı gayret edecektir. Meselâ Osmanlı Türkleri, medeniyetlerinin bahşetti-ğı maddî ve teknik üstünlüğü, hükümranlıklarının yayılmış olduğu üç kıt'adaki çeşitli milletlere, adalet, huzur refah ve zenginlik götürmek yolunda kullanmışlarken, bu im-kânları daha sonra ellerine geçirmiş olan Ba-tı Avrupa milletleri, meselâ İngilizler, dünya-nın öbür ucuna gitmeleri pahasına pek çok milleti sömürge edebilmek için birer vasıta

olarak değılendirmişlerdir. Keza bazı zihni-yet, İslâmın mukaddes beldelerini eline ge-çirmiş olan emire «Hâkimli Haremeyn» ün-vanını vermeğe meyyalken aynı mevki ve imkâna kavuşmuş olan bir Türk Yavuz Sul-tan Selim Han bu ünvanı reddederek «Hâdim-i Haremeyn» olmayı daha uygun bulmuştur.

Aynı hâdise karşısında çeşitli - farklı dav-ranışların birer târihi vakıa olarak karşımı-za çıkmış bulunması, tamamiyle milletlerin millî kùltür farklılıklarından kaynaklanmak-tadır. Türk milleti, kahramanlığının asker millet oluşunun yanında efendi ve çelebiliğın de timsâli olmuş, zâlimin karşısında cesâret ve vakar timsâli iken mazlumun yanında, za-yıf ve cılızın yanı başında tevazuunu da el-den bırakmayan bir karakter özelliğine sâhip bulunmuştur. Her milletin kendine has bu hu-susiyetleri, işte «millî kùltür» dediğimiz bu hususiyetler âdetâ milletlere has bir genetik yapının mahsulü olup, tevarüs edilerek nesil-den nesile intikal etmektedir.

Millî kùltür, bir başka tarifle, Din, dil, ta-rih, örf - âdet, gelenekler ve müşterek bedii-yat ve san'attan mürekkep bir halitadır. Ay-nı dinî inanca sâhip, aynı dili konuşan, müş-terek bir tarih şuurunu paylaşan, örfü, âdet-leri ve gelenekleri ortak olan, aynı şeylerden, belli güzel san'atlardan aynı şekilde zevk alıp heyecanlanan insanlardan aynı şekilde zevk alıp heyecanlanan insanların meydana getir-diğı kalabalıklar, artık sıradan birer kalaba-lık değıldirler. Böyle topluluklar toplum de-ğıl, birer millettirler ve millet olabilmenin haysiyet ve şerefini taşıyorlar demektir. İşte tarih boyunca var olan ve var olmaya devam edecek olan toplumlar, millet alma haysiyet ve şerefini yitirmemiş olan böyle toplumlar-dır ve bunlar var olmaya da devam edecek-lerdir.

Millet ferdlerini birbirine bağlayan, bi-ribirlerine bir âbidenin temel taşları gibi ke-netleyen bu, millî kùltürü teşkil eden din - dil - tarih gibi elemanlardır. Millet ferdleri arasındaki birlik ve berâberliğin devâmı ve milletin topyekün tek ses, tek yumruk olarak âlem haritasında yerini alabilmesi bu müş-terek inanç sistemi, dil, tarih, örf - âdet, gele-

nekler ve müşterek san'at zevki birliğidir. Bu elemanlar, bir insanın kişiliğini belirlediği gibi milletlerin de şahsiyetini meydana getirmektedirler. Binaenaleyh, birlik ve beraberliğin temel taşları olan millî kültür elemanlarından birinden veya bir kaçından uzaklaşma, millet şahsiyetinde yaralanmalara sebep olacak, şahsiyetin zamanla dağılmasına, parçalanmasına yol açacak ve milleti haysiyetsiz ve şerefsiz kılacaktır. Haysiyetsizlik ve şerhsizlik ise millet olma vasfını yok edecek ve insanların artık kuru bir kalabalık haline getirecektir.

Millet olmayan, olamayan böyle kalabalıklar ise daima ezilmeye, sömürölmeye, köle ve esir edilmeye mahkum bulunmaktadırlar.

Bugün gerek Garb'dan ve Şimal'dan ve gerekse Şark'dan gelen emperyalist güçlerin,

memleketimiz ve milletimiz üzerinde pek çok oyunlar sergileyecekleri muhakkaktır. Milletleri sömürmenin ve esir gibi kendine bağlamanın en sağlam ve kolay yolu, milletlerin millî mukâvemetlerinin ve vahdetlerinin kaynağı olan kültürlerini yok etmektir. Bu bakımdan, bir yerde dinî inançlarınıza hücum ve istihfaf ediliyorsa, gazetelerle kitaplarla veya başka vasıtalarla dilinin tahrip edilmesine çalışılıyorsa, tarihî yanlış, saçma ve değersiz gösteriliyor ve örf - âdet ve gelenekleri hafife alınıyorsa veya güzel san'atları, bedî zevkleri yok ediliyor, günlük hayatından kovuluyorsa, dikkat ediniz, orada emperyalizmin, bazan kızıl, bazan sarı, bazan da kara parmağını farkedebilmelisiniz, farketmelisiniz. Zira onların maskeli yüzlerini tanımaya bağlı bulunmaktadır.

DÜNYADA ÖNDE GELEN...

ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş.

ENKA Holding'e bağlı 40'tan fazla şirket arasında grubun ana şirketi olup, uluslararası müteahhitler arasında dünyadaki ilk on şirketten birisidir. ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş. otayol, köprü, tünel, boru hattı, termik santral, rafineri, petrokimya tesisi, su taşıya ve arıtma tesisi, çimento fabrikası, tank çiftliği, liman, anahtar teslimi yeni şehir inşaatı konularında 4 kıtada 2000'den fazlası teknik ve idari personel olmak üzere 15.000 kişilik bir işgücü ve zengin makina parkındaki üstün ekipman gücü ile yüksek standartlarda hizmet vermektedir. Bugün toplam taahhüt tutarı 4 milyar doları aşmıştır.

ENKA
İNŞAAT VE SANAYİ A.Ş.

● MERKEZ OFİS:

Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş.

Balmumcu/Beşiktaş-İSTANBUL

Tel: 174 25 40

Teleks: 26 490 enas tr - 26 139 pima tr

Faks: 172 88 69

Atatürk'ten Minnet ve Lânet!...

Nazlı ILICAK

Özelleştirme tartışmalarının yapıldığı günümüzde Cumhuriyet Halk Partisi'nin devletçiliği savunmuş fikriyatını ve 1932'de İktisat Vekili olduktan sonra, Celâl Bayar'ın bu düşünceye karşı yürüttüğü mücadeleyi hatırlatmak istiyoruz.

Celâl Bayar'ın, İş Bankası genel müdürüken, kâğıt fabrikasını kurma teşebbüsü, devletçilik anlayışında ilk büyük değiştiği açtı.

O tarihlerde kâğıdı döviz karşılığında ithal ediyorduk. Almanya'da ve Fransa'da kâğıt sanayii üzerinde ihtisas yapan Mehmet Ali Kâğıtçı isimli genç bir mühendis, Türkiye'de kâğıt fabrikası kurulması gerektiğini söylüyordu. İthal kâğıttan büyük imkân sağlayanlar, bu düşünceye karşı çıktılar, Meclis'teki ve hükümetteki «sözcü» leri sayesinde, Tekel Bakanlığının açtığı kâğıt fabrikası ihalesini iptal ettirdiler.

Bunun üzerine, bir özel kuruluş hüviyetinde olan İş Bankası meseleye el attı. Kendi imkânlarıyla Türkiye'de kâğıt fabrikasının tesisi için teşebbüse geçti. İktisat Vekâleti'ne bir dilekçe gönderildi. Uzun bir süre sonra Sanayi Ofisi bir tezkere ile İş Bankası'nın müracaatına cevap verdi: «Kâğıt fabrikası devletin yapacağı işler arasındadır, bu sebeple bankaya izin vermek mümkün değildir.»

Celâl Bayar, Genel İdare Kurulu'nda üyelere durumu anlatırken şöyle dedi: «Ben hükümetin yerinde olsaydım, böyle bir karar almazdım. Madem ki, bir banka fabrika yapmak istiyor, bu işi ona devreder, hükümet olarak yerine başkâ bir fabrika yapardım. Böylece memleket bir yerine iki fabrika kazanmış olurdu.»

Olayı Atatürk'e naklettiler... Atatürk, Celâl Bayar'ı, Çankaya'ya ça-

ğırdı, konuyu bir de ondan dinledi. Bayar, Atatürk'e düşüncesini şu cümlelerle ifade etti: «Hükümetin yükü ağırdır. Bu sıralarda, vilayetlerimizde, öğretmenlerin çok mütevazı olan maaşları bile zamanında ödenemiyor. Halbuki biz sanayileşmek istiyoruz. Milli sermayeyi, az veya çok mutlaka harekete geçirmeliyiz. Bence Cumhuriyet hükümetinin iktisadi hedefi, tekel yerine, yapmak ve emniyet vererek yaptırmak olmalıdır.»

Atatürk, Bayar'ın düşüncelerini öğrendikten sonra, bir akşam, sofrada kâğıt fabrikasının kurulmasında zorluk çıkaran İktisat Vekili Mustafa Şeref'i azarlamış onun istifasıyla boşalan koltuğa da Celâl Bayar'ı oturtmuştur.

TURHAL ŞEKER FABRİKASI

Bayar, Turhal Şeker Fabrikası'nı kurma gayreti içindeyken, hükümetin direnişiyle karşılaştı. Turhal'ın makineleri için İş Bankası'na Maliye'nin 250 bin liralık bir kefaleti gerekiyordu. Bayar iktisat Vekili olmakla birlikte İş Bankası'nın Genel Müdürlüğü'nü de yürütüyordu. Dolayısıyla mesele iki yönlü kendisini ilgilendiriyordu. Bakanlar Kurulu'nda, şeker fabrikasının kurulması gündeme gelince Gümrük ve İnhisarlar Vekili Ali Râna Bey'in tepkisiyle karşılaştı. Ali Râna Bey, memleketine sürekli kurulan şeker fabrikalarının, şekerden alınan gümrük resmi dolayısıyla, Hazine'nin gelirini azalttığını söylüyordu.

Bayar, sükûnetini kaybetti ve halkın temel gıda maddelerinden biri olan şekerin «Gümrük alacağız» diye «yabancıнын lütfu» olarak bırakılmasını isteyenlere şu cevabı verdi: «Bu esas kabul edeceksek, kurduklarımızı da kapatalım, hattâ kapitülasyonları neden kaldırdığımızı araştıralım. Ya milli

sanayii kuracağız, ya da memleketi gümrük geliri ile idare edeceğiz.»

MINNET

İşte Cumhuriyet'in ilk yıllarında milli sanayi böyle güçlüklerle ve binbir mücadele ile kuruluyordu.

Tüten her baca Atatürk'e derin bir memnuniyet veriyordu. Eskişehir Şeker Fabrikası'nı ziyaretinde, şeref defterine yazdığı metni Atatürk şu cümleyle noktalıyordu:

«Türkiye Cumhuriyeti'ni böyle sanayi müesseseleriyle zenginleştirenlere, güzelleştirenlere minnet.»

YA BUGÜN?...

Şimdi gelelim bugüne... «Özelleştirme» paravanı altında milli sanayi yabancıya peşkeş çekiliyor:

— Çitösan'a ait 21 fabrikanın en kârlıları olan beşi 105 milyon dolar Fransızlar'a blok halinde satıldı.

— USAŞ'ın, Morgan Bank tarafından tesbit edilen değeri 64 milyon dolar. 1938 kârı 18 milyar liraya yakın. Halbuki SAS'a satış fiyatı, 14,5 milyon dolar (1988 sonundaki dolar fiyatıyla 26,3 milyar lira).

— Patkim'in 1989 cirosu yaklaşık 3 trilyon lira. Beklenen kârı 950 milyar lira 1989'da ilk sekiz aylık ihracat 240 milyon dolar. Şimdi pazarlık masasında!...

Finansman sıkıntısı altında boğulan özel sektör de, varını yoğunu yabancı sermayeye hem de çok ucuza devretmek için hazır bekliyor.

Atatürk, «Türkiye Cumhuriyeti'ni sanayi müesseseleriyle güzelleştirenlere minnet» demişti... Bugünleri görseydi özel sektör ve devlete ait milli müesseseleri yabancılaştıranlara ve çökertenlere tahmin ediyordum sadece lânet ederdi.

(Tercüman Gazetesi'nden)

ATATÜRK'ÜN EKONOMİK MODELİ

Yazan : Prof. Mehmet ERÖZ

Atatürk'ün ekonomik modelini oluşturan temel fikir ve ilkeler daha İstiklâl Savaşı esnasında teorik ve uygulama biçimi ile belirginleşmeye başlamış, böylece, ekonomi Türk İstiklâl Savaşının ve Atatürk döneminin güçlü bir elemanı olmuştur.

Atatürk'ün ekonomik modelinde; ekonomi :

— Diğer sosyal olayları da etkileyen belirli bir üstünlüğe sahiptir;

— Siyasal bağımsızlığı güçlendiren bir vasıtaadır;

— Kamu yararının birinci planda tutulmasını sağlayan araçtır.

Yine Atatürk'ün ekonomik modelinde;

— Devlet ve ferдин, kamu ve özel kesimin birbirini tamamlayacak biçimde faaliyet göstermeleri, diğer bir deyişle, karma ekonomi sistemi esas kabul edilmiştir.

— Türk Ekonomisini dışa açmak, hızlı, dengeli ve istikrar içinde planlı bir şekilde geliştirmek hedef alınmıştır.

Bu ekonomik modelin yukarıda temel çizgileri ile belirtilen özelliklerini kısaca açıklamak istiyoruz.

1 — Ekonominin Üstünlüğü

Atatürk'ün ekonomik modelinde; herşeyden önce, bir ülkenin ve milletin hayatında ekonomik olayların diğer sosyal ve siyasal olaylara yön verecek derecede üstünlüğe sahip olduğu ilkesinden hareket edilmiştir Atatürk bu gerçeği şöyle ortaya koymaktadır.

«Bir milletin yükselişinde, çöküşünde birçok sebepler vardır. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselişiyle ve çöküşüyle ilişkili ve ilgili olan, milletin ekonomisidir. Türk tarihi incelendiğinde, tarihimizi dolduran sayısız başarı, zafer ve mutlulukların veya başarısızlık, mağlubiyet, yokluk ve felaketlerin ekonomik durumumuzla ilişkili ve ilgili olduğunu görüyoruz. Bu sebeple, Türkiye'yi lâyık olduğu düzeye çıkarabilmek için kesinlikle ekonomimize önem vermek zorunluluğundayız. Çünkü, ekonomik bir çağda yaşıyoruz. Ekonomik kalkınma; hür, bağımsız, daima daha güçlü ve daima daha müreffeh bir Türkiye idealinin bel kemiğidir.»

Görülüyor ki, Atatürk, bir milletin ekonomi alanında varlığını kanıtlamasını, hür yaşamının bir şartı olarak görmüştür. Bunun için İstiklâl Savaşının bitişinden 5 ay sonra, 1923 Şubatında İzmir'de İktisat Kongresini toplamış ve takip edilecek ekonomi politikasının temel prensiplerini tespit ederek, yürürlüğe koymuştur.

Diğer taraftan hatırlatmakla yetinelim ki; dünyada daha 1920 yılında ilk Ekonomi Bakanlığını kuran devlet adamı da Atatürk'tür. Bu, O'nun ekonomiye verdiği önemi vurgulamaktadır.

2 — Karma Ekonomi Sistemi

(Esnek Devletçilik), (İlmli Devletçilik)

Atatürk'ün ekonomik modeli karma ekonomi ilkesine dayanmaktadır. Bu nedenle, planlı karma ekonomi sistemi olarak adlandırılabilir. Bu sistem ilk kez 1922 yılında Millet Meclisinin açış konuşmasında ifade edilmiş, teorik esasları 1923 İzmir İktisat Kongresinde devrin İktisat Vekili (Ekonomi Bakanı) Mahmut Esat Bey tarafından açıklanmış, özel sektör yanında kamu sektörünün de ekonomik faaliyetlere katılmasını ifade etmek üzere karma bir sistem olarak benimsenmiş, 1930'larda uygulanma alanına konulmuştur.

Şu var ki, Atatürk'ün ekonomi modelinin temel felsefesini oluşturan, modelin işleyişine yön veren karma ekonomi sistemi, uygulamaya başlandığı 1930 yılından bu yana, Atatürk Döneminde olduğu gibi Atatürk dönemi sonrasında da devamlı olarak tartışma konusu yapılmıştır.

Oysa, Atatürk'ün Devletçiliği «İlmli Devletçilik» diye 1930'da bizzat kendisi tarafından adlandırılmıştı. Bu esnek bir devletçilikti. Çünkü; kendisi :

«Bizim devletçiliğimiz kişisel emek ve faaliyeti esas tutmakla beraber mümkün olduğu kadar kısa zamanda milleti refaha ve ülkeyi mamurluğa erdirmek için genel ve yüksek çıkarlarının gerektirdiği işlere ve özellikle ekonomik alanlara devletin ilgisini yöneltmektir» diyordu.

Atatürk'ün Nisan 1931 tarihinde söylemiş olduğu şu sözler çok dikkat çekicidir :

«Vatandaşın, kişisel teşebbüs ve faaliyet hürriyetini sınırlamamak devleti yönetmeye yetkili kılınanların düşünüp tayin etmesi gereken sorunlardandır. Prensip olarak devlet, ferdin yerine kaim olmamalıdır. Fakat ferdin gelişmesi için genel şartları gözönünde bulundurmalıdır.»

Şu var ki, daha sonraki yıllarda özellikle 1931 - 32 yıllarında bazı kişiler ılımlı ve esnek devletçiliği sert bir devletçilik uygulamasına dönüştürmek istemişlerdi. Bu nedenle 1933'de Atatürk devletçilik kavramından ne anlaşılması gerektiğini yeniden ortaya koymak ihtiyacını duydu. Ve şöyle dedi :

«Türkiye'nin uyguladığı devletçilik sistemi 19. yüzyıldan beri sosyalizm kuramcılarının ileri sürdükleri düşüncelerden alınmış bir sistem değildir. Türkiye'nin ihtiyacından doğmuş ve Türkiye'ye has bir sistemdir. Bu sistemde bireylerin özel girişim ve faaliyetleri esas olmakla beraber büyük bir milletin ihtiyacını gözönünde bulundurarak bazı ekonomik faaliyetleri devletin eline alması gerekir.»

Atatürk 1937'de devletçilikle ilgili ilke ve direktiflerini Meclisin çalışma yılını açış nutkunda vurgulamış ve «Zorunluluk olmadıkça piyasalara karışamayacağını» teyit etmiştir.

Hatta Devlet tarafından kurulmuş olan kamu iktisadi teşebbüslerinin dahi ticari usul ve anlayışla özel teşebbüs gibi yönetilmesini, özel hukuk hükümlerine ve piyasa ekonomisi kurallarına uymasını istemiştir.

Atatürk'ün bu görüşü 1937 yılı Mecliste okunan Hükümet Programında da şu şekilde yer almıştır.

«Ferd tarafından yapılabilecek işlerin, fertlerce yapılmasını himaye ve teşvik edeceğiz. Bu maksatla sanayii teşvik siyasatımıza deva medeceğiz.

Fakat ferdi mesai veya sermayenin bugün için yetmediği veya gidemediği işlerde, milli korunmanın gerektirdiği hususlarda, milli emniyeti ve umumi menfaati temin etmek, ferdi mesai ve sermayenin çeşitlenip büyümesini kolaylaştırmak için Devlet iş başına geçecektir.»

Atatürk'ün ekonomi modelinde karma ekonomi sisteminin tercihini gerektiren şart-

ları; sistemin özellikleri içinde kısaca açıklamakta yarar vardır :

— Karma ekonomi sisteminde, ekonomik faaliyetlerin itici gücü olan kâr ve akılcı düşünce ekonomik modele getirilmektedir. Ancak, sistemdeki kişisel kâr deyimi siyasal ve sosyal nedenlerle birçok noktalarda devlet ve kamu kuruluşlarının geniş müdahalesiyle sınırlıdır. Diğer bir anlatımla, dolaysız bir akılcı görüş yerine yasaların bazı sınırlamalar getirdiği dolaylı bir akılcı hedef egemendir.

— Karma ekonomi sistemi ile Atatürk ekonomide ferdiyetçi ve toplumcu görüşü telif eden bir model yaratmıştır. Böylece, değişen ve gelişen şartlara uyan esnek bir model yaratılmıştır. Şartlar değiştikçe bazen ferdiyetçi görüş ve buna dayalı girişimlere, bazen toplumcu görüşe öncelik ve ağırlık verilmesi imkânı doğmuştur. Oysa, katı bir liberalizm veya katı bir sosyalizmde alternatifler ortadan kalkar. Liberalizmde toplum menfaatleri, sosyalizmde ferdi hak ve hürriyetler gözden uzak kalır. Bu nedenle, ferdiyetçi ve toplumcu görüşleri ve prensipleri telif eden karma ekonomi sistemi, insanın hak ve hürriyetlerini koruyan, insanın insanca yaşamasını sağlayan bir sistem olmaktadır.

— Karma Ekonomi sisteminde rekabet, serbest mülkiyet, piyasa ekonomisi prensipleri ekonomik modele monte edilmektedir. Fakat siyasal ve sosyal nedenlerle, rekabet ve mülkiyet gibi temel müesseselere, piyasa ekonomisine bazı sınırlama ve müdahaleler getirilmiştir.

— Karma ekonomi sisteminde toplumun refah düzeyini yükseltmeye yönelik yatırımlara öncelik verilmesi, ekonomik modelin temel hedeflerinden birisi olmuştur.

— Karma ekonomi sisteminde metodik bir plana göre ekonomik faaliyetler bir planlama teşkilâtı tarafından organize edilir ve ekonomik fonksiyonlara işlerlik kazandıracak politika izlenir. Böyle bir politika ile bir yandan kapitalizmin yarattığı sosyal dengesizlikler, ekonomik darboğazlar, sadece kâr hedefinin ortaya çıkarabileceği sakıncalar önlenemez; diğer yandan sosyalist sistemin «bana ne» felsefesinin, serbest teşebbüsün teşvik edici ve yaratıcı rolünü bertaraf etmenin yaratacağı sakıncalar, çok yüksek sosyal maliyetlere neden teşkil eden katı planlama hataları önlenir.

Atatürk-Uluslararası Düzen

Yazan : Hasan Esat Işık
(Eski Dışişleri Bakanı)

Atatürk'ün ön yargı ile bağlı olabileceği kavramlar ancak uygarlık, insanlık, barış yolunu gösterir nitelikte kavramlardır. Kopamayacağı yaratık da millet egemenliğine dayalı bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'dir. Bunlardan vazgeçemez Atatürk ve bunlar uğrunda yılmaz bir azimle savaşım verilmesinden yanadır. Atatürk'ün başka milletlere yakınlığı, uzaklığı o milletlerin uygarlık, insancılık ve barış alanlarındaki tutum ve yerlerine ve bir de -buna daima çok önem vermiştir- Türk milletine bakışlarına bağlıdır. Atatürk bütün batı memleketleri ile aynı ilişkiler içinde de olmamıştır. Demokratik Batı ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmeye önem verirken, totaliter rejim batı ülkeleri ile arasına bir mesafe koymayı yeğlemiştir. Demokrasi de vazgeçilmez bir koşuldur. Atatürk için.

Ayrıca bilinen bir şeydir, Atatürk Doğu ile Batı arasında son derece dengeli bir tutum içinde olmaya daima özen göstermiştir. Batı ile olduğu gibi, Sovyetler Birliği ile de ilişkilerimize önem vermiştir. Atatürk'ün bağımsızlıklarına kavuşmamış milletlere karşı duyduğu yakınlık ve komşu memleketlerle dostluk ve işbirliğine verdiği önem de bilinir.

ATATÜRK'ÜN SOVYETLER BİRLİĞİNE BAKIŞI: İLGİNİN KAYNAĞI REJİM DEĞİL KOMŞULUK:

Atatürk'ün Batı'ya bakışından söz ettik. Sovyetler Birliği'ne bakışına da değinmeliyiz ve Sovyetler Birliği ile ilişkilerimize verdiği önemin nedenlerini anlamaya çalışmalıyız.

Diyebiliriz ki Batı, uygarlık düzeyi ve bilim ve fenni geliştirme yolundaki geniş olanaklar ile cazip gelmiştir. Atatürk'e, Sovyetler Birliği de, İstiklâl Savaşımız sırasında bize sağladığı yardımla ve bir de,

durum ve olanakları itibarıyla uluslararası ilişkilerde önemli ağırlığı olan bir komşu devlet olması ile, Bu ikinci neden kalıcı bir nedendir ve bundan dolayı da elbet daha önemlidir. Nasıl Atatürk'ün Batı'ya bakışını değerlendirirken «bu baticılık değil, uygarlıktır» dedik, Sovyetler Birliği'ne bakışı için de «bu Sovyetçilik değil, komşuseverliktir» diyebiliriz. Atatürk'ün emperyalizme tamamen karşı olduğu bilinen bir şeydir. Fakat Sovyet rejimini de özenmemiştir, bu rejime karşı bir yakınlık da duymamıştır. Aşağıdaki sözleri bunu ortaya koyar:

«Bizim noktai nazarlarımız, bi-

zim prensiplerimiz cümlece malumdur ki bolşevik prensipleri değildir ve bolşevik prensiplerini milletimize kabul ettirmek için de şimdiye kadar hiç düşünmedik ve teşebbüse bulunmadık.»

Bu sözlerden de anlaşılıyor ki Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizde Atatürk için en önemli etken rejim değildir, komşuluktur. Türkiye'yi memnun etmiş olan Sovyet rejimi değil, Türkiye'ye karşı Sovyet tutumu ve Sovyet yardımdır. Bir de elbet komşu ile iyi geçinir hale gelmiş olmaktadır. Fakat unutmamalıdır ki, Rusya tarafından böyle bir tutum ve bir yardım ancak Çarlık rejimi yıkılıp yerine Sovyet re-

İmî geçtikten sonra mümkün ola-
bilmiştir.

BARIş İÇİNDE BİR ARADA YAşAMA :

Atatürk rejim sorununu milletle-
rin kendilerini ilgilendiren bir i  so-
run olarak değerlendirmiştir ve
«farklı toplumsal ve ekonomik re-
jimlere sahip ülkelerin barış içinde
birarada yaşayabilmeleri lazımgel-
diğine ve bunun mümkün olabile-
ceğine inannarak Sovyetler Birliği
ile dostluk ve iyi ilişkiler içinde
yaşamayı gerçekten istemiştir. Bi-
lindiği gibi «barış içinde bir arada
yaşama» ilkesi 2. Dünya Savaşı
sonrası dönemde büyük önem ka-
zanmıştır. İnsanlığın bugüne kadar
bir üçüncü dünya savaşından esir-
genebilmiş olmasında bu ilkeye ve-
rilmiş olan değerin de önemli rolü
olduğunu düşünmek sanırım yerin-
de olur.

ATATÜRK BAZI ULUSLARARASI TEMEL İLKE VE KURULUşLARIN BİR TÜR MÜJDECİSİDİR.

2. Dünya savaşından sonra ku-
rulan Birleşmiş Milletlerce benim-
senmiş veya oluşturulmuş bazı
 nemli ilke ve kuruluşları, yukarıda
belirtilen «Barış içinde bir arada
yaşama» gibi. Atatürk çok önce-
den öngörmüştür diyebiliriz. Prof.
Enver Ziya Karal «Atatürk'ün is-
tikl l ve hürriyet anlayışı» adlı ese-
rinde (Sahife 8-13) bunu belirtir.
Ben burada somut tek bir örnekle
yetineceğim. Devamlı şekilde bilim
ve fennin önemini vurgulamaktan
usanmayan Atatürk bununla da
kanaat getirmez.

«...devamlı bir barış için dünya
vatandaşları haset, açgözlülük ve
kinden uzak bir şekilde terbiye
edilmelidir» der.

Bunu söylemek, bir tür, UNES-
CO'nun m jdeciliğini yapmaktır.

Atatürk' n Sovyetler Birliği'ne
bakışına dönelim,

Atatürk' n Sovyetler Birliği'ne
verdiği önem Sovyetler Birliği'nden
g rd ğ m ş yardım s resile sınır-
lı olmamıştır, devamlı olmuştur.
Çünkü, yukarıda belirttiğim gibi,
sadece yardım gibi geçici bir ne-
denden çok, komşuluk gibi kalıcı
bir nedenle dayanır bu önem. Bunu
anlamak için Atatürk' n T.B.M.M.
de söylediği yıllık açış nutuklarına
bir göz atmak yeterlidir. Ayrıca,
Atatürk Sovyet rejiminden yana
olmamıştır ama, Sovyetler Birliği

Devleti rejimi aleyhinde ve Sovyet-
ler Birliğini dağıtma yönünde de
herhangi bir girişimi, hatta tasav-
vuru olmamıştır. Başka ülkelerin
bu yönde girişimleri olması halin-
de de Türkiye Cumhuriyeti'nin
bunların dışında kalması gerekti-
ęine inanmıştır.

BÖLGESEL İşBİRLİğİNİN ÖNEMİ VE KOşULLARI :

Bir bölge içindeki ülkelerin, bir
başka deyimle komşu ülkelerin,
birbirine karşı dostluk ve güven
duymaları, aralarında işbirliği yap-
maları, kolayca tahmin edilir. Ata-
türk gibi savaştan hiç hoşlanma-
yan, milletlerin, g  leri    s nde
değil uygarlıkları    s nde mut-
luluğa erişebileceklerine inanan
bir insan için önemlidir. Böyle bir
işbirliği gerçekleştirildiğinde bölge
 lkeleri birbirine karşı güvenlik
 nlemleri alma zorunluğundan kur-
tulurlar, kaynaklarını daha geniş
   de ekonomik ve toplumsal kal-
kınmalarına yöneltebilirler. Ayrıca,
hem toplu olarak, hem teker teker
bölge dışı ülkeler nezdinde de iti-
bar ve önemleri artmış olur. Dış-
ardan bölgeye müdahale heves-
leri kolay kolay eyleme dönüşmez.
Dönüşmesi halinde de bunu karşı-
lamak daha kolaylaşmış olur. B -
y k devletlerin «b l ve yönet» il-
kesinin kolaylıklarından yararlan-
abilmelerini de önler. Bu bakımdan
caydırıcılık açısından da başlı ba-
şına önemli bir etkindir bu. B l-
gesel işbirliğinin değerini İskandi-
nav ülkeleri çok güzel ortaya koy-
muşlardır.

Diyebiliriz ki; Atatürk daima bu-
nun bilinci içinde olmuştur. Bulun-
duğumuz bölge içinde büyük dev-
letler dışında işbirliği yapılmasına
 nem evirmiştir. Atatürk'de büyük
devlet kompleksi yoktur. Fakat bir
bölgede bir büyük devletle işbirliği
yapıldığında diğer büyük devletle-
rin de adeta bu bölgeye m daha-

leye davet edilmiş olacağını ve bu
suretle bölge üzerinde, getirilmesi
mukadder bütün rahatsızlıkları ile,
bir nüfuz rekabetinin k r klenmiş
olacağını bilir. Bölge  lkelerinin
bölge içi bir başka ülke ile arala-
rındaki sorunları    mllemek için
dışardan büyük devlet desteği sağ-
lama yoluna g tmelerinden yana
değildir. Böyle bir yol ile bir ülke
bölgede diğer ülkeler üzerinde ege-
menlik sağlamak isterse, bu ger-
 ekleşebilir mi, gerçekleşemez mi,
belli değildir, fakat muhakkak o
 lke bir büyük devletin egemen-
liğine girmiş olur. Oysa  lkeler için
hayatı önemde olan kendilerinin
egemenlik altına girmemeleridir.

BÖLGELER BÖLGE ÜLKELERİNCE YÖNETİLMELİDİR.

Kalıcı barışa ulaşma açısından
da bölgelerin dışardan yönetilme-
sine son verilmesi önemlidir. Ata-
türk «bölgelerin bölge ülkelerince
yönetilmesi» ilkesine i ten bağlıdır.
Atatürk döneminde imzalanmış
olan Balkan ve Saadabah Paktla-
rı bunu gösterir. Bu iki anlaşma-
ya tek bir büyük devlet, hatta dış-
ardan herhangi bir devlet dahil
değildir.

Saadabat Paktı için Büyükelçi
Aptilaha  Akşın : «Paktın özelliği
bunu imzalayanlar arasında tam ve
karşılıklı bir güven olması ve bu
belgenin gelecekte çok müsait ge-
lişmelere    l k edecek ve m s-
bet işbirliğini sağlayacak bir ruh
taşımasında idi» der.

Atatürk'ün ölümünden, o zaman
Paris'te bugünkü le Monde gaze-
tesi yerine çıkan «Le Temps» ga-
zetesini Atatürk'ün kişiliğini, başarı-
larını vurgulayan yazısında bu iki
paktı özellikle belirtir: «Balkan An-
tantının Lideri ve şark Paktının
saiki olan Türkiye dünyada kendi
mevkiini almıştır ve Büyük şef'in
arkadaşları memleketin prestijini
muhakkak ki idame ettirecekler-
dir» der.

ATATÜRK diyor ki...

“Beni görmek demek, mutlaka yüzümü
görmek demek değildir. Benim fikirlerimi
benim duygularımı anlıyorsanız ve
hissediyorsanız, bu yeterlidir.”

İlimde Demokrasi Olmaz!..

«İLMİN ANA GÂYESİ, İLMÎ GERÇEKLERİ
KEŞFETMEKTEN İBARETTİR.»

Prof. Dr. Ahmet Yüksel ÖZEMRE

Halkın, hükümrânlığını ifa ettiği yönetim tarzına demokrasi denilmektedir. Halk bu hükümrânlığını, oluşturduğu cemiyetin ve devletin refah, istikrar ve bekasına yönelik olarak aldığı ya da kendi arasından seçtiği (milletvekilleri aracılığıyla aldırıldığı kararlar ve vaz ettiği kanunlar ile ortaya koyar. Vaz olunan bu karar ve kanunları ilga etmek, bunların yerine cemiyete ve devlete o günün şartlarına göre daha uygun olduğu düşünülen yeni ve değişik karar ve kanunlar vaz etmek gene halkın (ya da vekillerinin) temyiz ve tasarrufundadır. Demokratik yönetim tarzında, kararlar, yetkili kurullarda herkesin izhar-ı rey'iyle yâni bir fikir, bir konu, bir mesele karşısında şahsî (dolayısıyla, ister istemez, sübjektif) temâyülünü belirtmesi sonucu oluşan oyçokluğu ile alınır. Demokrasilerde, bu yoldan vaz edilen kararlara, kurallara ve kanunlara herkesin uymak zorunluğu vardır. Bunları çiğneyenler ya da uygulanmasına engel olanlar gene başka bir kanunun (ceza kanununun) gereği olarak cezalara çarptırılabilirler. Demokratik kamu hayatında söz sahibi, oy sahibi olmak için asgarî şart ise 18 yaşını doldurmuş olmaktan ibarettir (Türkiye için!).

İlmin ana gâyesi cemiyetin ve devletin refahı, istikrarı ve bekası değildir. İlmin ana gâyesi ilmî gerçekleri keşfetmekten ibarettir. Bunun kendine has ve çok uzun bir tahsil ve deneyim döneminden sonra öğrenilebilen, bir yolu - yordamı, bir metodoloji, bir mantığı, bir diyalektiği, bir epistemolojisi ve bir de ahlâkı vardır. İlim adamları arasında ilmî gerçekleri keşf ve tesbit etmenin yol - yordamına, metodolojisine, mantığına, kendine özgü diyalektiğine, epistemolojisine ve ahlâkına hâkim olanların bu gerçekleri keşf ve tesbit edebilme imkân ve şansları daha fazladır.

İlmî gerçeklerin keşfinden bahsediyoruz; zirâ ilmî bir gerçek, kendisini ya da etkilerini idrâk edenlerin benliklerinin dışında yâni idrâk edenden de, bu idrâkten de ve bunu idrâk etmek için yararlanılan (hisler, gözlem ve ölçüm âletleri, aklın ve muhakeme yürütmenin kuralları... ilk gibi) araçların tümünden de bağımsız, onu gözleyip idrâk edebilecek akıl sâhibi tek bir varlık olmasa dahi var olmağa devam eden bir nesnedir.

«İdrak edenden bağımsız bir dış âlemin var olduğuna inanç bütün tabiat ilimlerinin temelini teşkil etmektedir» (A. Einstein : Mein Weltbild, Amsterdam. Querido, 1934). İşte ilim adamı bu bağımsız ve temelindeki düzeni değiştiremediği dış âlemdeki gerçekleri yalnızca keşfe çalışır. İlmî bir gerçek, milletvekillerinin geçerli şartlara göre vaz ya da tâdil ettikleri kanunların vaz'ına benzer şekilde, parmak kaldırmak ve oyçokluğu elde etmek suretiyle vaz ya da tâdil edilemez. İlmî bir gerçeğin ister lehinde isterse aleyhinde, velev ki hepsi de ilim adamı sıfatında kimseler olsun, bir kısım insanın izhar-ı rey'leriyle ittifak etmiş olması dahi bu ilmî gerçeği ne etkiler ve ne de değiştirir. Eğer ilmî bir gerçeğin haksız yere bile bile yalanlanması hususunda bir kamu oyu oluşturulmuş ve hattâ ittifak dahi sağlanmış olsa sonuç bir ilmî gerçek, bir ilmî sonuç değil, olsa olsa, kuyruklu bir yalan olur. İlmî bir gerçeğin, bile bile, aksini savunarak basın aracılığıyla ya da herhangi başka bir şekilde propaganda ya da baskı yoluyla bir kamu oyu oluşturmağa kalkışmak yalnızca ilim ahlâkına değil genel ahlâk kurallarına da aykırıdır.

İşte bu görüş açısından: İlimde demokrasi yoktur! İlmî gerçekler demokratik usullerle ne vaz olunabilir ve ne de ilga edilebilirler! Böyle bir şey hiç bir fâninin tasarrufunda değildir!

Kamu yönetiminde demokratik usûllere hemen herkesin katılabilmesine karşılık ilmi gerçeklerin araştırılıp keşfinde herkesin ve de özellikle bu işin hasbelkader câhili olanların fikir beyan etmeğe, ahkâm kesmeğe kalkışmalarının ilme de cemiyete de bir yararı olmadığı gibi, zararları da sıralanamıyacak kadar çoktur. İlim, ancak, bu hususta yetenekli olan kimselere öğretilir; ve ancak ehline tevdi edilir. Ama kendi hevâ ve hevesine göre ürettiği vehimlerini ilim sayan, bundan ötürü de âlim (!) olarak saygı görmeyi düşleyen ve ortaya attığı her saçmalık dolayısıyla konunun ehli gerçek ilim adamlarını muameze etmeğe kalkışmayı da fazilet addedip kendisine hesap verilmesinin (!) doğal hakkı olduğunu zanneden; ve bu davranışıyla da bir kamu hizmeti yaptığını sanan, cehlinde ısrarlı, bu işin kara câhiline ilim tevdi edilemeyeceği gibi bunlar muhatap olarak da alınmaz.

Parmak kaldırmak suretiyle ilmi gerçeklerin yerine kendi vehimlerini nihai gerçek olarak kabul ettirmek isteyenlerin foyası er ya da geç, peşinden sürüklediği bütün vahim sonuçlarıyla birlikte ortaya çıkar.

Galile'yi mahkum eden, Papa VIII. Urbano'nun başkanlık ettiği engizasyon mahkemesi, kararını demokratik (!) usûlle parmak kaldırmak ittifakla verip de Güneş'de lekeler olmadığına demokratik bir biçimde hükmetmemiş miydi? Katolik Kilisesi bu vahim hatâ'nın sorumluluğundan el'an kurtulabilmiş değildir.

Hitler Almanyasının ilmi kuruluşları Philip Lenard'ın dürtüsüyle «kamu oyu (!)» oluşturup A. Einstein'ın Rölâtivite Teorilerini: «gerçeği tahrif eden pis yahudi oyunları» ve-

him ve kararıyla pek demokratik bir biçimde (!) reddetmemişler miydi?

Bundan dolayı, ilmin inkişafını gerçek ilim adamlarına bırakmak ve ilmi cahillerin ağzında sakız hâline getirmemek; ne kadar demokrasi âşığı olunursa olunsun, ilmin demokratik yöntemlerle değil de (çoğu sefer ilim teknisyenlerinin dahi idrâk ve ihâta etmekte büyük zorluk çektikleri) kendine özgü bir düzen içinde ilerlediğini teslim etmek en isâbetli, en hayırlı ve de en temkinli hareket tarzıdır.

İlmin ana gâyesinin cemiyet ve devletin refahı, istikrarı ve bekası değil de, yalnızca ilmi gerçekleri keşfetmek olduğunu ifade etmiştik. İlmî gerçeklerin sonuçlarından cemiyet ve devletin refahı, istikrarı ve bekası için pratik sonuçlar ve ilim politikaları çıkarıp bunları en uygun şekilde uygulamanın sorumluluğu ise, devletin teknokratlarına ve hükûmetlere aittir. İşte resmî karar mekanizmasında, ancak bu sorumlulukların alanı içinde ve mahiyetine uygun biçimde, demokratik usûllere baş vurmak gerekli ve mümkün olabilmektedir.

Stalin Rusya'sında Yüksek Şûra ise Lisenko'nun genetik gerçekleri hiçe sayan teorisini demokratik usûlle (!), parmak kaldırarak, devletin resmî tezi olarak kabul etmemiş miydi? Sonradan da Rus ziraati bu demokratik (!) ve ilmi (!) kararın sonuçlarını olağanüstü ağır bir şekilde ödemiş miydi?

Ve kezâ Mao'nun Kızıl Çini, 1960'larda ülkeyi kasıp kavuran «Kültür İhtilâli (!)» terânesiyle, demokratik (!) halk oylamasını ilmi her alanında egemen kılmağa teşebbüs etmemiş miydi? Kızıl Çin bundan ne kadar zarar görmüştü!

RA - BA TRANSPORT

NAKLİYAT — TURİZM SANAYİİ ve DIŞ TİCARET LTD. ŞİRKETİ

RAFET DAL

Boğazkesen Caddesi No. 138/1 TOPHANE — İSTANBUL
TEL: 151 01 35 - 151 01 36 - 145 48 85 - 145 48 86

Atatürkçülükte Türk Devletinin dinamik ideali!...

Yazan : Org. Necdet ÖZTORUN

ATATÜRKÇÜLÜK BİR İDEOLOJİDİR

Türk Milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsızlığa huzur ve refaha sahip olması devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, güçlü ve muntazam bir devlet yönetiminde, aklın ve ilmin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılması amacı ile, temel hayatına, fikir hayatına ve ekonomik hayata, toplumun temel müesseselerine ilişkin gerçekçi fikirlere ve ilkelere Atatürkçülük denir.

Bu tarife belirtildiği gibi Atatürkçülük bir düşünce, fikir sistemidir ve ideolojidir. Bana göre bir inanç olarak da tanımlanabilir. Bu hükme; 19 Mayıs 1919'dan itibaren Türk İnkılâp Tarihi'ni inceleyerek varmak mümkündür.

Atatürkçülük Millidir, İnsanidir ve Temel Esasları Bütün Ülkeler için Geçerlidir.

Şüphesiz bu ideolojik esasta Türk devleti, Türk fikir ve Türk ekonomik sistemlerinin dayandığı fikir ve ilkeleri içerir. Ancak Atatürk'ün evrensel nitelikleri ve insana verdiği değer milletlerin üzüntü ve keder bilmemeleri temennisi yurtta barış ile dünyada barışı birlikte ele alması sonucu ortaya koyduğu ilkeler, esaslar ve hedefler Atatürkçülüğü bütün ilkeleri, milletler için de geçerli kılmıştır.

Bu incelemede Atatürkçülüğün, özellikle Türk Milleti için, ortaya koyduğu esaslar tespit etmeye çalışacağım. Ancak Atatürkçülüğün, evrensel olduğunu, milli ve ferdi

refaha mutluluk amacına, en refahlı ve en medeni millet olarak ulaşmada; Kapitalizmi ve Sosyalizmi reddederek; dini farklılıkların istismarını, ayırıcı, bölücü etkilerini yok ederek milletlerin üzüntü ve keder bilmemeleri hayatı neşe ve sevgiyle karşılamaları amacı ile uluslararası düşmanlığı reddeden, her milletin mukadderatına kendisine hâkim olması hakkını, yaşayan milletlerin hepsine tanıyan, milli ve ferdi güvenliği birlikte ele alan, geri kalmışlığa savaş açarak; ideolojiler arasında, dinler arasında büyük küçük devletler arasında tehlikelere, mücadelelere yol açan içtimai fikirlerin çok üzerinde, parlak milli hedeflerle, milletler arasında; bilim ve teknolojinin geçtiği güvenli ve sağlam bir köprü olduğunu dikkate alarak, yalnız önemli uluslararası esaslarına temas edeceğim.

Atatürkçülük Gerçekçidir, Yaptıkları ve Yapmak İstedikleri vardır.

Atatürkçülüğün gerçekçi olduğunu, başarılı olduğunu, Atatürkçülüğe inanarak bu uygulayarak Atatürk'ün belirttiği hedeflere varacağımız hakkında güven duymak için, Türk Milletinin 19 Mayıs 1919'dan Atatürk'ün edebiyata intikali olan 1938'e kadar hakkı il övüneceğimiz en güçlü ve en güzel örneklerini verdiğini belirtmek yeterlidir.

Atatürk, «Benim Türk Milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra, beni benimsemek isteyenler, bu temel mihver (eksen) üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini ka-

bul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar», dediğinde, Türk Milleti için yaptıklarını ve yapmak istediklerini, milli amaç ve hedeflerini çok iyi biliyordu. Atatürk bu ifadesi ile, idealler ve hedeflerin, Atatürkçülüğün en önemli bölümünün özünü teşkil ettiğini, bunu iyi biçimde anlamamızı işaret etmiştir. O günlerde Anadolu muharebelerinde Türk Ulusunun da bunları bildiğine emindi. Türk toplumunun ortak fikirleri olduğuna inanıyordu. «Varlığımızı, bağımsızlığımızı kurtaran iş ve hareketlerin milletin müşterek fikrinin, arzusunun» eseri olduğunu biliyordu. Türk kamu oyunun kabiliyet ve kıymetini anlamış ve bunları açıkça ifade etmiştir. Milletini o güne kadar söylediği sözlerde ve yaptığı hareketlerde aldatmamış olmakla gurur duyan Atatürk, yapacağız, yapabiliriz» demiş ve millet için, milletle birlikte yapmıştı.

Atatürk, «Düşmanı memleketimiz içinde boğacağız» dediğinde, kendisine «Milleti boşuna kırdırmayınız» diyenlere «Hayır, yapacağız» demiş ve başarmıştı.

Savaş sonunda «Şimdi de refaha, ilerlemeye memleketi bayındırlığa sevk etmek için mevcut kalibiyetimizi nazarı dikkate alarak bunu da yapacağız diyorum» diyen Atatürk, Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Nutkunda, «Büyük Türk Milleti! Onbeş yıldan beri giriştiğimiz işlerde muvaffakiyet vaat eden çok sözlerimi işittin. Bahtiyarım ki, sözlerimin hiçbirinde, milletimin, hakkımdaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım» demiştir.

Atatürkçülük kendisinin gerçekçi olduğunu, canlı olduğunu, bugünü sağlayan ancak daima geleceği kapsayan bir ideoloji olduğunu yaptıkları ile kanıtlamıştır.

Atatürk'ün Türk milleti için, millet ile beraber, milleti idare ederek yaptıkları, gerçekleştirdikleri inkılâp tarihinin sayfalarında altın harflerle yazılıdır. Bu sınırlı zamanda açıklanacak bir tebliğ ile yapılanları, başarılanları saymak mümkün değildir. Yapılanları öz- lü, esaslı ve kapsamlı olarak açıklamak için en kısa, en doğru yol Atatürk'ün kendi ifadeleridir.

«Uçurum kenarında yıkık bir ülke... Türklü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş... Ondan sonra, içerde ve dışarda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete yeni devlet ve bunları başarmak için arasız devrimler... İşte Türk genel devriminin bir kısa deyişi: Bugüne kadar başardığımız işler: Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal çehresini, kesin çizgileriyle, ortaya çıkarmıştır. Yeni harfleri, ulusal tarihi, öz dili ar ilimsel müzik ve teknik kurumlarıyla kadını, erkeği her hakta eşit modern Türk sosyetesini bu son yılların eseridir.

Türk Ulusu ancak varlığını derin ve sağlam kültür sınırları ile çevreledikten sonradır ki, onun yüksek kapasitesi ve erdemi, uluslararası da tanılır. Türk Ulusuna doğusal rengini veren bu devrimlerden her biri çok geniş tarihsel devirlerin öğünebileceği büyük işlerden sayılmalıdır.

Tüzel, sağlık, sosyal, finans, ekonomi ve bayındırlık işlerinde, hiç durmadan aldığımız yeni tedbirlerin iyi ve yerinde olduğuna kani bulunuyoruz.

Geçen dört yılın başlıca işlevi ekonomi alanında olmuştur. Birçok ülkeler, acunsel buhran karşısında sarsılmış ve umutsuzluğa düşmüşken biz, bu kapsal felâket önünde hiç irkilmedik, yurdun ekonomisini yeni bir düzene yöneltmiş bulunuyoruz. Arsulusal ticareti denkleştirerek, iç pazarı harekete getirerek, kendimizi korumayı başardık. Asıl önde tuttuğumuz iş, geniş bir endüstri programı ger-

çekleştirmeye başlamak olmuştur. Bu program, tamamiyle gerçekleştiği gün, şüphesiz yurttaşın geçimi hissölunacak derecede genişleyecektir.

Tarım, endüstri hareketlerimiz birbirini kollayan tedbirlerle yapıl-

maktadır.

Cumhuriyetin dış piyasada özenle güttüğü amaç arsulusal barışı korumak ve güven içinde yaşamaktır. Komşularımızla dostluk ve iyi geçinme yolunda her gün biraz daha ilerlemekteyiz.

ATATÜRK ve EĞİTİM

Ord. Prof. Enver Ziya KARAL

Eğitim sorunu insan için bir hayat sorunu. İnsanoğlunun yer yüzündeki hayatı ile başlamış, günümüze kadar devam etmiştir. Bugün de devam etmektedir. Yarın da devam edecektir. Başka bir deyimle, kesin bir çözümü olmayan bir sorundur. Fakat var sanılarak her nesil, bir çözüm aramıştır. Ve aramağa devam edecektir.

Eğitim hakkında iki teori kurulabilir. Bunlardan birisi dinseldir. Diğer de bilimseldir. Dinsel teoriye şu suretle girilebilir. Tanrı, Adem ile Havva'yı yarattıktan sonra onları cennete koymuş, bütün yemişlerden yiyebileceklerini söylemiş, fakat elmaya dokunmalarını yasak etmiştir. Ne var ki, yaratıklar neden elmaya dokunmayacaklarını sormamışlardır. Bu yasağa rağmen elmadan yediklerinden dolayı cennetten kovularak dünyaya gönderilmişlerdir. Bütün büyük dinlerin kabul ettiği bu yaratılış teorisine göre, insanın dünyada bulunmasının bir eğitim hatası olduğuna inanmak gerekecektir. Adem oğulları dünyaya eğitimden yoksun gönderilince Tanrı, bu yoksunluğu gidermek için, aralarından peygamberler seçmiştir. Peygamberler, bu nedenle ilk eğitimciler veya öğretmenlerdir. Musa, İsa ve Muhammed birer öğretmendir. Tanrı'nın bu ve öteki dünya ile alakalı emirlerini insanlara bildirmişler ve hayatlarında nasıl davranacaklarını öğretmekle de onları eğitmişlerdir. Peygamberlerden sonra, bu görevi din adamları devam ettirmiştir. Böylece, yüzyıllarca sürmüş olan dinsel ve geleneksel eğitim sistemi meydana gelmiştir.

Eğitimin ikinci teorisi bilimseldir. Buna göre insanları türeten tabiattır. İnsan tabiatın bir unsurudur. Tabiat insana duygu ve akıl vermiştir. Bu duygu ile insanı kendisine tapırmış, akıl ile de insana kendisi ile savaşmak ve hatta bazı

hallerde, kendisine hakim olmak kudretini vermiştir. Bu açıklamaya göre hayat devamlı bir mücadeledir, eğitimde bu mücadelede başarıya ulaşmak aklın çalıştırılmasına bağlıdır. Bu çalışmanın da belirtisi düşüncedir. Şu halde «Madem ki düşünüyorum, varım» düşturu hayatın hem şartı hem de amacıdır.

Düşünce bu derece önem kazanınca, eğitimin en genel tarifi «doğru düşünmeyi öğretmektir» diyebiliriz. Şu da var ki, burada sözü edilen düşünmek, gelişmiş güzel düşünmek olmayıp aklın kanunlarına göre düşünmektir.

Aklın kanunlarına göre düşünmesini bilmek ise hiç de kolay değildir. İşte bu güç için hakikattan gelmek eğitimin konusudur ve öğretmenin işidir. Cemiyet halinde yaşayan ve günden güne gelişen bir cemiyette yaşamağa mecbur olan bir insan için doğru düşünmek hayat şartıdır. Böyle bir cemiyette insanın iki varlığı vardır. Birincisi kişisel varlığıdır, ikincisi de birlikte yaşadığı toplum ile bir bütün teşkil eden toplumsal varlığıdır. Buna göre iki çeşit hayatı var demektir. Birincisi kişisel hayatı, ikincisi de sosyal hayatıdır. Bu iki hayat şeklinde iki çeşit hak ve iki çeşit ödev meydana gelmektedir: Kişisel hakkı ve ödevi, sosyal hakkı ve ödevi. Bir insanın kişisel hakkı, yaşamak ve mutlu olmayı istemektir. Kişisel ödevi, hakkını öğrenip bilinmesi ve mutlu olmak için çalışmasıdır. Sosyal haklarına gelince: İçinde yaşamakta bulunduğu cemiyetten kişisel hakkının korunması ve mutlu olması için imkân sağlamasını istemektir. Sosyal ödevi de, kendisine tanıdığı hakkın cemiyetteki diğer kişiler için de tanınması ve onların da saadeti için imkân yaratmasıdır.

İşte kişi ile cemiyet arasındaki bu dengeyi meydana getirmeğe çalışan eğitim ve öğrenimdir. Bu ba-

kımdan öğretmen dinsel eğitim teorisi bakımından tanrısal bir görev yüklenmiştir. Bu görev Tanrı'nın, insan denilen maddi yaratığında, bir sosyal varlık yaratmakla onu ikmal etmektir. Bilimsel teori bakımından ise tabiatın insana, yaratılışında kendisi ile mücadele etmek için vermiş olduğu akli geliştirmektir.

Her iki halde eğitimin niteliği aklıdır. Akli demekle eğitimin nakli bir esasa dayanamayacağını kabul etmiş oluyoruz. Nakil demek anlatmak ve taşımak demektir. Daha açık bir deyimle eğitimin esası, yerleşmiş bilgileri bir takım kitaplardan alarak, öğrenciye aktarmak ve belleklemek değildir. Modern eğitim, öğrenciyi araştırma usullerine sahip kılmak ve bunlarla kendi kendisine bilgi imal etmek gücünü kazandırmaktır. Yalnız yerleşmiş bilgileri öğrenen ve onların dışında düşünmesini beceremeyen bir insan, bu bilgilerin kaynağı olan insanın esiridir. Öğrendiği araştırma usulleriyle bilgi edinen bir insan ile bilgiler kendisinin olacağı için özgür ve bağımsızdır.

Şimdi bu noktayı daha açık belirtelim: «...Kitapta olan ve kitapta olduğu için değerli sayılan birşey, bir defa söylendikten sonra unutulacak ise bunu hiç öğrenmek daha iyidir.» Aksine kitapta olan ve öğrenmekle insanın hayatta karşı karşıya geleceği güçlükleri çözen bir bilgi öğrenilirse, bu faydalıdır ve zaruridir.

O halde çocuklara babalarının istediklerine göre değil, kendi kabiliyetlerine göre eğitim verilmelidir. Bugünkü nesillere, dedelerimiz gibi hareket etmeği değil, devrimizin istediği, hatta devrimizin istikametinde daha ileri bir öğretim vermek lazımdır. İnsanın gözlerinin ensesinde değil de yüzünde olması, kulakların da başın sağında ve solunda bulunması sebepsiz de-

ğildir. Daima ileriye bakmak, daima sağdan ve soldan gelen seslere dikkat etmek ve görüp işittiğimiz üzerinde fasılasız düşünmek lazımdır. Yoksa gördüklerimiz üzerindedir, başkalarının anlattığı görüşlere inanırsak bir âmâdan farkımız yoktur. İşittiklerimizi, düşünmeden olduğu gibi kabul edersek, sağır olmamızı temenni etmek daha iyidir. Bugünün modern eğitim fikirlerine ve sistemine gelinmesi için yüzlerce yüzyıl geçmiştir. Bu yüzyıllar da idealist öğretmenlerin tutucu kuvvetlere karşı savaşlarıyla doludur.

Din ile devlet eskiden birdi ve bir bütündü. Devlet başkaları, bir zamanlar tanrı kabul edilmiştir, tanrı olamayacağı anlaşılmakla, tanrının oğlu kabul edilmişlerdir. Akıl bunu da reddetmeğe başlayınca, devlet başkanının, yalnız, tanrısal haklara sahip olduğu öne sürülmüştür. Tabii bu arada din adamlarının nüfuzu azalmakla beraber, büsbütün kaybolmamıştır. Nihayet Fransa ihtilali ile, devletin tanrı haklarına değil, fakat insan haklarına dayandığı gerçeği meydana gelince, devletle din münasebetleri yeni bir kalıba dökülmüştür. Bu iki müessese arasında bir çeşit görünmez mukavele imzalanmıştır. Devlet, din adamlarını kendi çıkarı için faydalı gördüğü nisbette, onlara cemiyette yer vermiş, din adamları da, bu çıkarlardan memnun kaldıkları nisbette, devleti desteklemiştir.

Öğretmenler, din ve devlet münasebetlerini bu hale getirinceye kadar çok ezilmişler, çok zahmet çekmişler, çok kurban vermişlerdir. Antik devirlerde öğretmenler teşkilatlanmış bir mesleğe sahip değildirler... Olmayınca da üzerlerinde bir devlet kontrolü yoktu. Çoğu zaman fesatçı sayılan fikirleri sonraları cezalandırılırdı. Fakat öğretmenler, inandıkları gerçekler için ölüme metelik vermemişlerdir. Sokrates, Atina gençlerine zararlı fikirler öğretti diye mahkûm edilmişti. Ölmekten kurtulması için yapılan teklifleri reddetmiş ve öldürülmüştür. Ne var ki, fikirleri ölmemiştir, hâlâ yaşamaktadır. Yaşamaktadır, çünkü başka öğretmenler, bu fikre sahip çıkıp onları öğretmişlerdir.

Orta çağda, öğrenim kilisenin te-

kelindedir. Kilisenin çizdiği sınırlar dışında fikir yaymağa kalkışanlar öldürülmüş veya cezalandırılmıştır. Rönesans devrinde bile kilisenin öğrenim üzerine baskısı kalkmış sayılmaz. Yakın çağ başlarından itibaren eğitim bir devlet hizmeti durumuna grmeğe başlamıştır. Öğretmen de bir memur gibi devletin istediği doğrultuda ve denetiminde görevini yerine getirmeğe başlamıştır.

Yurdumuzda, Atatürk'e gelinceye kadar eğitim, çok güç koşullar içinde gelişmeye çalıştı. Eğitim sisteminin başlıca örgütü olan medrese, XVI. yüzyılda başlayan genel çöküşün yolunu tutmuş ve tamamen teolojik bir karakter almıştı. Dinsel kitaplar dışında kalan ve yaşam ile bağlantısı bulunan bilimler kapı dışarı edilmişti. Bu durumda medresenin amacı, bireylerin erdemliliğini sağlamak, toplumun dertlerine deva aramak, devletin gücünü artırmayı sağlamak yerine, insanı ahrete hazırlamak olmuştur. Devlet, tüm örgütleriyle teolojik temellere dayandığı için, vakıflarla kurulan ve yönetilen medreseye yeni bir düzen vermek kudretine sahip bulunmuyordu; çeşitli ihtiyaçları için sarayda kurulmuş olan ve medresenin tekeli dışında kalan Enderun okulundan yararlanmağa çalışmış ise de, XIX. yüzyılın başından bu yana, bu okulda çökmeğe başlamış ve ihtiyaçları karşılamaz duruma gelmişti.

Bu nedenler ki, Mahmut II devrinden itibaren, medrese bırakılarak batı usullerine göre, bir eğitim sisteminin kurulmasına girişilmiştir. İlk askeri okullar, sonra genel eğitim okulları ve daha sonra da, karanlıkta parlayan ateş böcekleri kabilinden, meslek okulları açılmıştır. Ne var ki, bunlar sayı bakımından olduğu gibi pedagojik yöntemler bakımından da çok yetersiz bir düzeyde kalmıştır. Bundan başka, varlıklarını korumak için medreseden bazı aktarmalar yapmak zorunda kaldıklarından, tam anlamı ile, çağdaş bir eğitim durumuna da gelememiştir.

Osmanlı İmparatorluğunun parçalanması ve kalıntıları üzerinde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurulması üzerine, tam anlamıyla, ulusal bir karakter taşımayan Osmanlı eğitim zihniyeti ile sistemi-

nin tasfiyesi zorunlu duruma gelmişti.

Atatürk'e göre, ulusumuzun dünya ulusları arasındaki uygarlık yarışında geri kalmasının başlıca nedeni, izlenmiş olan öğretim ve eğitim siyaseti idi. Bu siyaset, geçmiş zamanların hurafeleri ve fikirleri ile, ulusumuzun karakterini perdelemekte idi. Bu nedenle ve her şeyden önce, eğitim çağdaş ulusculuk zihniyetini amaç tutan doğrultuya yönelmeli idi. O, eğitimin önemini Harp Akademisi öğrencisi iken kavramıştı. Akademiden mezun olup ilk memuriyeti olan Suriye'de Vatan Cemiyetini kurduğunda bu cemiyetin eğitim bölümü başkanlığını üzerine almıştı. Bağımsızlık savaşı sırasında, savaştan sonra ne ile meşgul olmak istediği sorusuna, Milli Eğitim Bakanı olarak, milli irfanı yükseltmenin en büyük emeli olduğu cevabını vermiştir.

Atatürk'e göre, hükümetin şekli ile eğitim arasında sıkı bir ilişki vardır. Osmanlı imparatorluğu halkı dış siyaseti ile olduğu gibi eğitimi ile de çağdaş anlamda ulusal değildi. Oysa Türkiye Büyük Millet Meclisi ona göre «Ulusaldir, tamamen maddidir ve gerçekçidir» Hükümet, bu nitelikte olunca ulusal eğitimi de buna uygun olmalı idi. «Eğitim genç dimağlara, insanlığa saygıyı, ulusa yurt sevgisini,

Atatürk, eğitim hakkındaki düşüncelerini çeşitli demeçlerinde, Türk devriminin çeşitli aşamalarıyla uyumluluk bakımından da ifade etmiştir. Özellikle bağımsızlık savaşı ile ilgili olarak, 1921 yılında «Bağımsızlık ve özgürlük benim karakterimdir». dediği gibi Cumhuriyetin duyurulmasından sonra da öğretmenlere verdiği bir demeçte «Hiç bir zaman hatıranızdan çıkmasın ki Cumhuriyet sizden, fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller itser» demiştir. Her dereceden eğitimin hayatta başarıyı sağlayacak biçimde, insanın hem kendisi için hem de toplum için yararlı olmasını istemesi de yurdumuzda egemen olmasını istediği çağdaş eğitim zihniyetinin temel ilkelerinden bir diğeri olmuştur.

Atatürk, bilindiği gibi, yalnız, bu ve bu gibi, ilkeleri getirmekle kalmamış, ilk okuldan üniversiteye kadar, eğitim hayatımızı da bunlar üzerine kurmak istemiştir.

ATATÜRK'e Lâyük Olmak!...

Yazan : Prof. Dr. Selâhattin BATU

İnsanlar her zaman büyük adamlara layık olamamışlardır. Gelmiş geçmiş dehaların, büyük fikir, sanat adamlarının çoğu hakettikleri saygıyı, anlayışı görmediler. Peygamberlerin, velilerin, şairlerin, (bilginlerin hatta millî kahramanların tarihin her devrinde uğradıkları ağır hakaretleri düşünürsek insanların büyük yaratıcılara karşı her zaman aksi davranışlarını anlarız. Kur'an, başından sonuna anlayışsızlıkla, ahlaksızlıkla, vicdansızlıkla savaşıyor. İsa çarmıha gerilmiştir. Eckhardt ölmeseydi, ateşte yakılacaktı. Mevlâna ise en ağır kasıtlara uğramış, ömrünce yaralı yaşamıştır. Büyük bestecilerin başına gelenleri ise hepimiz biliriz. Schubert elinde besteledi, kapı kapı dilenmez miydi? Kapılardan koğulmaz mıydı? İçlerinden kaçısı anlaşılmış, takdir görmüş, rahat bir nefes alabilmiştir? Milletlerine memleketlerine büyük hizmetler etmiş nice kahramanların sonu bahtsızlık, yoksulluk olmadı mı?

İnsanlar kendilerine yeni düşünceler, yeni değerler, eşsiz büyük heyecanlar getiren nadir yaratılışları horlamış, büyük değerlere layık olmadıklarını her yerde göstermiştir. Hattâ devrin aydınları kuvvet, kudret, itibar sahipleri bile bilgisizin, karacahilin ardından yürümüş, insanlık her çağda yetiştirdiği büyük adamların gerisinde kalmış. Bağrından fıskıran dehalarla hor bakmış, hakaret etmiş, çoğunun kadrini bilmemiştir.

Atatürk bir fikir, bir sanat adamı değil, sadece bir büyük kişi değil; hayatı ile, kişiliğiyle tanıdığımız insandan çok fazla canlı bir düşüncedir; bir semboldür. Bu millet Atatürk'ü bir millî kahraman, bir kurtarıcı olarak bağrına basmasını bildi. Onu başı üstünde taşıdı. Sevdı, saydı. En güzel duygularıyla ağırladı. Ama getirdiği yeni düşüncelerin bir davranışın, anlayışın sembolü olarak en esaslı devrimlerimizin kaynağı olarak Atatürk'e layık olmak bugün yarın her zaman fikir —Atatürk'ü sembol— Mustafa Kemal'i layık olduğu izzette tutmak, yetişen bütün nesillerin ödevi olacaktır. Biz insan olarak yere batırabiliriz. Bir millî kahraman ve vatan kuran bir yiğit olarak kalplerimizde ağırlarız da, sembol-Mustafa Kemal'i hor görürüz, heykellerini kırmağa kalkışabiliriz. Bir vatan çocuğudur, devrinde büyük işler başarmıştır; hatta yurdu tutsaklıktan, yoksulluktan kurtarmıştır da getirdiği fikre, işaret ettiği yollara yine de yabancı kalabiliriz. Hatta bir büyük insan olarak tanıdığımız kahraman yarattığı düşünceye kurban eder onun da yararlıklarını, kahramanlıklarını unutturmayla çalışabiliriz. O zaman topluluğumuz tarih önünde «Atatürk'e layık olmadığımızı» ispat eder. Bir peygamberi çarmıha gerenlere döner,

azizleri, velileri ateşte yakanlarla bir olur. Onların zulmüne, anlayışsızlığına iner. Atatürk'ü bir insan, bir kahraman olarak ağırlamasını bilen Türk Milletinin ona bir fikir olarak da gereken saygıyı gösterebilmesi gerekir. Atatürk bizi ileri götürecektir ana düşüncelerin en esaslı davranış zihniyet devrimlerimizin, yarınımızı kuracak temel prensiplerin sembolüdür. Türk topluluğunun bu fikirlere layık olduğunu, layık kalacağını her zaman ispat etmesi gerekir. Türk topluluğunun bu fikirleri her gün biraz daha gerçekleştirmesi kendi yararına. Bunları gerçekleştirerek, onlara layık olduğunu belirtecek; Türk topluluğu Atatürk'e layık olduğunu davranışlarıyla gösterecektir.

Dün değil, yarın değil, yüzyıl, beşyüz yıl sonra değil, bugün bile bir an için Atatürk'süz olduğumuzu düşünelim: Onsuz bu topraklar vatan olur muydu? Bu limanlar, bu fabrikalar; bu tarım hamleleri olur muydu? Bugünkü itibarlı insan; sayılan, ağırlanan millet olabilir mi idik?

Ama Türk vatani, olduğundan çok, olacağı için daha değerli: Türk topluluğu başardıkları kadar başaracakları için daha büyük, Türk Milleti bir gerçek olduğundan çok fazla ileri bir ülkü, yarının dünya toplulukları arasına yaratacağı kültür değerleriyle katılacak, büyük şereflerle, gururlarla ağırlanacak bir topluluk değil mi? Ama bu yarın dediğimiz bilinmenin de bir gerçek, özü, içi dolu bir gerçek olabilmesi gerektir. Atatürk'ün getirdiği düşünceler yemiş vermeden bu en büyük ülkülerin gerçek olması mümkün müdür? Biz, ancak onun yolunda yürürsek ileri bir topluluk olabiliriz. Çünkü Atatürk ilim zihniyetinin, çağdaş düşüncenin sembolüdür. Biz ancak onun çalıştığı gibi çalışırsak başarabiliriz; yaratabiliriz; çünkü Atatürk hamleciliğin, dinamizmin kendisidir. Mustafa Kemal doğulu düşüncüyü, atıllığı, hareketsizliği kendine düşman saydı. Bin yıldır değişmeyen, kımıldamayan, yaratmayan Asyalı topluluklara canlılığın, hamleciliğin, cesaretin yollarını gösterdi. Bir varlık sayılmazdık. İnsan diye anılmazdık. Batıya insanın her yerde aynı olduğunu ispat etti. Doğunun da kurulabileceğini, Doğunun da kalkınabileceğini gösterdi.

Onun getirdiği fikirlerde bizim bugünümüz kadar yarınımız gizlenmiştir. Türk Milleti bir yeni uygarlık, kendi uygarlığını yaratabilmeli. Ancak o zaman bir bütün olarak, ayakta kalabilecektir. Fikir Atatürk'e sembol Mustafa Kemal'e layık olmağa çalışalım.

Gerçek Atatürkçülük [Atatürk İdeolojisi]

Yazan Prof. Dr. Faruk TİMURTAŞ

Atatürk İdeolojisini; ideoloji kavramının ifade ettiği anlam, ideolojilerin genel sınıflaması içinde ve ideolojiyi oluşturan faktörler bakımından inceleyerek ortaya koymak istiyoruz.

İDEOLOJİ NEDİR?

ATATÜRKÇÜLÜK NİÇİN BİR İDEOLOJİDİR?

İdeoloji; bir hedefe yönelmiş sosyal, siyasal ve ekonomik düşüncelerin, duygu ve inançların, fikir ve görüşlerin bütünüdür. Diğer bir deyişle ideoloji; sistemleşmiş ve bütünleşmiş bir dünya görüşü, düşünce ve aksiyon biçimidir. Düşünce ve aksiyon biçimi olarak ideoloji bir toplumun günlük yaşamını, eğitim ve kültürünü oluşturan din, dil, ahlâk, sanat, edebiyat gibi tüm faktörleri, sosyal ve ekonomik ilişkilerini etkiler. İdeoloji toplumun yaşamını ve davranışlarını etkilediği, toplumda heyecan yarattığı, bazı temel sorunların çözümünde yardımcı olacağına dair objektif bir inanç meydana getirdiği süreç etkinliğini devam ettirir.

İdeolojinin genel tanımı ve açıklaması içinde Atatürkçülük (Kemalizm) bir ideolojidir. Çünkü; Atatürkçülük bir düşünce, bir ruh, bir inanç, bir fikir ve prensipler bütünüdür. Bu prensipler Türk Toplumunun yaşamını, davranışlarını, kültürünü oluşturan faktörleri etkilemiş, yalnız Türkiye ve Türk Milleti için değil, diğer birçok ülke ve millet için çağ açan bir dünya görüşü ve aksiyon olmuştur.

İDEOLOJİLERİN

SINIFLANDIRILMASI

İdeolojiler iki grupta toplanabilir.

— Totalitler ve Doğmatik İdeolojiler,

— Pozitivist, Akılcı, Gerçekçi ve Demokratik İdeolojiler.

1 — TOTALİTER ve DOĞMATİK İDEOLOJİLER

Doktrinleri ve yöntemleri birbirinden farklı birçok totaliter ve

doğmatik ideolojinin ortak özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1 — Syasal ve Ekonomik Zihniyet biçimi olarak totaliter ve doğmatik ideolojiler kesin ve değişmez bazı doğmalara bağlıdır. Mesela bu ideolojilerden bazıları, başarıyı sınıf kavgasında görür. Aşırı sosyalist ideolojiler gibi.

— Bu ideolojilerden bazıları başarıyı üstün ırk kavramına bağlamışlardır. Faşizm ve Nazizm gibi.

— Bu ideolojilerden bir kısmı ekonomik düzeni gizli bir elin, «kör gücün» yaratacağı inancındadırlar. Kapitalizm gibi.

— Yine bu ideolojilerin bir kısmı da, gerçekte ahlâki vecibelere dayanan din kurallarının saptırılarak, din kurallarının katı kalıplarında «şariat» düzeninde başarı aramışlardır.

2 — Hukuki ve sosyal bir organizasyon biçimi olarak totaliter ve doğmatik ideolojilerde ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamın her yönüne varıncaya kadar yayılan aşırı bir devlet müdahalesi temel prensiptir ve hedeftir. Aşırı sağ ve sol ideolojiler gibi. Ya da toplum düzenini sarmaya varıncaya kadar aşırı bir liberalizm esas kabul edilmiştir; Kapitalizm ve anarşizm gibi.

3 — Totaliter ve doğmatik ideolojilerde, fertlerin siyasal ve ekonomik hak ve hürriyetlerini (seçme, seçilme, mülkiyet, çalışma, teşebbüs, sendika kurma gibi) kısmen veya bütünüyle kaldırmaya dönük hedefler kabul edilmiştir.

4 — Totaliter ve doğmatik ideolojilerin önemli bir bölümünde şiddet, baskın, ani ve şaşırtıcı davranışlar ve terör gibi araçlardan yararlanarak iktidarı ele geçirmek hedefi vardır.

5 — Bu ideolojilerde kişiler tabulaştırılır. İdeoloji iktidara geçen kişinin ya da grubun anlayışı ve çıkarları doğrultusunda yorumlanır ve uygulanır. Böyle bir yorum nedeni ile toplum kişileri sürekli ola-

rak zorla baskı altında tutulur ve gereğinde ideolojiler ihraç edilmek suretiyle diğer ülke toplumlarının bu ideolojiler doğrultusunda şartlandırılmasına çalışılır, gereğinde siyasal güç ve emperyalizm bu amaçla kullanılır.

Aslında ekonomik, siyasal ve sosyal sorunların çok yönlü olması, tarihi uygulamalar; ideolojilerin başarısının siyasal ve ekonomik bilimlerin kurallarına uymaya, ideolojilerin esnekliğine, dar kalıplardan kurtarılmasına, insan hak ve hürriyetlerine, içgüdülerine gösterdikleri saygıya bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Bakkunine bunu çok güzel ifade etmiştir. Eğer bir ideoloji hürriyetsizlik içinde bir eşitlik getiriyorsa bu zulümdür; bir ideoloji eşitsizlik içinde bir hürriyet getiriyorsa, bu da anarşidir.»

2 — POZİTİVİST, AKILCI, GERÇEKÇİ VE DEMOKRATİK İDEOLOJİLER

İkinci grup ideolojiler pozitivist, akılcı (pragmatist), gerçekçi (realist) ve demokratik ideolojilerdir.

Bu gruptaki ideolojilerin temel ve ortak özellikleri şöylece sıralanabilir:

1 — Bu ideolojiler pozitivisttir; bilime ve tecrübeye (deney) dayanır.

2 — Bu ideolojiler pragmatisttir, (rasyonalist) aklın üstünlüğü egemendir.

3 — Bu ideolojilerde peşin hükümler ve doğmalar yoktur.

4 — Ekonomik bir zihniyet şekli olarak kişisel kazanç ve rasyonalist düşünceye dayanmakla beraber, siyasal ve sosyal nitelikteki bazı nedenler bir çok yerde devlet müdahalesini, ekonomik hayatın yasalarla düzenlenmesini öngörür.

5 — Bir organizasyon biçimi olarak pozitivist, pragmatist, realist ve demokratik ideolojiler ferdiyetçiliğe, liberalizme ve piyasa kurallarına dayanır. Fakat liberalizm ve piyasaların işleyişi yine siyasal ve sosyal nedenlerle sınırlandırılmış-

tır. Şu var ki; bu müdahalelerin amacı piyasaları tahrip etmek ve ya ortadan kaldırmak değil, piyasaların serbest rekabet kuralları içinde işlemesini sağlamaktır.

6 — Bir teknik olarak bu ideolojiler; ideolojilere prestij sağlama hedefine dönük teknik yerine toplumun refahını artırmaya dönük tekniklerin kullanılmasını öngörür.

7 — Siyasal bakımdan bu ideolojiler hak ve hürriyetlere dayalı bir demokrasiyi vazgeçilmez bir şart olarak kabul ederler.

8 — Sosyal bakımdan bu ideolojilerde çalışma ilişkileri; sendikalaşma ve toplu sözleşme düzeni için de devlet, işçi ve işveren temsilcilerinin oluşturduğu gruplarca yürütülür.

ATATÜRKÇÜLÜK, ATATÜRK İDEOLOJİSİ

Atatürkçülük, Atatürk İdeolojisi her yönü ile pozitivist, akılcı, gerçekçi ve demokratik bir ideolojidir. Çünkü Atatürk İdeolojisini oluşturan temel faktörler;

- Pozitivizm,
- Pragmatizm,
- Gerçekçilik,
- Cumhuriyet, Demokrasi, Milliyetçilik, Lâiklik, İnkılapçılık, Bağımsızlık ilkelerinin oluşturduğu bütünlük.

- Çağdaş uygarlık hedefi,
- Düzen, Milli Birlik ve bütünlük bilinci,
- Barış'tır.

1 — Pozitivizm

Atatürk ideolojisi herşeyden önce pozitivistime dayanır.

Bilindiği üzere pozitivism; Auguste Comte'un kurduğu bir felsefe sistemi olup, bilgiyi pozitif (müspet) bilime ve deneye dayandırır. Atatürk'ün pozitivist görüşü, Auguste Comte'u ciddi şekilde okumuş ve benimsemiş olması ile kanıtlanmaktadır. Nitekim Atatürk «Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir» sözünü temel bir prensip olarak ortaya koymuştur. O'nun pozitif bilimlere verdiği önemi; 1927 yılında Dolmabahçe Sarayında «Büyük Nutuk» unun bazı kısımlarını etrafındakilere açıkladıktan sonra «Gençleri yetiştiriniz, onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz, geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız» sözü belirtmektedir. Cumhuriyetin 10. yılında Türk Milletine şöyle hitap etmişti. «Türk

milletinin yürütmekte olduğu yükseleme ve uygarlık yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müsbet ilimdir.»

2 — Pragmatizm

Pragmatizm Atatürk ideolojisini oluşturan ikinci temel elemandır.

«Pragmatizm; William James'in ve John Dewey'in güç kazandırdığı ve uygulamaya koyduğu felsefe sistemidir. Bilgiyi ve gerçeği akla, tecrübeye ve değişen şartlara dayandırır. Pragmatizm peşin hükümlere, katı prensiplere yer vermez, başka görüşlere açıktır.»

Atatürk'ün pragmatist bir felsefi görüşü benimsediğini ortaya koyan kanıt, bu felsefenin en büyük temsilcisi olan John Dewey'i Türkiye'ye davet etmesi, O'nun (demokrasi ve eğitim) adlı eserini Türkçeye tercüme ettirmesi belirmektedir.

3 — Gerçekçilik

Gerçekçilik Atatürk'ün üstün kişiliğini meydana getiren özelliklerden birisi olduğu gibi, Atatürk ideolojisini de yaratan elemanlardan biridir. Nitekim kendisi de şöyle demiştir.

«Bizim; akıl, mantık ve zekâ ile hareket etmemiz şiarımızdır.»

4 — Atatürk ideolojisi bir ilkeler bütünüdür.

Atatürk ideolojisini oluşturan Cumhuriyet, Milliyetçilik, Lâiklik, İnkılapçılık, Siyasal ve Ekonomik Bağımsızlık, Çağdaş Uygarlık Hedefi, Milli Birlik ve Bütünlük bilinci ve Barış İlkeleridir. Bu ilkeler birbirini tamamlar. Bu ilkelerin sağladığı uyum ve bütünlük «Kemalizm» dediğimiz «dünya görüşünü» ortaya çıkarır.

a) Cumhuriyet İlkesi ve Demokrasi.

Cumhuriyet; tarih boyunca hür

yaşamış Türk Milletinin tabiatına en uygun, millet egemenliğini en etkin ve yaygın biçimde gerçekleştiren, demokrasinin en mükemmel şekli, Türk Milletini güvenilir ve sağlam bir geleceğe yöneltecek bir siyasal rejim, insan hak ve hürriyetlerine saygılı, ferdi hak ve hürriyetleri ancak milletin ortak menfaatleri için sınırlamaya izin veren bir rejimdir. Bunun için Lord Kinnross'un sözü ile : «Cumhuriyet, Türkiye'yi Orta, Çağlara bağlayan son köprülerden birinin atılması demektir.» Çünkü; «Kurtuluş Savaşı», bir varolma çabası ise; Cumhuriyet, varolmayı daha iyi, daha ileri bir yaşam düzeninde bulmanın sonucudur. Açıkça Cumhuriyet, «Bir kişinin devleti» yerine «Herkesin devletini getiren bir sistemdir.»

Bu nedenle egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğunu belirleyen temel prensip ve kişisel hürriyetler parlamenter Türk Demokrasisinin ve demokrasinin en mükemmel şekli olan Cumhuriyetin de esas prensibidir. Bu prensip Cumhuriyetin tüm yasalarını, Anayasal Kuruluşların, baskı gruplarının tutum ve davranışlarını da yönlendiren prensiptir. Bu prensip Atatürk ideolojisinin kaynaklandığı bir özelliktir. Bu prensipten en küçük bir sapma olduğunda, parlamento, hükümet, anayasal kuruluşlar, siyasal partiler, ekonomik ve sosyal kurumlar, bir zümre veya sınıf bu temel ilkedan ayrıldıklarında Türk Demokrasisi ve Türkiye Cumhuriyeti zedelenir. O zaman Cumhuriyet, Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet olmaz. Diğer taraftan kişisel hürriyetler de Cumhuriyetin temelidir. Bu nedenle hürriyetleri ortadan kaldırmaya yöneldiğinde, Cumhuriyetin de zedeleneyeceği bir gerçektir. Atatürk bu hususu şöyle ifade etmiştir.

«Çağdaş demokraside, kişisel hürriyetler, özel bir değer ve önem almıştır. Ancak kişisel hürriyetler düşünülürken, her ferdin ve nihayet bütün milletin ortak menfaatini ve devletin varlığını gözönünde bulundurmak gerekir. Diğerinin hak ve hürriyeti ve milletin ortak menfaati kişisel hürriyeti sınırlar. Çünkü, hürriyet, başkasına zararlı olmayacak her türlü tasarrufta bulunmaktır.»

Ekonomi ve Sistemler

Yazan : Kemal CANTÜRK

Dünya ekonomi tarihini incelediğimiz zaman görürüz ki ülkeler değişik zamanlarda çeşitli iktisadî sistemler uygulamışlardır. Bunların bazıları başarılı bir kısmı da başarısız olmuşlardır. Ayrıca sosyalist ve kapitalist düzen başlığı altında mevcut iki ana grubun dinî mezhepler gibi çeşitli türleri ortaya çıkmıştır.

Bu arada devletçilik diye apayrı bir düzenin mevcut bulunduğu, ancak bunun ömrünü tamamlayınca şekil değiştirip önce karma ekonomiye, bilahare de liberal bir biçime dönüşeceğini ifade edenler olmuştur. Ayrıca sistemin sonradan tam bir sosyalizme dönüşeceğini söyleyenlere de rastlanmıştır.

Netice itibariyle iktisadî sistemler, gerek teoride gerek uygulamada daima değişken ve güven vermeyen bir karakter göstermişlerdir. Bunun böyle devam edeceği de belli olmaktadır. Başka bir deyimle, «arz talep gibi bazı ana kurallar dışında bütün ülkelerin ekonomilerini, değişmez prensiplerin teşkil ettiği bir sistemle yürütmenin kabil olmadığı» muhakkaktır. Aksine her ülkenin kendi şartlarına uygun bir düzeni seçmesi akılcı bir yol olarak görülmektedir.

Bugün memleketimizde «serbest piyasa ekonomisi adı altında bir sistem» benimsenmiştir. İktisatla ilgili olanlar bilir, 18. asırda Adam Smith diye biri çıkmış ve kısa adı «Milletlerin Zenginliği» olan meşhur kitabında «Görünmeyen bir el iktisadî hayatı düzenler, bu da serbest fiyat mekanizmasıdır» demişti. İşte ülkemizde varolduğu ifade edilen serbest piyasa ekonomisi sisteminin başlangıcı budur.

Sonraları dünyada değişik olaylar meydana geldi ve sözkonusu sistemin birçok kötü tarafları ortaya çıktı. Nitekim 1929 dünya ekonomik krizinden sonra bu sistemin yerine bunun düzeltilmiş çeşitli modelleri, bu arada katı devlet müdahaleleri ile dolu diğer başka düzenler oluştu.

Zamanımızda serbest piyasa ekonomi düzeni, dünya iktisadî hayatını yönlendiren ve IMF'nin benimsediği bir sistem olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bunu uygulayan ülkelerin karşılaştıkları aksaklıkları giderebilmek için IMF ile istişare etmeleri gereği doğal olarak ortaya çıkmaktadır.

IMF ve Dünya Bankası yıllık toplantıları dolayısıyla Washington'da bulunan heyetiminin «Para Fonu» yetkilileri ile yaptıkları temaların temel nedeni budur.

Gazetelerde, «memleketimizdeki enflasyonist ortamın mevcut sistem içerisinde nasıl çözüme bağlanacağı hususunda IMF'nin bir reçete veremeyeceğinin anlaşıldığı» yazılı bulunmaktadır. Fakat görüşmelerin seyri hakkında bilgimiz olmadığı için konu hakkında yorum yapmak istemiyoruz. Ancak görüşümüz o ki içinde yaşadığımız enflasyonist ortamdan kurtulmanın yollarını bulacak olan biziz. Yeter ki bundan sonra alınacak tedbirlerin gerçek yüzü ve sonuçlarının ne olacağı toplumu muza güven verici bir şekilde anlatılsın.

T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ÖZEL SAĞ

YILDIRIM SÜRÜCÜ KURSU

Kolay ehliyet güçlü sürücü olmak
istiyorsanız lütfen bize uğrayınız.

Üsküdar Halk Cad. No. 4 — İSTANBUL

TEL : 334 68 34

Atatürk ve Cumhuriyet

Yazan : Dr. Orhan BARAN

«Cumhuriyet» terimi, arapça «cumhur» kelimesinden gelmiştir. Cumhur arapça «toplanmış millet» demektir. «Cumhuri» ise yine arapça, cumhur'a, yani millete ait şey demektir. Sonuç olarak «cumhuri devlet», veya yalnızca «Cumhuriyet» millet topluluğuna ait devlet anlamını taşır. Cumhuriyet teriminin Fransızcası «République», İngilizcesi «Republic» de, aynı manayı ifade edip, latince «Republice» den gelmekte ve «Devletin kamuya ait olması, bu yüksek yönetime yetkisinin kamuya ait bulunması» anlamını taşımaktadır.

Ülkemizde Cumhuriyet rejiminin kuruluşu şu süreçten geçmiştir.

Osmanlı Devleti 30 Ekim 1918'de kabul ettiği Mondros Mütarekesi ile ortadan kalkmış değildi. Zira, bu tarihten sonra, yetkililer ve Kanun-u Esasî etkileri azalmış olmakla birlikte henüz işlemeze hale gelmemişti. Başka deyimle, Anadolu'da milli bir teşkilâtın kurulması, anlamına gelen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin toplandığı tarih olan 23 Nisan 1920'ye kadar Osmanlı Devleti hukuki varlığını sürdürmüştür. Bu tarihten yani 23.4.1920'den Saltanatın kaldırılması tarihi olan 17 Kasım 1922'ye kadar Ülkede ikili bir iktidar, Devletin yetkilerini kullanmıştır. Yani, Cumhuriyetin kurulması sürecinde; hem Osmanlı Devleti'nin Anayasası Kanun-u Esasî hem de yeni Türk Devleti'nin Anayasası «Teşkilât-ı Esasiye Kanunu» birlikte uygulanmıştır.

Ancak, Lozan Antlaşması'nın imzalanması üzerine, (24 Temmuz 1923) Türkiye'nin tek temsilcisi olarak T.B.M.M.'nin tanınması mümkün olmuş, Osmanlı Devleti'nin içte ve dışta etkinliği sona ermiştir.

Bu arada T.B.M.M. 20 Ocak 1921 tarihinde bir anayasayı, «Teşkilât-ı Esasiye Kanunu», geçici kaydıyla kabul etmiştir.

Bu kanunda, «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir» denilmekte, yü-

rütme ve yasama yetkisinin T.B.M. M.'ne ait olduğu belirtilmekte idi. Hükümet ise T.B.M.M. Hükümeti adını taşımaktaydı.

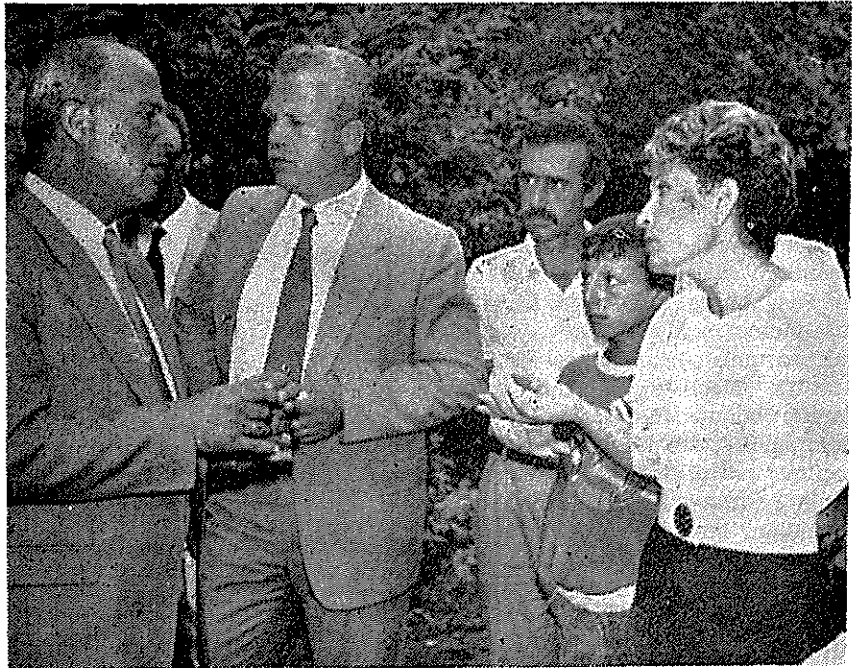
Bu ilk Anayasa, 1876 tarihli Kanun-u Esasî'nin yetkilerine hiç dokunmamıştır. Yine de «Hakimiyet bilâkayd-ü şart milletindir» ibaresiyle başlayan Anayasa'nın bu maddesi saltanat ve hilâfet taraflarını kuşkulandırmış, Mustafa Kemal Mecliste yapılan gizli oturumda açıklamada bulunmuştu.

Bilindiği üzere, bu ilk Anayasa'da «Cumhuriyet» veya bu anlama gelebilecek bir terim kullanılmamıştır. Ancak, T.B.M.M. Hükümeti «Milli egemenlik esasına dayanan Halk Hükümeti» durumunda olduğu cihetle Cumhuriyet rejimi bidadette ilk hükümetle kurulmuş idi. Zira, 23 Nisan 1923'de T.B.M.M.'nin göreve başlamasıyla milli egemenlik sistemi kabul edilmiş, başka deyimle «Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti» kurulmuştu.

Rejim itibariyle, bu esasen bir Cumhuriyetti. Ancak, Cumhurbaşkansız bir Cumhuriyet. Zira, o tarihte meclis ekseriyeti devlet başkanı olarak Padişahı addediyor ve zaferden sonra Padişahın bu makama oturacağını zannediyordu. Milli Mücadelenin zafere ulaştırılabilmesi için, bu zevatı tedirgin etmemek gerekti. Zafer kazanılmıştı, fakat, halâ Cumhuriyet rejimini benimsemeyenler vardı. Milli Egemenlik rejiminin en iyi şeklinin T. B.M.M. Hükümeti olduğunu savunuyorlardı. Fakat Atatürk büyük bir ileri görüşle Milli egemenlik rejiminin Cumhuriyet idaresi ile başarılı olacağına inanıyor ve Cumhuriyeti ilân etmek için bir fırsat kolluyordu.

Nihayet fırsat gelmişti. Fethi Bey (Okyar) Kabinesi, Meclisteki etkin muhalefet karşısında 27 Ekim 1923'de istifa etmişti.

Yeni kabine için, çeşitli düzenlemelere rağmen anlaşma meydana

gelemiyordu. Zira, o günkü uygulamada Bakanlar Kurulunu Meclis seçiyordu. Bu kolay bir iş olmadığından zaman geçtikçe uygulanması önemli zorluklar doğuruyordu. Halk Fırkası Yönetim Kurulu Başkanı Fethi Bey (Okyar) hazırladığı Bakanlar Kurulu listesini Mustafa Kemal'e sundu. Ancak, listedeki adaylar mevcut bunalımı çözecek nitelikte değildi. Daha kesin önlem alınması gerekiyordu. Bundan yararlanan Atatürk 28 Ekim 1923 akşamı İsmet Paşa, Kâzım Paşa ve Fethi Bey de diğer davetlileri Çankaya'ya çağırarak yemekte «Yarın Cumhuriyeti ilân edeceğiz» demek suretiyle fikrini açıkladı ve sofradaki zevat teklifi iştiafıyla kabul ettiler. Konuklar erken ayrıldılar. Yalnız İsmet Paşa (İnönü) kaldı. Atatürk ile birlikte Anayasaya ilave edilecek maddeleri hazırladılar. Bu şekilde, 1921 tarihli Anayasa şu şekilde değiştirilerek yazıldı.

1. Maddenin sonuna «Türkiye Devleti'nin şekli hükûmeti Cumhuriyettir» ibaresi eklendi.

3. Madde şu şekilde değiştirildi. «Türkiye Devleti T.B.M.M. tarafından idare olunur. Meclis Hükûmetin bölündüğü şubeleri icra vekilleri vasıtasıyla idare eder.»

8. ve 9. maddeler : «Türkiye Reiscumhuru T.B.M.M. Heyeti Umumiyesi tarafından ve kendi azası meyanından bir intihap devresi için seçilir; riyaset görevi yeni Reiscumhur seçimine kadar devam eder. Tekrar intihap olunmak caizdir.»

Şeklinde değiştirilmesi tasarlandı.

29 Ekim 1923 Pazartesi günü Mecliste Halk Fırkası grubu toplandı. Hükûmet oluşturulması için tartışmalara girildi. Kemalettin Sami Paşa'nın verdiği önerge ile Mustafa Kemal'in Meclise davet olunarak sorunu çözümlenmesi istendi. Atatürk Mecliste öğleden sonra yaptığı konuşmada; Bakanlar Kurulunun Meclis Genel Kurulunca seçilmesine devam bulunduğu takdirde sorunun çözülemeyeceğini, aksaklığın bundan doğduğunu izah etti. Sonra, yukarıda değinilen Anayasa değişikliklerini ortaya attı. Uzun tartışmalardan sonra Fırka Grubunda kabul edilen karar, saat 18.00'de Meclis Genel Kurulu'na getirildi. Uzun görüşme ve tartışma-

lardan sonra teklif «Yaşasın Cumhuriyet» sesleri ile kabul edildi.

20.30'da Cumhurbaşkanı seçimine geçildi. Neticede Ankara Milletvekili Mustafa Kemal 158 oyla ve hiç red oyu almaksızın 20.45'de Cumhurbaşkanı seçildi. İlk Reiscumhur seçilen Mustafa Kemal ATATÜRK, seçimi müteakip Meclis kürsüsünde kısa bir konuşma yaparak, Büyük Türk Milleti'nin Milli Mücadelede gösterdiği kabiliyeti ve istidadı övmüş, hakkında gösterilen teveccüh ve itimadın devam etmesine muhtaç olduğunu belirtmiş ve sözlerini şöyle bitirmişti : «Daima muhterem arkadaşlarımın ellerine çok samimi ve sıkı bir surette başvurarak, onların şahıslarından kendimi bir an bile müstağni görmeyerek çalışacağım. Milletın teveccühünü daima dayanak noktası telâki ederek hep beraber ileriye gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mes'ut muvaffak ve muzaffer olacak.»

Cumhuriyetin ilânı, o gece bütün yurttaki top atışları ile duyuruldu. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı İsmet Paşa (İnönü), ilk Meclis Başkanı da Fethi Bey (Okyar) seçilmişti.

Cumhuriyetin ilânını gerçekleştiren Kanunun numarası 364 olup, adı «Teşkilât-ı Esasiye Kanununun Bazı Maddelerinin Tavzihen Tadiline Dair Kanun» dur.

Bu şekilde, Ülkemizde Cumhuriyet rejimini resmileştiren ve anayasa değişikliği şeklindeki 29.10. 1923 tarih ve 364 sayılı Kanunda,

Cumhuriyet Hükûmeti şekli olarak kabul edilmisti. «Hükûmet» «Devlet» in çok önemli bir parçası olduğu cihetle, bu yerinde bir işlemdir. 1875 Fransız Anayasası da Cumhuriyeti hükûmet şekli kabul etmek suretiyle aynı tarzda bir işlem yapmıştır.

Cumhuriyet ile birlikte yeni düzenlemeler getirilen Teşkilât-ı Esasiye Kanunu genç Türk devriminden, Erzurum ve Sivas Kongrelerinden Büyük Millet Meclisi'nden ve bunları oluşturan olaylardan esinlenerek yapılmıştır ve bütünü ile ulusal gereksinmeye uygundur. Bu kanun yalnız şekline göre değil, ruhuna uygun olarak da uygulandığında mutluluk yaratacaktır.

Cumhuriyetin ilânı, bir taraftan Anadolu'daki milli hakimiyet ve istiklâl mücadelesinin askeri ve siyasi sahalarında muzaffer olmasını ve demokratik prensiplere göre kurulan yeni Devletin bu istikamette gelişmesini, diğer taraftan da Osmanlı monarşisinin, Milli Harekete karşı takındığı tavır ve batıdaki siyasi gelişmeye de paralel olarak yeni bir zihniyetin yerleşmesi neticesinin zaruri ve kaçınılmaz bir halidir.

O zamanın en büyük gazetelerinden «The New York Times» 30 Ekim 1923 nüshasında Cumhuriyetin ilânını duyururken, 31 Ekim 1923 sayısında konu ile ilgili şu yorumu yapıyordu : «Kanımızca genç Türk Cumhuriyeti'nin kurucuları Amerikan Devleti'ni kuranlardan daha güç bir görevi yüklenmiş bulunmaktadırlar. Çünkü, yeni Türk Devleti, yerini almış olduğu İmparatorluğun geçmişini omuzlarında taşımaktadır. Türkiye bu mirası reddederek milli bir Cumhuriyet olarak kalmakla yetinir ve yeni İmparatorluk hayalleri peşinde koşmazsa uygar dünya toplumları arasında kendisine iyi bir yer sağlayabilir.»

Bu şekilde, büyük bir ileri görüşlülük ve isabetle Cumhuriyet rejimini ihdas eden büyük kurtarıcımız ATATÜRK halk egemenliğini işler bir düzen haline getirmek için ilk adımı büyük maharet ve başarı ile atmış ve ölümüne kadar her devrede yeniden Cumhurbaşkanlığına geçirilerek devrimleri arkası arkasına yapıp büyük Türk Devleti'ni kurmuştur.

Cumhuriyetimizin karşılaştığı ilk meseleler ve Türkiye'nin ekonomisi

Yazan : Celal BAYAR
(Eski Cumhurbaşkanı)

TÜRKİYE Türklerindir. Türklerle ait kalacaktır, diyoruz. Bunun mevzuumuz itibarile manâsı yaratacağımız endüstrinin yurdumuza ait varlıkların, biz sahibi, biz efendisi kalacağız demektir.

Böyle olmasındaki lüzum ve ehemmiyeti izah edecek değilim.

Memleketin bir koloni gibi, şunun bunun hesabına şunun bunun tarafından değil, kendi hesabımıza, kendi evimiz olarak imarı, kalkınması kemalist davanın temelidir.

Devlet bütçe gelirinden bu maksatla mümkün olan tasarrufu ayırıp hasretmektedir.

Devletçe deruhte edilmiş ve edilmekte olan ilke :

Türk milletinin medeni ve ileri millet olarak var olması,

Türkiye'nin seri ekonomik kalkınması ve refahı,

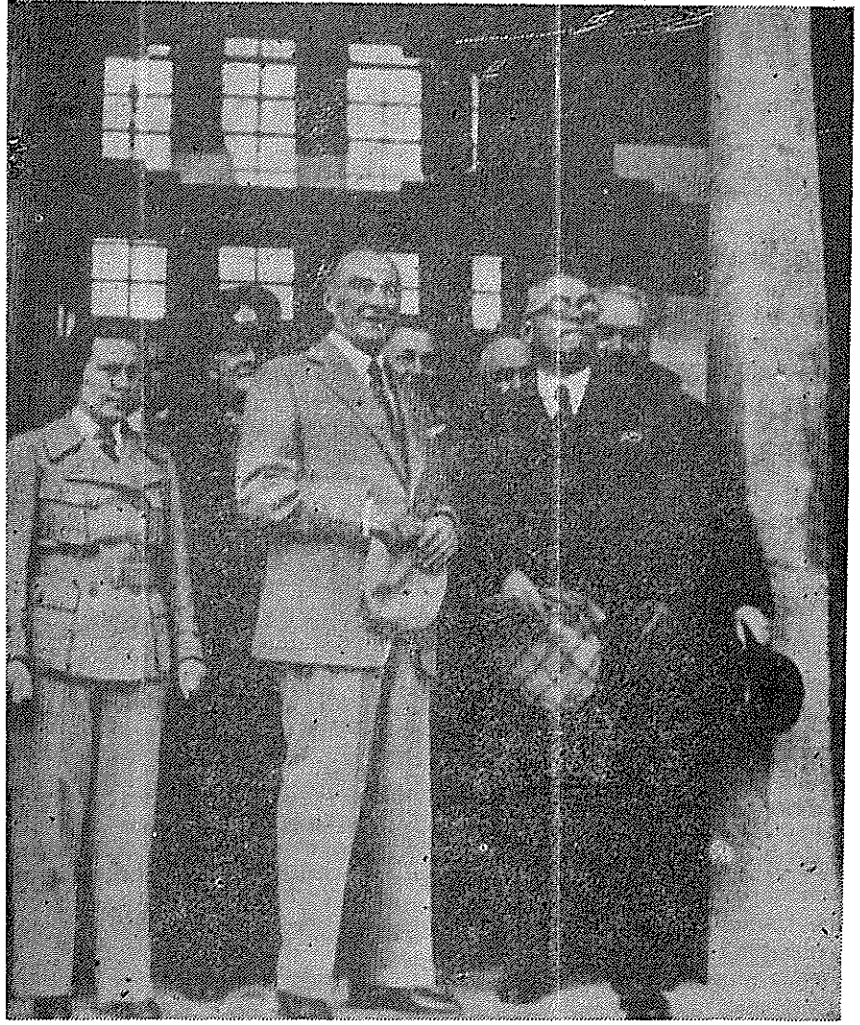
Her Türk için emin, temelli faaliyet imkânlarının çeşitlendirilmesi, Ve kısaca Türkiye'nin ekonomik kurulması ve korunması maksatlı işlerdir.

Umumi surette endüstriyel işletme devresine girmek üzereyiz. Teknik, ticarî, rasyonel işletme demek istiyorum.

Çağdaş manâda, millî müsbet tasarrufu temin ve teşvik için, müsbet tasarrufun aradığı bütün elemanları tam olarak muhafaza ediyoruz, muhafaza edeceğiz.

PARAMIZ VE KLİRİNG İŞLERİMİZ

PARAMIZ kıymetini muhafaza; bunun için lüzumlu tediye muvazenesini muhafaza; bankalarımızın tamamen ve mutlak olarak emniyet verici vaziyetini muhafaza; bilhassa ehemmiyet verdiğimiz işlerdir.

Takip etmekte olduğumuz kliring politikası son aylarda bazı memleketlerin, ticarî maksatları ileri sürerek, girdiği «devaluation» yani millî para kıymetlerini, düşürme yarışından bizi müstagni bırakmıştır.

Hepiniz bilirsiniz : Mallarımız müşkilâtsız ihraç edebilmekteyiz. Bugünkü kaygımızı talep nisbetinde mal yetiştirebilmektir.

Şu şerait dahilinde millî paramızın kıymetini düşürmek lüzumsuzdur. Bu, tasarruf sahibinin cebin-

den ve tasarrufundan o miktar çalmaktır. Tasarruf hareketini zehirlemektir.

Biz enflasyon yani dahilde tedavüldeki paranın hacmini şişirmek politikasının aleyhindeyiz.

Deflasyon yani para ve kredi hacmini kısacık politikanın da aleyhindeyiz.

Küpte, sandıkta, kasada para saklamak iptidailiğiyle, bir deflasyon hareketi olduğu için de, mücadele etmeliyiz.

Bu, bir milli istihsal elemanını rolünden uzaklaştırmak, mahrum etmek, milli ekonomi menfaati hilâfına hareket etmektir.

Türk malı davasını, milli tasarruf davasıyla yanyana götürmemizin sebebi, tasarrufa yeni ve hakikî manasını verdiğimiz içindir.

Türk camiası bu yeni anlayışlardır ki, artık, bir lokma, bir hırka cemiyeti olmaktan çıkmıştır. Kemalist inkılâbının bütün nimetlerinden eksiksiz istifade etmenin yolunu bulmuş, bu yolda devamla azmetmiş bir cemiyettir.

KEMALİST İNKILAB İÇİNDE TÜRK VATANDAŞI

BU cemiyet, artık kültürü, şuuru, tamamen benimsendiği tekniğiyle kendi topraklarında kendi emniyeti kendi refahı, kendi saadeti ile, kendine ve dünyaya faydalı olmak yolunu tutmuştur.

Kemalist inkılâp içinde Türk vatandaş, zahmetsiz, gösterişsiz kendi öz ve hakiki hüviyetini bulmuştur.

Kemalist inkılâp ve onun ekonomik ve sosyolojik sistemi içinde sadece dayanışma içerisinde ve türdeş bir (Neo-Türk) yani yeni Türk cemiyeti değil aynı zamanda yepyeni bir Türkiye'dir. Ev halkı gibi evinin içi de yepyeni bir gözle görülmesi lâzımdır.

İktisadî milliyetçiliğimiz, siyasi milliyetçiliğimizin seviyesine erecektir.

Tasarruf hareketi milli para kıymetindeki istikrara dayanır. Milli para kıymetinin masuniyeti tediye muvazenesinin salâmetine dayanır.

Tediye muvazenesinin masuniyeti vatandaşın Türk malına ve Türk olan her şeye artan rağbetine dayanır.

Türk malını, yalnız tasarrufun bir ana desteği olduğu için değil, Türk olduğu için ve Türk olduğumuz için sevmemiz lâzımdır.

Bankalarımız Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği Bankalar Kanununun kontrolü altında, mazbut idare ve ellerdedir.

Bütün dünyada en emniyetli bankalarla boy ölçebilecek vaziyette olduklarının ifadesini, her vesileyle işletmekle ve bunu bizzat da söylemekle bir Türk olarak iftihar ve gurur duyuyorum.

Memleketimizde çek tatbikatının tahammümünü milli tasarruf hareketimizde şuurlu yeni bir etap olarak temenni ederim.

Şimdi size, kısaca geçen 1935 yılı içinde milli tasarruf hareketlerimizin gelişmesinden ve gerçekleştirilmiş veya başlanmış başlıca ekonomik milli işlerimizden bahsedeceğim :

İptida, memleketimizde bankalara vaki mevduat seyrini gösteren rakamları zikretmek isterim.

Türk Lirası olarak :		
Memleketimizdeki milli bankalara	Memleketimizdeki ecnebi bankalara	
mevduat	mevduat	Yekûn
1933'de 141.758.000	49.864.000	191.622.000
1934'de 144.788.000	22.947.000	167.735.000
1935'de 159.032.000	38.632.000	197.664.000

Bu rakamlar haricinde mutlak tasarruf olarak mevduat şunlardır:

Türk Lirası olarak :		
Memleketimizdeki milli bankalarda	Memleketimizdeki ecnebi bankalarda	Yekûn
1933'de 52.763.000	16.635.000	69.398.000
1934'de 54.208.000	12.916.000	67.124.000
1935'de 59.274.000	12.972.000	72.246.000

Burada tasarruf bakımından hayat sigortaları hareketinden de kısaca bahsetmek isterim ;

Çünkü hayat sigortalarını, milli tasarrufun diğer bir tezahürü olarak alıyorum. Filhakika, gerek bankaya gerek bu sigortalara teveccüh eden paralar aynı tasarruf terbiyesinin, rasyonel ferdi bütçenin meyveleri ve her ikisinde de hâkim olan ruh ihtiyat ve yarını karşılamak gibi sıhhatli bir endişe değil midir?

Sigortalar :

1934 seneinde memleketimizde hayat sigortaları için 1.030.000 liralık prim ödenmiş ve 1935'te bu miktar bir milyon 140.000 lira olmuştur. Bu suretle 1935 senesinde, on dokuz bine yakın hayat poliçesi ile 26 milyon liralık bir sermaye temin edilmiş bulunuyor.

Bankada olsun sigortada olsun milli tasarrufumuzun emniyeti ile titizlikle alâkadırız. 1933 senesinde, mevduatı koruma kanunu neşredilmişti. Bu sene daha geniş surette bankalar kanunu ile milli tasarrufumuza teminat verilmiştir.

Kanunun himaye ve teminatını bankalarımızın, bankalar kanununa

uymakta gösterdikleri tehallük ile artırdıklarını söylemekten zevk duyuyorum.

Hayat sigortalarına gelince, memleketimizde henüz yeni olan bu mevzu da aynı derecede alâkamızı çekmekteyiz.

Esasen sigorta mevzuatımızı yenileyeceğiz. Bu meyanda hayat sigortalarına milli tasarrufun himayesi bakımından ayrı bir ehemmiyet vereceğiz. Bankalarımızın mevduat sahipleri tarafından vukubulacak her talebi karşılayabilmelerini istediğimiz gibi, Türkiye'de çalışan sigorta şirketlerinden de, günümüz geldiğinde her poliçeyi ödeyecek vaziyette olmalarını istememzi tabiidir. Bunun için hayat sigortalarının da riyazî ihtiyatların çok likid bir halde bulundurulması icab eder.

Yeni sigorta mevzuatımızda sair tedbirler arasında riyazî ihtiyatların nelerle kullanılabileceği ve nelerde kullanılmayacağını tayin edeceğiz. Bunlar milli ekonomimize doğru kanalize edilecektir.

İTHALAT VE İHRACATIMIZ

MEVZUU genişleterek memleket-iş ve tedavül hacmi hakkında fikir veren bir kaç rakam zikredeyim: Türk lirası olarak. Tedavüldeki milli para miktarı;

Kâğıt	Madeni	Yekûn
1933'de 146.826.000	8.572.000	155.398.000
1934'de 158.157.000	9.279.000	167.436.000
1935'de 162.754.000	16.001.000	178.755.000

Cumhuriyet Merkez Bankasıncı yapılmış iskonto muameâtı seyrini gösteren şu rakamlar da son derece şayanı dikkattir.

Türk Lirası olarak :

Üç imzalı		
Ticari iskonto	Senetler	Yekûn
1933'de 20.318.000	3.009.818	24.227.818
1934'de 4.514.235	4.802.231	9.316.556
1935'de 20.085.354	3.704.400	23.789.754
1936'da 37.971.857	30.949.247	68.921.122

Ticari muvazene vaziyetimizi aynı seneler zarfında gösteren rakamlar şunlardır;

İhracatımız	İthalatımız	Fark
1933'de 96.162.000	74.672.000	21.490.000
1934'de 92.149.000	86.790.000	5.359.000
1935'de 95.861.000	88.823.000	7.038.000

1936 senesi ilk on ayına ait vaziyet ise, iki evvelki sene ile mukayeseli olarak aşağıdaki gibidir.

1934 senesi ilk on ayı zarfında ihracatımız yekûnu 63,5 milyon lira idi. 1935 senesinde bu rakam 65,5 milyona çıkmıştır. Bu senenin ilk on ayına ait yekûn ise 82.840.086 liradır; yani on dört milyon lira fazladır.

İthalatımıza gelince, yine aynı senelerde onar aylık olarak sırasıyla 72 milyon, 75 milyon, 75,5 milyondur.

Bu seneye ait diğer şaaynı dikkat bir nokta: Son iki sene yani 1934, 1935 seneleri ilk on ayı zarfında ticaret muvazenemiz 6,5 milyon lira kadar açık iken bu sene aynı devrede bilâkis 7 milyon lira fazla ile kapanmıştır.

Bu vaziyet, tiftik, fındık, tütün pamuk, üzüm, incir, krom ve saire gibi ana maddelerimiz ihracatında görülen inkişafın eseridir.

Türkiye ithalat ve ihracatının aşağı yukarı yüzde 90'ı halen kliring veya benzeri anlaşma ile bağlı bulunduğumuz memleketler ile yapılmaktadır.

YENİ REJİM

BİLDİĞİNİZ veçhile, 1 Kânunusani 1932 tarihinden itibaren, kontenjan yani umum ithalatın miktarı itibariyle tahdidi sistemi kaldırılmakta ve kliring veya benzeri anlaşma mevcut memleketlerden hutsuz ithalat imkânı veren yeni bir rejim ikame edilmektedir.

Bu yeni rejimde, anlaşmalarla Türkiye ihracatı için istihsal edilecek kolaylık ve menfaat karşılığı verilebilecek maddeler ithali memnu kalması icabeden maddeler ayrı ayrı listeler halinde gösterilmiştir.

Bu senenin 11'inci ayı sonunda kliring hesaplarımızın bakiyesi, tabi değerle, memleketimizden Türk malı almak için piyasamızda hazır peşin para yekûnu 23.000.000 Türk Lirasıdır.

Türk ihracatçının itibarı ve dış piyasalarda şöhretini hikâye ve tersin için neşrettiğimiz hususî kanun ve murakabe hükümleri, şimdiden iyi tesirlerini hissettirmiş bulunmaktadır.

Bu kanunlar hilâfında hareket edenler, bu memleket dahilinde çalışma imkânı bulamayacaklardır.

YENİ GELİR ARTIYOR

TÜRKİYE'de milli gelir hakkında ilk defa yaptırdığım tetkik şayanı dikkat neticeler vermiştir. Bu rakamlara göre:

1933-1934 ziraî yılında yani Ağustos'tan Ağustos'a Türkiyemiz milli geliri:

1.150.000.000 Türk Lirası, 1934 - 1935'te 1.250.000.000 Türk Lirası, 1935 - 1936'da 1.330.000.000 Türk Lirasıdır.

Seneden seneye tezyüt nisbeti, sırasıyla yüzde 8.7, yüzde 6.4, yüzde 15.7'dir.

Türkiye nüfus başına isabet eden gelir nisbeti yine aynı seneler sırasıyla:

73 lira 56 kuruş,
78 lira 56 kuruş,
83 lira 10 kuruştur.

Bu rakamlar ayrıca tafsile mahâl kalmayacak şekilde belğidir.

Memlekette tasarruf ve sermaye terakkümünü münhasıran bu rakamlarla izah ve ifade etmek doğru değildir. Yaptırdığım konjonktürel tetkike göre milli tedavül ih-

tiyacı arasındaki münasebeti gösteren rakamlar dikkate değer netice gösteriyor:

Faraza, 1935 senesinde piyasadaki para miktarı bir sene evveline kıyasen yalnız yüzde 3 mikyasında bir tezyüt kaydettiği halde Merkez Bankasının kısa harekâtındaki sürat yüzde 23 nisbetinde bir artış göstermiştir.

Merkez Bankasının kısa hareketi, memleket mikyasındaki nakdi harekâtın ancak bir kısmını ifade ettiğini de gözden kaçırmamak lâzımdır.

MİLLÎ BANKALARDAKİ İLERLEME

YİNE memleketimizde iş hacminin genişlemeğe doğru seyrine delil olması itibariyle şu birkaç rakamı zikredeceğim:

İstanbul Emniyet Sandığı hariç olmak üzere, yalnız milli bankalarımızın ikrazat, iştirak ve esham ve tahvilat halinde bilumum plasmanları yekûnu:

1933 senesinde 143.374.000
1934 senesinde 161.313.000 lira
iken
1935 senesinde 187.616.000 lira.

Bundan başka ithalât rakamlarımızın tetkiki belli başlı milli faaliyet cereyanlarının istikametlerini vazıhan göstermektedir; Mühim gördüğüm bir noktayı burada kısaca ifade etmem faydalıdır.

MİLLÎ SERMAYELERİN PAYI

MEMLEKETİN endüstriyel kuruluşunda hususi milli sermayelerin payı, seneden seneye mahsus bir ehemmiyetle artmaktadır. Bunun mânası, Türkiye'nin dünya ticaretine şimdi yepyeni bir platform üzerinde iştirak etmekte olduğunu göstermekten ibaret değil, aynı zamanda bu milli sermayenin milli kalkınma hareketinde uyanıklığına da aşikâr bir delil vermektedir.

1935 yılının ilk 7 ayında Türkiye 9.000 tonluk 6.000.000 lira değerinde makine ithal etmişken 1936 ilk 7 ayında bu ithalat yüzde 72 nispetinde bir artışla 16.000 tona çıkmıştır. Değeri 10.000.000 liradır.

ATATÜRK'ÜN MORAL PORTRESİ

Ord. Prof. Sadi IRMAK

Dünya görüşünün öğeleri :

1 — O, pozitivisttir.

Bilgi kaynağı olarak duyu organlarınca değerlendirilen izlenimlerin aralarındaki ilişkileri kurallara bağlamayı tek araç sayar. Mistisizmin karşısındadır.

2 — Rasyonalisttir :

Aklın egemenliğine bağlıdır. Dogmatizme ve gelenekçiliğe karşıdır.

3 — Realisttir :

Milli Mücadele için «kutsal bir delilik» diyenlere «hayır kutsal bir hesap işidir» demiştir.

4 — Pragmatisttir :

Doktrin katılığına karşıdır. Kemalizm, donmuş bir doktrin değil, bir görüş doğrultusudur.

Şimdi O'nun bu zihni öğeleri yardımı ile devlet anlayışına geçebiliriz.

«Kayıtsız, şartsız bağımsız milli devlet». Bu formülü daha 1907 de ortaya atmıştır. O dönemde memleketin akibeti üzerinde düşünenler ancak şu üç formülü bulabilmişlerdir:

Pantürkizm, Panislamizm ve Federal Devlet.

O, bunların boş hayaller olduğunu, tek kurtuluşun bağımsız, milli, demokratik bir Türk Devleti formülü olduğunu benimsemiştir. 1922'ye kadar bu «milli sesi» vicdanında sakladı.

Yeni Türk Devleti :

a. Milliyetçi olmalıdır : Bu milliyetçilik Osmanlıcılığa, ırkcılığa, emperyalizme karşıdır.

b. Laik olmalıdır : Hayata ancak müsbet bilim hâkim olmalı, din, yüksek ahlakın manevi rehberi olmalıdır.

c. Devrimci olmalıdır : Ön yargılardan sıyrılarak kendimizi bulmalı idik. Yani her çeşit taklitçilikten uzaklaşmalıdır.

Fikir özgürlüğünü köstekleyen her şey ortadan kalkmalıdır. Bu şeyler saltanat, hilafet, ümmetcilik, meşrutiyet, istibdat gibi alışılmış şeyler de olsalar tasfiye edilmelidir.

d. Özgürlükçü olmalıdır : O'nun bütün çabası insan beyin ve ruhunu her çeşit esaretten kurtarma doğrultusunda idi. Bu sadece ifade araçlarının özgürlüğü değil, beynin özgürlüğü olmalıdır. Her çeşit skolastiğe, mistisizme, din haline getirilen doktrinlere karşı idi.

e. Devletçi olmalıdır : Atatürk'ün prensipleri arasında en çok yanlış anlamalara maruz kalmış olanı bu idi. O'nun devletçiliği totaliter değildir. Tanrı devlet yaratmak istememiştir. Özel girişime karşı da değildir. Aslında ekonomik olmaktan çok sosyal adaleti, fırsat eşitliği yaratma yolunda bir araçtı. Geri kalmış yurdun kalkınması uğrunda milli olanakların yoğunlaştırılması yolunda idi.

Böylece kapitalizme de komünizme de karşı idi. Bunların birincisinde sosyal adalet, ikincisinde özgürlük korunamazdı.

Devlet sanayii iyi işleyen memleketlerde sömürücü tröstler ve karteller yaşayamaz, fırsat eşitliği olanakları açılır.

Eğer biz iktisadi devlet kurumlarını iyi işletemezsek sorumluluk Atatürk devletçiliğinin değildir. Gerçek Atatürk devletçiliği fertile devlet gücünün yaratıcı birliğidir.

Atatürk ve Toplumsal Barış

Gürbüz D. TÜFEKÇİ
Öğretim Görevlisi

Yapmış olduğum araştırmalara dayalı olarak, sizlere büyük barış yanlışı Atatürk'ün, barıştan neyi amaçladığını açıklamaya çalışacağım.

Atatürk kimdir? Atatürkçülük ve ilkeleri nedir? Atatürk'ün barışa yönelik beklentilerini ve Atatürk ilkelerinin barış açısından tanımlamalarını yapacağım.

Böylece bir kavram kargaşasını da ortadan kaldırmayı amaçlıyorum.

Atatürk önce bir insan, bir asker, savaşların yenilmez komutanı, sonra bir büyük devlet adamıdır. Yurt savunması dışında «savaşı cinayet» olarak tanımlar.

Atatürk bir büyük devlet adamı, ama, bilimsel verilerden güç alan bir devlet adamıdır. Devlet adamlığı bilimselliğinden sonra geliyor. İlk mücadelesine insanlar ve toplumlar arasında barışı sağlamaya yönelik olarak başlıyor.

Toplumsal barışı asker olarak sağlamak, demokrasi anlayışına ters düşer. Öyle ya, eğer her an tepesindeki bir silahla insanlar arasında barış gerçekleşecekse, burada, kesin olarak demokrasinin kökenini oluşturan özgür insandan söz etmek olanaksızdır ve akla sığmaz. Barış sağlamanın da bilimsel bir çözümü olmalıdır. Atatürk bunu aradı, buldu ve uyguladı. Yazımızda bu bulguları da sırtbaşı olarak belirteceğim.

Dikkat edilirse görülür ki, toplum yaşamında iki yönlü bir olay var. Bunlardan birisi savaş, ikincisi barış. Öyleyse savaş olmadan barış da olmaz.

Atatürk kimdir? sorusunun yanıtı, bu konuya açıklık getirecektir.

Önce bu tanımlamamızı ortaya koyalım.

Diyoruz ki: Atatürk, Türk ulusundan başlayarak, herhangi bir ulusun barış içinde, insanca yaşaması, yaşatılması ve yönetilmesinin koşullarını bulan ve uygulayan bir bilim adamıdır.

İnsandan hareketle, ayrı ayrı ulusların ve devletlerin bağımsız olarak mutluluk, gönenc, refah ve barış içinde yaşamasını amaçlayan insanın doğal yapısına uygun bu yönetim biçimi de Atatürkçülüktür. Şimdi, Atatürk'ün «Yurtta Barış,

Dünyada Barış» adlı yapıtının yapıtlarını çevirerek kanıtlamamızı kısaca sergileyebiliriz.

İlk olarak şunu vurgulamak istiyorum: Atatürk, dünya uygarlık tarihini bilimsel olarak incelemiş ve tüm olayların temelinde insanın varlığını saptamıştır.

Yeryüzünde uygarlığın bulucusu ve yaratıcısı olan insan'ın her konuda ön planda geldiği görülür. Hangi konu olursa olsun, sorun kesinlikle insan kökenlidir. Gökbilim, yerbilim, doğabilim, varsayılan kutsalıklar, fizik, kimya, ekonomi, teknoloji akla gelen doğal ve yapay her konu, insan kökenlidir. Aile, aşiret, topluluk, toplum, ulus, devlet; bunlar arasındaki ilişki ve

davranışlar, ne varsa evrende, tümü insan kökenlidir. Doğayı adlandıran, yeryüzünü tanıtan insandır.

Primatlarla aynı dönemde türeyen insanlar arasındaki davranış ve ilişkilerin kökenini, doğal güçlere duydukları korkular oluşturur. İlk insanlar doğanın herşeyinden, gökgürültüsünden, karanlıktan, taşan bir nehirnden, vahşi hayvanlardan hatta birbirlerinden bile korkuyorlardı. İnsanların kavgası, doğa koşullarına karşı yaşamak için başladı. Korkularını ölmüş aile büyükları üzerinde odaklaştırdılar. Atatürk öldükten sonrada yaşamalarında olduğu gibi kendilerine yardımcı olabileceği düşüncesini yarattılar.

Ölmüşlerin ruhlarının ne dediğini anlayabildiğini söyleyen akıl evvel kişiler, büyücü adı altında, bu dönemde çıktı. Artık ilkel topluluklarda tek egemen büyücüydü. Konuların tümünde danışılan kişi onlardı.

Zamanla uygarlığın ilerlemesine koşut olarak, tek tanrılı döneme geçildi. Zaman içinde büyücüler sihirbaz, şaman, rahiy diye anılırken, tek tanrılı dinlerden sonra, peygamberler dönemi başladı. Peygamberlerden sonra onların otoritelerini papazlar, hocalar derken papalar, şeyhülislam ve halifeler kullanmaya başladı ve bunlar peygamberler adınah hüküm vermeye başladılar. Yöneticiler ise aynı düzeyde gelişen sanlar aldılar, Şefler, reis, saçem, firavun, derebeyi, han, kral, hakan, padişah, derebeyi, han, kral, hakan, padişah, imparator ve başkandı artık.

Bu dönemde gücünü tanrıdan aldıklarını iddia ederek Tanrı adına toplumu yönettiğin söyleyen yöneticiler, başka topluluklara karşı savaşlar açıyor, yeniyor ve yeniliyordu. Yendiği zaman da olayın nedenini tanrıya bağlıyordu. Yenildiği zaman da, savaş nedeni olarak din, uzun yıllar dünyayı kana boğdu. İnsanların bulgularıyla gelişen uygarlık tarihi, Reofrm ve Rönesans çağını getirdi.

Bilimsel araştırmalara geliştikçe kılıcı düşünce biçimi ve uygarlığın verileri, peyeni bir çağın başlamasına neden oldu. Bu çağda insan varlığının nedeni tüm kutsallıklardan soyutlayarak bilimsel bir so-

nuca bağlanıyor. Bilim ve din birbirinden ayrılıyordu «Bilimin alanı doğa konusu ise doğal güçlerin insanlarca kullanılır bir hale dönüştürülmesiydi.» Decartes; bilimin araçları matematik ve deneydir. Oysa din, ruh ve dünyanın öbür tarafıyla meşgul olmaktadır ve gelenekler alemiyle asla münasebeti olmayan ninaçlar üzerine kurulmuştur» diyordu. Bu nedenle «bilim ve din» birbirine egemen olmaya çalışmamalıydı. Bu düşüncelerinden dolayı Descartes yıkılmaktan zor kurtarıyordu.

Bilimsel bulgular ve endüstri devriminin akılcı düşünce birikimi ise daha sonra, Fransız ihtilali olarak büyük bir patlamayla dünyayı etkisi altına aldı. İhtilalin öncüleri insanların «eşit, özgür ve kardeş» olduğu düşüncesini tüm uluslar insanın temel hakları olarak duyurdular. Böylece egemenlerin yönetiminde insan haklarına saygılı olması zorunluluğu uluslarca düşünceleri yarattı.

Bu konuda Atatürk'ün sözlerinden küçük bir demet sunmak istiyorum.

Hükümdarın kudreti için dinlerden çıkan huduttan başka hudut tanımiyordu. Hükümdarın yapması lazım gelen şey. Allahın menettiği şey olacaktı. İnsanlar fikri inkişafta ilerledikçe, kendi meselelerini daha açık düşünmeye başladılar; yavaş yavaş (doğanın) büyüklüğünü daha iyi anlamaya ve takdir etmeye muktedir oldular.

Tabiatın herşeyden büyük ve herşey olduğunu anladıkça, tabiatın çocuğu olan insan, kendinin de büyüklüğünü ve haysi yetini anlamaya başladı. İşte insanlar bu idrak derecesine yükseldikten sonradır ki «tabiatın insanda yarattığı bütün kabiliyetlerini, faaliyetlerini serbest olarak yapmak ve serbest olarak inkişaf etmek lazımdır; bu lüzum tabiidir; tabiatın verdiği hak» fikrine vardılar.

Artık bundan sonra fert ile hükümdar ve vedlet arasında hak davası ve hak mücadelesi başlar.»

Yukarda yapmış olduğumuz açık, lama, gerek yöneten - yönetilen ilişkisini, gerek insanların yaşam kavgaları ve gerekse de uluslararası savaşlar açısından tüm dünya için geçerlidir. Bu nedenle Osmanlı'yı yukarıdaki bilimsel bulgulardan

soyutlayamayız. Osmanlıda da yönetim, Tanrı'nın verdiği Hak'ka dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bireysel haklar aynı doğrultuda düzenlenmiş insanlar ve uluslararası davranış ve ilişkiler varsayılan kutsallıklara bağlanmıştır. Osmanlı ümmetinde kişilikler, «fakirliği fazilet bilmek felsefesine» dayalı bir «zihniyetle» kısıtlanmıştır. Böylece bireysel kalkınma ve gelişmeden yoksun olan toplum çökmüş ve batmıştır.

Dış güçler olmasaydı da Avrupa'nın «hasta adamı» olarak nitelendirilen Osmanlı, ölecekti. Çünkü, bütün kutsal düşünce bağlıklarına ve kendilerini yöneten, «zillullah fil âlem» (Tanrı'nın alemdeki gölgesi), «hilâfeyi ruyl zemini müslimin» (yeryüzündeki müslümanların halifesi) padişahlara karşın, Türk insanı bütün savaşım gücünü yitirmişti. Niçin savaşıyorlardı? Neden Avrupa'nın ortalarına değin gidilmişti? Ve neden daha yöneticilerin bu savaş hırsı dinmek bilmiyordu? Osmanlı içinde, o günlere değin nüfusu bir hayli azalmış olan Türk ulusu yorgundu; moral olarak «zihniyet» olarak çöktü. Yenilgiler birbirini izliyordu. Dinsel inanç, hiçbir biçimde yardımcı değildi orduya. Yöneticiler yüzyıllardır Türk insanını «şeriat terörü» ve baskısı altında yönetmişlerdi. Kişisel hırs ve çıkarları yönünde Türk ulusunun kutsal inançlarını kullanarak cennet vaatleriyle onları savaş alanlarında süründürmüşler yok etmişlerdi.

Aynı dönemde Avrupa devletleri bilimsel bulgularla uygarlıkta ilerlemiş, ekonomik ve teknolojik alanda gelişme göstermişlerdi. Teknoloji yeni bir egemenlik getiriyordu.

Osmanlı ise insanların yaşama haklarını «safсата ve hurafelerle» sınırlandırarak Türk ulusunun kültür dokusu içindeki, insanlığı yaraşır etkinliklerin tümünü körleştiren bir uygulamayı sürdürmekteydi. Bunun nedeni, kökeni şeriat olan bir «zihniyete» dayalı eğitim ve öğretimdi. Medresede verilen şeriat eğitimi, Türk insanında, dinsel kökenli ve İslâm'ın yücelleştirilmesi dışında bir kültür, bir düşünsel ahlak sağlayamıyordu. Böylece «Türk kendi benliğini, ruhunu unutmuştu.»

Atatürk'ün Galatasaray Lisesi'ndeki Büyük Sınavı

Prof. Dr. İlhan POSTACIOĞLU

Aşağıdaki yazı Prof. Dr. İlhan Postacioğlu'nun «Atatürk Ötünde Tarih Bakaloryası» adlı kitabından derlendi. Sınav nedeniyle de olsa yaklaşık 45 dakika Atatürk'le karşılıklı konuşma ve fikir tartışması yapma fırsatını bulmuş bir Galatasaraylının izlenimlerinin bazı bölümlerini sunuyoruz.

«Atatürk ötünde 1933 yılında Tarih-Coğrafya-Yurt Bilgisi grubundan Galatasaray'da geçirdiğim orta mektep bakaloryasına ait hatıralarımı tanıdıklarına muhtelif vesilelerle anlattığım vakit, pek çoğu bunları yazmamı tavsiye etti. Ben de bunun faydalı olabileceğini düşünmüştüm. Bu husus ki, benim gibi İzmir-Yunan işgalini yaşamış olanlar için Atatürk sade tarih kitaplarının öğrettiği değil yaşanmış hadiselerin müşahhas olarak yakından tanıttığı bir kurtarıcı idi. Kıbrıs üzerinde Yunan iddiaları yer yer ve zaman zaman katliam şekline dönüşünce, İzmir işgalinin son günlerinde aynı tehlike ile burun buruna geldiğimiz için Atatürk'e karşı şükran borcumuzu bir kere daha canlı olarak hatırladım. Ve nihayet 30-40 sahife içine sığdıracak olan hatıralarımı kâğıt üzerine dökmeyi daha fazla geciktirmenin doğru olmayacağına inandım.

1975 senesinin yazında tesadüfler, Fransız televizyonunun Çanakkale üzerinde hazırladığı bir röportajda Çanakkale Harbi'nin tarihi sebepleri ve bu harpe Atatürk'ün rolü üzerinde konuşmamı gerektirdi. Spikerin Atatürk'ü şahsen tanıyıp tanımadığım sualine muhatap olunca, Atatürk ötünde tarih bakaloryasını geçirdiğimi söyledim; ve bu imtihanın batıyı en çok ilgilendirecek safhası üzerinde durdum; ve artık o zaman Türk okuyucusuna bütün bunları bir an evvel duyur-

mak borcu altına girdiğimi hissettim.»

Üstümde gri bir pantolon ve sırtında lacivert bir ceket vardı. Saçlarım da el ile taranabildiği kadar taranmıştı. Heyet içinde müdürümüz, Zilli Tefvik (Galatasaray'ın derse giriş için geleliksel tanburunu elektrikli ziller ile ikame eden zat), o seneki tarih hocamız, o yılların meşhur komiklerinden Zigo-to'yu andırdığı için bu lakapla anılan Cemil (soyadları 1935'de çıkacağı için hocamın ismini tam yazamadığımdan dolayı hatırasından affımı dilerim), bilahare lise sınıflarında hocamız olacak Cavit Baysun (bilahare de Üniversite Ord. profesörlerinden) masanın etrafında yer almışlardı. Atatürk'ün yanında Afet İnan (zannedersen heyet içinde bu gün tek sağ kalan kişi) Şükrü Nail Paşa, Kılıç Ali Bey ve belki tanımadığım veya şimdi hatırlayamadığım bir kaç zat daha vardı.

Ben heyecanımı intizar sırasında yitirmiş olacağım ki, salona sakin girdim. ATATÜRK bana evvela zat-ı aliniz diyerek ismini sordu. Cevabım üzerine Cavit Bey'e dönerek ismi ile alakalı bir sual sorunuz dedi.

Cavit Bey, bu davet üzerine nâhif ve zarif sesiyle Abbasilerin inhitatını sordu. Bu benim için şüphe olmadı. Daha da rahatladım. Bildiklerimi hülâsa şeklinde söyledim. Bundan sonra sualleri tevcih etmek yetkisini ATATÜRK aldı. Bu bakımdan cevabımı kâfi görmüş olmalı ki, mevzuu Abbasilere intikal ettirdi. Abbasiler devrinde Türk unsuruna verilen ehemmiyeti belirtti. Hatta Halife Mu'tas'ının annesi Türk olduğu için, Türklere bir cemile olmak üzere Sâmarrâ şehrini inşa ettirdiğini söyledim. Bu tarzda teferruata girmek ATATÜRK'ün belli bir şekilde hoşuna gitti. İmtihan ilerledikçe bana hitabındaki zat-ı aliniz kelimesini bırakmış siz demeye başlamıştı. İmtihan sonuna doğru ise sen diyordu.

Doğrusu başta zat-ı aliniz diye vak'i hitabı beni şaşırtmıştı. Çocuk haleti ruhiyemle benimle alay mı ediyor diye düşünmüş, fakat böyle bir şeyin varit olamayacağını da derhal idrak etmiştim. Hem

sonra ben, yaşını başını almış bir kimse olmadığuma göre, hükümdarların veya liderlerin bazen en büyük iltifat telakki ettikleri sen hitabına layık olabilmek için Gazî'nin takdirini kazanmış olmam da icap etmezdi. Ben bu hitaplarıdaki değişikliği, daha ziyade ATATÜRK'ün fitri nezaketine bağlıyordum. Zat-ı aliniz kelimesi dudaklarının ucuna tabii olarak geldiği için söylemişti. Ve bana siz hatta sen diyebilmek için tabiatını zorlaması lâzım geliyordu. Bu basit hadisesi, yarın ATATÜRK'ün psikolojisini gerçeğe en yakın bir şekilde çizmek vazifesini üzerine alacaklara, toplayacakları diğer bilgilerle karşılaştırmak üzere, bir bilgi unsuru vermek maksadile, naklediyordum.

Abbasilerden söz Emevilere intikal etti. Emevi saltanatının başlangıcını ve kaydettiği inkişaf seyrini ve nihayet Endülüs'ün Tarık bin Ziyat tarafından fethini anlattım. Zannedersen bizim Tarih II kitabı Tarık'ı Türk asıllı gösteriyordu. Bunu müteakip Endülüs'teki Arap hakimiyetinin sona ermesi şekline geçildi. Hatırlıyorum. ATATÜRK Son Endülüs hükümdarını sordu. Abdullah-ı Sagır dedim. Peki diye sordu. ATATÜRK, Abdullah-ı Sagır Endülüs'ü elinden çıkarmakla üzüldü mü? Ben devlet işlerini ihmal ettiği ve kendisini sefahate verdiği için üzülmemiş olması lâzım geldiğini söyledim. Öyle mi diyerek beni uyarmak istedi. Babam bize zaman zaman Abdülhâk Hamid'in eserlerinden parçalar okurdu. Bu meyanda Nazife veya Abdullah-ı Sagır hakkında da bir kulak dolgunluğum vardı. ATATÜRK'ün ikazı üzerine kendime geldim. İlk cevabımı tashih ederek pardon yanıldım; bilakis çok üzülmüş ve ağlamıştır. Hatta annesi (bu defa bilgilerimi hatırlamaktan ileri gelen bir emniyetle ve bir rol oynarcasına) Ağla, ağla vatanını erken gibi müdafaa etmeye ne şimdi kadın gibi ağlamak düşer; diyerek hükümdarı azarlamıştır, dedim. Cevabım ve belki de bunu ifade ediş tarzım hoşla gitti.

Bende de artık, imtihan tutukluğu diye birşey kalmamıştı. Kendimi her zaman geçirebileceğim bir imtihanda hissetmeye başladım.

Bundan sonra coğrafya imtihanına geçildi. ATATÜRK İspanya Yarımadası'nı sordu. Ben de bunun Türkiye Yarımadası'yla olan benzerliklerini belirttim. Coğrafya üzerinde daha fazla durulmadı. Yurt Bilgisi imtihanına geçildi. Bunda da yine bizzat ATATÜRK vekillerin (bakanların) mes'uliyetini sordu. Siyasi ve cezai olmak üzere iki nev'i olduğunu açıkladım; ve, bunlar hakkında bildiklerimi söyledim.

ATATÜRK bunun üzerine, Cumhuriyet tarihinde cezai mes'uliyete çarptıran bir vekil bulunup bulunmadığını sordu. Ben de Yavuz-Havuz meselesinde Bahriye Vekili İhsan Bey dedim. Peki kendisi hakikaten suçlu mu idi diye ATATÜRK sorunca, biraz durakladım. ATATÜRK'ün İhsan Bey'e sempatisi olduğu söylenirdi. Bu sual de belki bu sempatinin bir işaretiydi. Ortalama bir cevabı tercih ettim. Belki yapılmış suistimallerde doğrudan doğruya dahlî yoktur, fakat ihmaliyle hazireyi zarara sokmuştur dedim. Bu mutedil cevabımın tasviple karşılandığını hâlâ hatırlamaktayım.

ATATÜRK, imtihanın seyrinden keyiflenir gibi, yeni bir hamle yapmaktan adeta zevk duyarcasına Büyük Harbin hangi mütareke ile Türkiye cephesinden nihayet bulduğunu sordu. Tabii Mondros dedim. Bunu kimler imzaladı diye sordu. Bizden Rauf Bey imzaladı diye cevapladım. İtilâf Devletlerinin mümessili kimdi dedi. Ben bilmiyorum deyince, Kılıç Ali Bey bir isim telâffuz etti. Bilmediğim bir isim olduğu için ilk duyuşta kavrayamadım. Öğrenmek ve zaptetmek için anlayamadığım isim ne idi diye sormaktan kendimi alamadım. Merhum Kılıç Ali Bey tekrarladı. Fakat ben yine anlayamamıştım. Zaten tekrarlatmam da pek münasebetli değildi. Fakat imtihandan jüri üyesinden bilg isteyecek kadar rahat bir havaya girdiğimi belirtmek için bu noktaya işaret ediyordum.

Büyük Ata daha fazla beni imtihan etmedi...

Allahısmaırladık deyip gitti.

Bahar Çiçeklerinden Hazan Yapraklarına

Yazan : Prof. Dr. AFET İNAN

Atatürk son uykusundan uyanmadan, sükûn içinde bir sonbahar gününde 57 yıllık ömrünü bitirmişti. Yıllar, O'nun fani vücudunun ebediyete intikal edişi üzerinde yığılıyor. O'nun ölümüne, tabiatın solan yaprakları ve nemli havası bütün milletle beraber ağladı.

Fakat O, ölümünden üç gün evvel bu ayrılığa hazırlanmış gibi idi. 6 Kasım pazar günü yatağının baş ucunda kendisine doğrulanabilmesi için yardım ederken, zayıf omuzlarında hissettiği takatsizliği yenmek istediği görülmüyordu. İnsan iradesinin tabiat üstüne çıkamadığını görmekle beraber etrafında bulunanlara ümitsizlik vermek istememişti. «İyi olacağım ve Ankara'ya gideceğim.» sözü, O'nun, sesinde bir iltizaz dahi yapmadan telâffuz edilmişti, belki de öleceğini bildiği halde son sözlerini ümit ve iyilikle bitirmek istemişti.

Bir ilkbahar mevsiminde hastalığı ilerleyen fani Atatürk, o yılın sonbahar yapraklarıyla beraber toprağa düştü. Tabiat kanunları, Tanrının buyruğu bu yolda idi.

O'nun ilk hastalık aylarında Çankaya'da istirahat ettiği günlerden

birinde idi. Keçiören'den bir dal badem çiçeği getirmişlerdi. Bir vazoda içinde odasına konulduğu zaman yorgun ve hasta yüzünde bir neşe belirdi.

«Bahar gelmiş; ne güzel» dedi ve hemen ilâve etti: «Fakat bu güzel çiçekler meyve vermeden solacak ve sadece bizim birkaç günlük göz zevkimizi tatmin edebilecek, ne yazık!»

Atatürk bu sözlerine başka kelimeler ilâve etmemişti; fakat yüz ifadesi birçok manalar saklıyordu. O'nun arasına derinden bir iç çekişi vardı ki, bazan sofada ve merdivenlerde yürürken ayak seslerinden önce işitilen bu derin bir hayat nefesi idi. İşte bugün de bu iç çekişle beraber gözleri bahar çiçeklerinde sabitleşti. Hareketsiz durmasından bir an için ürkmüştüm, fakat herhangi bir söz söylemekten çekindim. O bahar kokusunu alabilmek için çiçeklere eğilmişti ve «Oh, hayatın gençliği ne nefis!» demekten kendini alamamıştı. Fakat bu meyve verecek dalların koparılmasından da kederlendiği görülmüyordu.

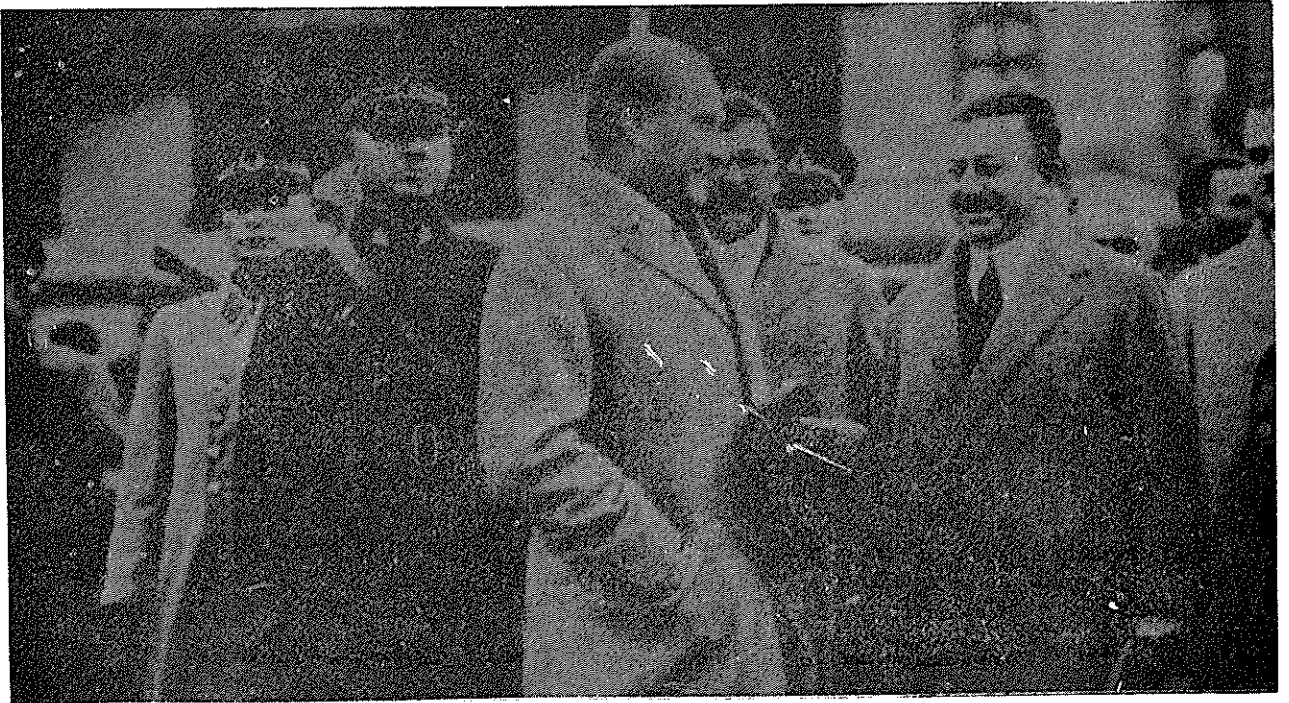
O, bu kuru dalların yapraklarla

yeşillendiği ve çiçeklerin meyve verdiği günleri, hayatının bir son mevsimi olarak yaşadı. Fakat sonbaharın sararan ve hayatîyetini kaybederek yerlere düşen yapraklarını göremedi. Çünkü o da, o yapraklar gibi sararmış, solmuş ve eceline boyun eğmişti. İşte fani Atatürk!

Ölümün üzerinden birçok bahar mevsimi geçti. Her baharda, çiçek açan ağaç dallarında O'nun bakışlarını sabitlemiş görürüm ve sözlerini hatırlarım. Sonbaharın düşen her yaprağında ise faniliğin bir sembolünü bulmamak mümkün değildir... Bu benzetiş maddi hayatın bir ifadesi. Fakat lüumsuz ve ebedi bir Atatürk'ü millet ve dünya efkârı (kamuoyu) daima yaşatmaktadır.

Milletine hayat hakkı bahşeden Atatürk'ü aramızda yaşatmaya mecburuz. Çünkü O, milli varlığımıza bütünlük vermesini bilen ve gençliğe idealler aşılayan bir insanın huzuru içinde bu devleti kendinden sonraki nesillere emanet etti.

O'nun, Türk milleti için dilekleri, daima bizimle beraber olsun ve idealleri tahakkuk etsin.

TARİHİ ANILARIYLA ATATÜRK

Yazan : Ali Osman ATAK

Atatürk bir gün gençleri Halkevlerinde toplamıştı. Yüzümüze manalı manalı baktıktan sonra bilmem neler düşünmüş olacak ki, gür bir sesle:

— «Çocuklar ufuklara kadar görüyoruz, onun ötesini görmeğe çalışacağız!»

Diye bir emir verdiler. Bu Ata'nın gençliğe yeni bir hamle veren emri idi. Ufukların ötesi neresiydi? Onun işaret zekâsı, ufuklara kadar görünen birçok keşiflerde bulundu. Fakat insanlığa yarayacak bu kadar değildir... Onun ötesindekileri de siz görmeğe çalışınız. Yeni yeni icatlar ve keşiflerde bulununuz.

Demek istemişlerdi. O, istikbâli gören büyük bir dahi idi... Bunu ispat eden bir tarihi hâdiseyi yazmaktan kendimi alamıyorum. Atatürk ordularının başında Anadolu'yu istila eden düşman kuvvetlerini «vatanın harimi ismetinde» boğduktan sonra İzmir'e girmişti. Türk orduları İzmir'e girer girmez, İngiliz Parmentosu fevkalâde bir toplantı yaptı. Lordlar Kamarası üyeleri yerlerini aldılar. Büyükelçiler de bu tarihi oturuma iştirak ettiler. İlk defa kürsüye, işçi partisi lideri Macdonald çıkarak:

— «Hükümetten şunu sormak isterim. Hükümet Anadolu'yu galip devletler arasında paylaşmak maksadiyle hazine binlerce altın aldı. İstanbul ve Boğazlar Büyük Britanya'nın olacak. İzmir, Yunanlılara, Antalya ve Konya İtalyanlara, Adana ve havalisi Fransızlara verilecek. Doğuda bir Kürdistan ve bir müstakil Ermenistan kurulacaktı. Ne yazık ki, bunların hiç birisi olmadı; bu taksim projesini Mustafa Kemal'in süngüleri altüst etti... Bu hususta hükümetten izahat istiyoruz.»

Dediği zaman, o zaman Başvekil bulunan Lord Corc ağır ağır kürsüye gelerek:

— «İssanlık tarihi birkaç asırda ancak bir dahi yetiştirebiliyor; şu talihsizliğimize bakınız ki beklenen o dahi, bugün Türkiye'de doğmuştur. Elden ne gelebilirdi?»

Diyerek kürsüden indi. Bu cevaba bütün İngiliz milleti başeğmek zorunda kaldı. Bundan sonra Lord Corc Başvekillikten istifasını verdi.

Enver Behnan ŞAPOLYO

ATATÜRK İLERİ GÖRÜŞLÜYDÜ

Başşehbender olarak bulunduğum Paris'ten Ankara'ya memuren geldiğim sırada, büyük Atatürk, lütfen, akşam yemeğinde Çankaya'da bulunmaklığımı emretmişlerdi. Yeni Türkçe meselesinin bahis mevzuu olduğu günlerdi. Köşke gittiğimde

de dil meselesi konuşuluyor ve bu konuda kara tahtaya kaldırılanlar görülüyordu. Büyük ata orada bulunan mebusları ikide bir tahta başına davet ediyordu.

Bana da sıra gelecek diye korkarken —nazık ve küçüklerine karşı misafirperver davranan Atatürk— emrettikleri o yemekte sıkıntı ve ıstırap çekmemem için olacak, herkesi kaldırdığı halde beni tahta başına kaldırmadı. Ve bir ara, birdenbire bana hitapla sordu:

«Firuz: Çingene herif ne yapıyor?»

Ellerimi uğuşturarak:

— Kim efendim? dedim.

O sırada Fransa Başvekili bulunan Laval'ı kasdetmekte olduklarını tasrih buyurdular ve ilâve ettiler:

«Balkon nutuklarıyla bir millete cesaret enjekte edilemez. Bu adam bunu bile bilmiyor. Buraya gelsin, onu iyi bir Nafia Nâzırı yapayım, yoksa müzik kültürü ile kaynamış olan İtalyan milletinin karakterini değiştiremez!» demişlerdi.

Hakikaten bu da, ilk Yunan taarruzu ile ta-hakkuk etmiştir.

Firuz KESİM

ATATÜRK KENDİNİ TARİF EDİYOR

Cumhuriyetin onikinci yıldönümü için bir sıra dövizler hazırlanmıştır. Bunlar içinde şöyleleleri vardı:

«Atatürk bizim en büyüğümüzdür.»

«Atatürk bu milletin en yücesidir.»

«Türk Milleti asırlar sonunda bağrından bir Mustafa Kemal çıkardı.»

Atatürk listeyi dikkatle gözden geçirdi. Bunlar ve bunlara benzeyenleri çizdi. Hepsinin yerine şunu yazdı:

«Atatürk bizden biridir.»

Salih BOZOK

● Kemal adı nasıl verildi.

Mustafa, Askeri Rüştiye'de okurken bir matematik öğretmeni vardı: Mustafa Sabri Bey. Bir gün sınıfta yine zor bir problem üzerinde çalışıyorlardı. Problem öylesine güçlü ki, öğretmen bile terliyordu ve kimi zaman şaşırıyordu. Mustafa, hiç zorlanmadan çözdü problemi, öğretmenden evvel. Zaten onun matematik dersindeki çalışkanlığını bilen öğretmeni Mustafa'yı tahtaya kaldırdı:

— «Bak Mustafa, senin adın da Mustafa, benimki de, sen bu problemi böylesine kolay çözdüğüne göre olgunlaşmış bir aklın var. Dilersen bundan sonra sana Mustafa Kemal diyelim.» dedi.

ATATÜRK DİYOR Kİ:

● Atatürk'ün çeşitli zamanlarda kendi el yazısı ile örneğin «Millet nedir,» Devlet nedir? Devletin vazifeleri gibi konularda ki görüşlerini sizlere aktarmak istiyoruz. Amacımız her zaman olduğu gibi Büyük Atatürk'ün bizler için vazgeçilmez olan bu el yazmalarını kamuya mal etmektir.»

MİLLET

Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye Halkına Türk Milleti denir.

Millet sözünden ne anlaşılır? Ne anlaşılacak lâzımdır. Bunu anlatayım.

Sözlerimin kolay anlaşılması için yine Türk Milletine bakacağım. Çünkü, dünya yüzünde ondan daha büyük ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlar tarihinde görülmemiştir.

Bugünkü Türk Milletine bir resim tablosuna bakar gibi bakalım ve şimdiye kadar edindiğimiz bilgilerin yardımıyla düşünelim. Bu tabloda neler görüyorsak, bu tablo bize neler hatırlatıyorsa onları birer birer söyleyelim:

1 — Türk Milleti, hak idaresi olan Cumhuriyetle idare olunur bir devlettir.

2 — Türk devleti layıktır. Her reşit dinini intihapta serbesttir.

3 — Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Birde, Türk dili, Türk milletini için mukaddes bir hazinedir. Çünkü, Türk milletini geçirdiği nihayetsiz badireler içinde ahlâkının ananelerinin hatıralarının, menfaatlerinin velhasıl bugün kendi miliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor Türk dili, Türk Milletinin kalbidir. Zihnidir.

4 — Türk milleti Asya'nın garbında ve Avrupa'nın şarkında olmak üzere kara ve deniz sınırlarıyla ayırt edilmiş dünyaca tanınmış büyük bir yurttadır. Onun adına (Türk eli) derler. Türk Yurdu daha çok büyüktü yakın ve uzak zamanlar düşünülürse Türk'e yurtluk etmemiş bir kıta yoktur. Bütün dünyada Asya, Avrupa, Afrika ve hatta Amerika Türk atalarına yurt olmuştur. Bu hakikatler yeni tarih vesikalarıyla alımdır. Fakat bugünkü Türk milleti valriği için bugünkü yurdundan memnundur. Çünkü Türk derin ve şanlı geçmişi; büyük, kudretli atalarının mukaddes miraslarını bu yurda da muhafaza edebileceğinden o mirasların şimdiye kadar olduğundan çok fazla zenginleştirebileceğinden emindir.

5 — Türk milletinin her kişisi birtakım farklarla ve fakat umumi surette birbirine benzer. Bazı yapılaş farklarını ise tabii bulmak la-

zımdır. Çünkü Mısır ve Irak çöllerinden başlayan malum tarihten evvel, Sibiryaya isteplerinden başlayarak Orta Asya, Rusya, Kafkaslar, Anadolu dünkü ve bugünkü Yunanistan Girit, Romalılarından evvel Orta İtalya velhasıl bahrisefit sevhahiline kadar yayılmış ve yerleşmiş ve bir başka isimlerin tesiri altında, başka başka cinsten yerlilerle binlerce sene yaşamış, kaynaşmış bu kadar eski ve bu kadar büyük bir insan cemiyetinin bugünkü çocuklarının tamamı tamamına birbirlerine benzemeleri mümkün müdür?

Her zaman her yerde küçük bir aile çocuklarının bile tamamen birbirlerine benzemeleri vaki değildir. Türk kavminin yalnız bir noktada iklimi aynı dar bir mıntıkasında belirmiş zannetmek doğru değildir. Türk kavmi yukarıda söylediğimiz gibi çok büyük bir sahada vücut bulmuş ailelerin birleşerek sop (kılan) ve sopların birleşerek boy (ka-

bile) ve boyların birleşerek öz (aşiret ve özlğinde birleşerek siyasi bir cemiyet olan el (medine) ve ennihayet illerin bir merkezde birleşmesiyle büyük bir camia vücudunda getirmişlerdir. Bu büyük camiasını telkip eden unsurların mahiyetleri aarsındaki fark büyük olmakla beraber menşein vasatı nüfusun kesreti düşünülünce ITürk kavimlerinin aralarındaki manevi rabitanın gevşek olması ve muhtelif namlarla, muhtelif roller oynaması tabii görülür. Bu sebeptendir ki tarih, hadiselerini yazdığı kavimleri nerede, nasıl ve ne namda tanıdıysa o surette yazmıştır. Böyle olmamakla beraber. Bugünkü, Türk Milletinin esası aynı menşein aynı izin müşterek mazinin tesbit ettiği muayyen tiptir.

«Türk Tipi»

6 — Bu son sözlerden anlaşılıyor ki Türk milletini yapan insanların tarihleri birdir.

7 — Türk milletinin müşterek görünen bir hali daha vardır. Hakikaten dikkat olunursa, Türklerin aşağı yukarı hep ahlâkları birbirine benzer bu yüksek ahlâk hiçbir milletin ahlâkına benzemez. Ahlâkın millet teşkilinde yeri çok büyüktür. Mühimdir bu ehemmiyeti iyice anlamak için ahlâk hakkında birkaç söz söylemek fazla olmaz. Ahlâk dediğin zaman, ahlâk kitaplarında yazılı olan nasihatları murat etmiyorum. Zira ahlâklılıktır, diye yaptığımız işler ve yapmaktan sakındığımız işler, kitaplarda yazılı olan veya bir takım ahlâk hocalarının tavsiye ettikleri şeylerden daha evveldir. Ve o sözlerden o nasihatlardan ayrı olarak, onlara asla kulak vermeyerek insanlar tarafından yapılmaktadır. İş, nazariyatın hakimi, amirdir. Ahlâk kaidelerinin nasıl yapılması lâzım geleceği ahlâklılık olduğu anlaşılan işler görüldükten tecrübe edildikten sonra anlaşılır.

Bir iş her neye ait olursa olsun insanın kuvvet kullanmasını yorulmasını muciptir. İnsanlar mecbur olmadıkça kendilerini yormak istemezler. Halbuki bazı işler vardır ki kendiliğinden, insana onu yapmak için derin bir arzu, bir temayül ilham eder, o iş şayani arzu olan işlerdir. Bir işin, ahlâki bir kıymeti olması ayrı ayrı insanlardan daha ulvi bir menbaadan sa-

dır olmasıdır. O menbaa cemiyettir, millettir.

Filhakika, ahlâkiyyet, hususi fert-ancak içtimai, milli olabilir. Mil-lerden ayrı ve bunların fevkinde letin, içtimai nizam ve sükunu hal ve istikbalde refahı saadeti, selâmeti ve masunniyeti medeniyette terakki ve tealisi için insanlardan her hususta alâka, gayret, nefsin feragatini ve icap ettiği zaman nefsinin fedasını, talep eden milli ahlâktır. Mükemmel bir millete milli ahlâkiyet icapları, o millet efradı tarafından adeta vicdan hissi bir saikle yapılır. En büyük milli his milli heyecan işte budur.

8 — Millet analarının, millet babalarının, millet hocalarının ve millet büyüklerinin evde mektepte, orduda, fabrikada her yerde ve her işte millet çocuklarına, milletin her ferdine bıkmaksızın ve mütemadiyen verecekleri milli terbiye-

nin gayesi, işte bu yüksek milli hissi sağlamlaştırmak olmalıdır.

9 — Ahlâkın milli, içtimai olduğunu söylemek o maşerî vicdanın bir ifadesidir demek aynı zamanda, ahlâkın mukaddes sıfatını da tanımaktır. Ahlâk mukaddestir. Çünkü aynı kıymette eşi yoktur ve başka hiç bir nevi kıymetle ölçülemez.

Ahlâk mukaddestir. Çünkü en büyük ahlâki secniyet sahibi bir falle racidir. O fail yalnız ve ancak cemiyettir. Ondan başka bir fail yoktur. Uluhiyette, tepdil edilmiş, misali bir şekilde düşünülmüş cemiyette mündemistir. Çünkü vicdanlarımız üzerinde müessir olan ruhi hayat cemiyetin efradı arasındaki amel ve aksülamellerden teşekkül eder. Filhakika cemiyet, kesif bir fikri ve ahlâki faaliyet mührakıdır.

ATATÜRK'ün Gözlerinin Güneşi

(Gazi M. Kemal'in İstanbul'u 1927'deki ilk ziyareti için yazılmıştır.)

Yazan : Şükrü YAMAN

Dolmabahçe Sarayının muayede salonundayız. Ayasofya'nın kubbesini andıran kubbeli salonun loşluğu, akşamın alaca karanlığı içinde gittikçe artıyor.

Dışarıda, çifte pruva hattı teşkil etmiş olan şeyr-i sefain ve Şirket-i Hayriye vapurlarının sipah fayrab dumanları (Hamidiye)'nin selâm salvolarının beyaz dumanına karışarak, Marmara'nın mavi gözlerini peçeliyor.

Sarayburnu'nun zafer takları bu dumanlar içinde pırıl pırıl yanıyor. Sanki vapur dumanları da, barut dumanları da Gazi'yi görmek ister gibi, Dolmabahçe'nin önünden ayrılıyorlar.

İçeride, beyaz sarayın loş salonunda, simsiyah elbiseli bir halk kitlesi, hürmetkâr bir sükût içinde Gazi'yi bekliyordu. Nihayet kapıların birinden Gazi göründü. Muhteşem ve muazam salonun içinde ses yoktu. İnsanlarda sütunlar ve avizeler gibi susmuştu. Şimdi herkes yalnız göz kesilmişti.

Sekiz senelik hasret ve hicran artık bitmişti. Gazi'nin sevgili İstanbul'un sevgili Gazi'si karşı karşıya idi.

Salonun gittikçe artan loşluğu içinde siyah elbiseli insan kitlesi sıkışıyor, söz söylemeğe hazırlanan Gazi'yi dinlemek için hazırlanıyor. Biraz evvel göz kesilen bu insanlar, şimdi de kulak kesilmişlerdi.

Gazi, cınlayan sesi ile söze başladı. Sesi bazı heyecanlı alanlarda, olduğu gibi bir boğuklukla yükseliyor, salonda tatlı akisler yayılıyordu. Bir şeye dikkat ettim. Bu seste bir çelik sağlamlığı ve sertliği var. Hiç bir zaman, hiç bir an titremiyor. Heyecanın en yüksek perdesine çıktığı zaman bile... Belli ki bu ses harp meydanlarında orduya, inkılap anlarında halka kumanda etmeğe alışmıştır. Ve yine belli ki bu ses titretmek için değil, titretmek için yaratılmıştır.

Kulakların onun çelik sesini dinlerken gözlerim bu loş salonda onun siyah zarif redingotunun içindeki narin ve zarif hayalinden ayrılmıyordu. Sözleri dinleyenlere tarif edilmez bir vecd ve heyecan veren bu güzide mevcudiyette, salonun loşluğunu yırtan ve bütün gözlerle görünen bütün gönüllerde ebediyen kahı iki şey verdi :

Gazi'nin Mavi gözlerinin nuru, göğsündeki İstiklâl Madalyasının ışığı.

İstiklâl Madalyası, Türk istiklâlini kurtaran ve Türk istiklâlini temsil edenin göğsünde bir yıldız gibi yanıyordu. Daima istiklâl için çarpan bu sineye istiklâl madalyasından daha iyi bir ziynet, istiklâl madalyasına da bu sineden daha uygun bir göğüs tasvir edilebilir mi?

İstiklâl Madalyasının tatlı ışığı ile nurlanan gözler, biraz daha yükselince, Gazi'nin güneşini görüyordu. O izleyene huzur veren gözler, o kadar canlı, o kadar aydınlık ki iki nur kaynağı halinde salonun loşluğunu yırtarak hepimizin gözlerine, ruhuna kadar nüfuz ediyordu. İstiklâlin karanlıklarına nüfuz almış bu gözler için Dolmabahçe Sarayının salonundaki karanlığın ehemmiyetimi vardı?

Bir an geldi ki salonun loşluğu daha arttı. Gazi'nin salonun yaldızlı duvarlarını, muazzam sütunlarını, yüksek kubbesini, muhteşem avizelerini ve bunların hepsinden ziyade, kendisinin muhatabı olmak şerefini ihraz edenlerin ruhunu titreten sesi, sanki içinde şimşekler çakan bu gök gözlerin gürültüsünde bir şey değildi.

Dolmabahçe Sarayının bu nice gözler görmüş, geçirmiş salonunda, eskiden parlayan avizelerden dökülen nur şelâleleri altında sönük ve karanlık dalgalar vardı. Bu akşam ise kapkaranlık salonda Gazi bir güneş gibi bütün gözleri ve vicdanları bu günü ve yarını temsil ediyordu.

En büyük israf zaman israfıdır!...

Prof. Dr. Selâhaddin KAPTANAGASI

J. Raussaue : «Elde bulunan para ve mal hürriyetin, elde edilmeye çalışılan ise köleliğin vasıtasıdır» der. Bilinen bir gerçektir ki, kazanılmak istenen her kuruş, onu elde etmek için sarf edilecek, bir emeğin ve zamanın karşılığıdır. Ve israf edilen her kuruş ise, karşılığında harcanmış olan emek ve zamanın israfıdır.

En büyük israf ise şüphesiz zaman israfıdır. Çünkü, zaman aynıyle ömür ve hayat demektir. B. Franklin : «Hayatı seviyorsanız zamanınızı boşa harcamayınız. Çünkü, zaman hayatın kendisidir» der.

O Wendell Holmes : «Hayat küçük parçalardan meydana gelen büyükçe bir demettir» diyor. Belli bir gerçektir ki, onu değerlendirebilmek ancak onun parçaları olan dakika ve saatleri değerlendirebilmekle mümkündür.

Bu konuda şu sözler ne kadar düşündürüktür :

«Zaman akı, olgunluğu ve hizmeti artırmak için bize verilmiş en değerli sermayedir.»

Thomas Mann

«Mutluluk başarıya, başarı ise zamanı değerlendirmeye bağlıdır.»

Seneca

«Ahmaklar zamanı nasıl öldüreceğini, akıllılar ise nasıl kazanacağını düşünür.»

Schopenhaver

«Zamanı kazanan her şeyi kazanır, zamanı kaybeden herşeyi kaybeder.»

Alman Atasözü

«Kaybedilen bir saniyeyi dünyanın bütün hazineleri geri getiremez.»

Fransız Atasözü

«Hayat kısa, vazife ağır, fırsatlar geçicidir.»

Sokrat

«Hayat çok kısa, fırsatlar çok acelecidir.»

Hipocrates

«Hiç bir şey hayat ve onu dolduran dakikalar kadar değerli değildir.»

Euripides

«Hayatın değerini bilmeliyiz.»

Goethe

«Hayat ancak bir hedefi, bir yönü ve disiplini olduğu müddetçe bereketli olabilir.»

H. E. Fordich

«Herkes hayatın kısalığından söz eder. Fakat boş geçen zamanı nasıl değerlendireceğini bilmez.»

Seneca

«Şerefle ve kazançla bitirilmesi gereken en ağır görev; hayattır.»

Toegueville

Evet, en büyük israf zaman israfıdır. Çünkü zaman aynıyle ömür ve hayat demektir. Ve her israf edilen şey neticesi itibarıyla, onu elde etmek için sarfedilen veya sarfedilecek olan zamanın israfı anlamını taşır.

İslâm ahlâkçıları bu konuya çok önem vermiştir. İsrâfın her çeşidi ile mücadele etmiş, israfı bir çeşit akıl zafı ve hastalığı kabul etmişlerdir.

İslâm hukuku israfta ileri giden kimseye vâsi tayinini bir prensip olarak kabul ve tatbik etmiştir. Çünkü, savurgan kişi aynıyle sorumluluk demek olan aklın bu en büyük hassasından (özellik) mahrumdur.

Evet, israf (savurganlık) gerçekten bir akıl arızasıdır, açık deyimi ile deliliklerdir. En büyük israf zaman israfı olduğuna göre, en büyük deli zamanı çarçur eden, ömrü azizi heder eden fert ve toplumlardır.

Şair ne güzel dile getiriyor :

«Müft mesken sanır cihânı kişi;»

«Nakt-i ömrün verir kirâ yerine.»

Abdi

(Dünyayı ve hayatı bedava (karşılıksız) bir mesken zanneden insan oğlu, bu dünya evine kira olarak en kıymetli sermayesi olan ömür Naktini ödemekte olduğunu bir türlü anlayamıyor. Ne yazık!..)

İsraf: Yersiz ve gereksiz harcama.

Kazancı ve en kıymetli ömür sermayemiz olan zamanı gâyesiz ve yararsız şekilde saçıp savurmak demektir.

İsrafın karşıtı iktisattır. Tutumlu olmak, masraf ve idarede itidal üzere bulunmak demektir.

Eski ahlâkçılar kazanmayı kuyudan kova ile su çıkarmak gibi güç,

savurganlığı da o kovayı baş aşağı boşaltırmak gibi kolay bir iş olarak tasvir etmişlerdir.

Meşru ölçüler içinde para ve serveti kazanmayı ve onu yeri geldikçe en yararlı ve hayırlı biçimde harcamayı, cimriliğe kaçmamak şartıyla, tutumlu olmayı israf ve savurganlıktan uzak durmayı bütün ahlâkçılar daima tavsiye etmişlerdir. Semâvi dinler bu konuda ciddi emirler getirmişler. Buna rağmen insanlık kendisini bu korkunç hastalıktan korumakta büyük güçlük çekmiş ve çekmektedir.

Bilhassa ahlâki ve mânevi disip-linden uzaklaşmayı özgürlük (hürriyet) zanneden ve o havaya belki de kasten sokulan günümüz insanlığı, israfı adeta bir temel hayat kaidesi haline getirmiş bulunmakta ve bu gidiş 20. asır medeniyetini top yekûn iflâs ve inkıza sürüklemektedir.

ÖZLÜ SÖZLER

İnsan ruhunun selâmeti için en koruyucu ilaç, bir dostun, gördüğü kusuru sadakatle ihtar etmesidir.

Bacon

Konuşup da aptallığınızı belli etmektense, susup da aptal sanılmamak daha iyidir.

Abraham Lincoln

Bedenimiz bizim bahçemizdir, irademiz de onun bahçivânı.

Shakespeare

Sır saklayan, söyleyenden çok büyüktür.

Amenemope

Bana hatırlama sanatını değil, unutma sanatını öğret. Çünkü ben hatırlamak istemediklerimi hatırlıyor, unutmak istediklerimi unutmuyorum.

Themistocies

Günah işleyen insandır, buna üzülen evliya olabilir, bununla övünen ise bir şeytandır.

Elbert Hubbard

Dedikodu, basit ruhlu kimsele-rin eğlencesidir.

Corneille

T. C. 66. YILI

ŞİİRLERLE GENÇLİĞE SESLENİŞ!

T Ü R K Ü M

Beş bin yıllık tarihim,
Şarka garba ün saldı,
Ben ezelden Fatihim,
Cihanda benden nûr aldı.

Türk oğluyum, Türk dönmez,
Ay yıldızım hiç sönmez.

Atalarım ulûdur,
Miras bana şeref şan,
Hürriyet doludur,
Damarlarımdaki kan,

Türk oğluyum, Türk dönmez,
Ay yıldızım hiç sönmez.

Bir ses der ki: «İleri!»
Benim de bu dileğim.
Dinleyerek bu emri,
Hiç bükülmez bileğim.

Türk oğluyum, Türk dönmez,
Ay yıldızım hiç sönmez.

Milliyetim, vatanım,
Her şeyden üstündür.
Ona vardır imânım,
Günler artık Türk'ündür.

Türk oğluyum, Türk dönmez,
Ay yıldızım hiç sönmez.

Sabri Cemil YALKUT

T Ü R K Ç O C U Ğ U N A

Seneler kutlu bana,
Aylar umutlu bana.
Her an haykırıyorum,
Türküm ne mutlu bana.

Cesaretin candadır,
Şöhretin dört yandadır.
Benim bütün cevherim,
Nabzımdaki kandadır.

Tarihten eski yaşıım,
Harpte eğilmez başım,
Toplar can yoldaşımdır,
Silâhlar arkadaşımıdır.

İzmir benim, Van benim,
Şeref benim, şan benim,
Kars, Erzurum, Erzincan,
Konya, Ardahan, benim.

Yurda nasıl doyarım?
Uğruna can koyarım.
Ona bir yan bakanın,
Gözlerini oyarım.

Türk dünyada bir tektir,
Milletlere örnektir.
Türklüğün meş'alesi,
Asla sönmiyecektir.

Halil SOYUER

Ben Türküm!...

Ben yüce bir soyadanım,
Ateş dalgası kanım,
Doğruyum, çalışkanım,
Türk'üm ne mutlu bana.

Dünyayla birdir yaşıım,
Tarihle arkadaşım,
Göklerde yüce başım,
Türk'üm, ne mutlu bana.

Şarktan garbe giderim,
Kıt'alar fethedim,
Gücüm sonsuzdur benim,
Türk'üm, ne mutlu bana.

Yükseklerden yükseğim,
Aşılmaz bir tümseğim,
Dünya bilir ben neyim,
Türk'üm, ne mutlu bana.

Cennetim Anadolu,
Yolum, fazilet yolu.
İçim, dışım hız dolu,
Türk'üm, ne mutlu bana.

Işık saçtım cihana,
İz bıraktım dört yana,
Kanım benzer volkana,
Türk'üm, ne mutlu bana.

H. Rafet TANIŞI

GAZİ'YE

İsmi eserinle naksettin hatırlara,
Bir zaferi için kurulan taklar gibi...
Senden bahsedecektir asırlar asırlara,
Muhaddes bir duayı anan dudaklar gibi.

Yurdumu çalmak için gelen cihangirleri
Önünde secdelere getirmiştin o zaman,
On dört milyon insana vurulan zincirleri
Sendin tunç elleriyle parçalayan kahraman.

Her gün bir parça daha yükselen vatanında
Kıvadlar toprağına altından düşen terdi
İsmi anmak için peygamberler yanında
Binlerce mucizeden bir tanesi yeterdi.

Yolunda yürütenler, gözlerinde gözleri,
Azminden hız alıyor, çelik bakışından fer;
İsmiyle dolduracak asırlarca her yeri
Bu zafer, bu mislini dünya görmemiş zafer.

İki yıldız halinde taşıyacak gözlerin
Dehanın zıyasını cihan ufuklarına;
Yurdumun her taşına naksettiğin sözlerin
Derin uğultularla aksedecek yarına.

Yaşar Nabi NAYIR

MUSTAFA KEMAL'İ DÜŞÜNÜYORUM

Mustafa Kemal'i düşünüyorum;
Yeleleri alevden al bir ata binmiş
Aşıyor yüce dağları, engin denizleri.
Altın saçları dalgalanıyor rüzgârda,

İşıl işıl yanıyor mavi gözleri.
Mustafa Kemal'i düşünüyorum;
Yanmış, yıkılmış savaş meydanlarında
Destanlar yaratıyor cihanın görmediği,

Arkasından dağ dağ ordular geliyor.
Her askeri Mustafa Kemal gibi.
Mustafa Kemal'i düşünüyorum;
Gelmiş geçmiş kahramanlara bedel.

Hükmediyor uçsuz bucaksız göklere.
Al bir ata binmiş yalın kılıç
Koşuyor zaferden zafere.
Mustafa Kemal'i düşünüyorum;

Ölmemiş bir kasım sabahı!
Yine bizimle beraber her yerde,
Yaşıyor dört köşesinde vatanın.
aşıyor damar damar yüreklerde,

Mustafa Kemal'i düşünüyorum;
Altın saçları dalgalanıyor rüzgârda,
Mavi gözleri işıl işıl görüyorum.
Uykularına giriyor her gece.
Ellerinden öpüyorum.

Ümit Yaşar OĞUZCAN

T. C. 66. YIL DOLAYISIYLA ŞİİRLERLE ATATÜRK

ATAM

Bir yüz tanıdım ruhuma nakş oldu zamanla,
Bir yüz ki bütün hatları şimşekle doluydu,
Ben yalnız onun resmine daldım heyecanla,
Benden çocuğum yalnız onun şiir'ini duydu.

Bir hüzne bürünmüştü cenazeyle düğünler,
Bir damla yaş olmuştü denizler gözümüzde.
Hasietle bakarken gecenin rengine günler,
Seyretti yanan gözlerimiz fecri o yüzde.

Tarih onun emriyle kıvıldandı yerinden,
Birkaç yıla toplandı hemen birçok asırlar.
İsa eli geçmiş sanılır yurt üzerinden,
Gül bahçesi olmuş dün ayak bastığı yerler.

Ondan geliyor, her günümüz başka baharsa,
Ondandır, ufuklarda ne ürperme, ne gam var...
Kalbim, nefesim dursa, düşüncem sona varsa,
Dünyayı unutsam da unutmam bir Atam var.

Faruk Nafiz ÇAMLİBEL

ATATÜRK ve CUMHURİYET

Baş eğmişken önünde altı asır her zorluk,
Göçtü bir çınar gibi koca İmparatorluk!..
Çatırdattı bu göçüş göklerin vatanın,
Duyunca silkindi Türk narasını «Ata»nın.

Haykırdı kadın, erkek: «İhtilâl var, ihtilâl!
Çiğnenemez yerlerde mübarek şanlı hilâl!..
Alev alev bayrağım kıvıllıklarda yandı.
Bütün millet «Kemal»in etrafında toplandı.

Dönünce yurt ananın gözleri bir pınara,
Can verdi Ulu Tanrım bu devrilen çınara!
Saldı o, yeniden kök, filiz, gövde, dal, budak;
İrkimin şahlanışı ısırttı «Garb»a dudak!..

Çekince Mehmetçikler kılıçları kınından,
Göl göl oldu her taraf korkak düşman kanından!
Birleşti siperlerde gazilerle, şehitler,
Yeni bir düzen verdi dünyaya koçyiğitler!..

Dile gelince otuz asırlık şanlı mazi.
Türk'ün kara bahtını ağarttı «Büyük Gazi»!..
Son verip bu cenkte biz bin bir kötü niyete,
Kavuştuk sevgimize; İstiklâl, hürriyet!..

Değildir zindan artık bize Anadolumuz.
Cumhuriyet nuruyla aydınlandı yolumuz!..
Onun kutsal sevgisi taşıyor içimizden,
Gökler dolusu selâm ölmez «Ata»ya bizden!..

Cemal Oğuz ÖCAL

T.C. Onuncu Yıl Marşı

Çıktık açık alınla on yılda her savaştan,
On yılda onbeş milyon genç yarattık her yaştan
Başta bütün dünyanın saydığı Başkumandan,
Demir ağırlarla ördük ana yurda dört baştan.

Türküz Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türke durmak yaşarmaz, Türk önde Türk ileri.

Çizerek kanımızla öz yurdun haritasını,
Dindirdik memleketin yıllar süren yasını,
Bütünledik her yönden İstiklâl kavgasını,
Bütün dünya öğrendi Türklüğü saymasını.

Türküz Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türke durmak yaşarmaz, Türk önde Türk ileri.

Bir hızla kötülüğü, geriliği boğarız,
Karanlığın üstüne güneş gibi doğarız,
Türküz bütün başlardan üstün olan başlarız.
Tarihten önce vardık, tarihten sonra varız.

Türküz Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türke durmak yaşarmaz, Türk önde Türk ileri.

Örnektir milletlere açtığımız yeni iz.
İmtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kütleyiz.
Uyduk görüşte bilgi, gidişte ülküye biz,
Tersine dönse dünya yolumuzdan dönmeyiz.

Türküz Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türke durmak yaşarmaz, Türk önde Türk ileri.

B. Kemal ÇAĞLAR — F. Nafiz ÇAMLİBEL

T.C. Ellinci Yıl Marşı

Müjdeler var yurdumun toprağına taşına,
Erdi Cumhuriyetim elli şeref yaşına,
Bu rüzgârla şahlanmış dalga dalga bayrağım,
Başka bir tuğ yaşarmaz Türk'ün özgür başına.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu,
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Yılları bir çığ gibi aşarak hafta hafta,
Koşuyoruz durmadan kadın - erkek bir safta.
Elimizde meşale, ilke ilke Atatürk,
Işıklarla donattık ülkeyi her tarafta...

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu,
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Aynı kandan feyz alır bunca toprak, bunca taş.
Kılıç tutan bilekler, verdi sabanla savaş.
Tekniğin dev nabzında her adım, her dakika,
Çarklarda aynı tempo, yüreklerde aynı marş.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu,
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Biz yürekten bağlıyız elli yıldır bu yola,
«Yurtta barış» ilk hedef, «Cihanda sulh» parola
Koparamaz hiç bir güç bizi milli birlikten,
Atamızın izinde koşuyoruz kol kola.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu,
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Yaşasın hür ulusum, soylu gencim, benliğim
Yaşasın şanlı ordum, sarsılmaz güvenliğim
Ersin elli yıllarım nice mutlu çağlara,
Örnek olsun cihana devletim, düzenliğim.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu,
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Atatürk'ün hayatı ile ilgili önemli tarihler

(1881 - 1938)

- 1881 ATATÜRK'ün Selanik'te doğumu.
- 1893 Selanik Askeri Rüstiye (Ortaokul)'sine yazılması.
- 1895 Selanik Askeri Rüstiyesini bitirerek Manastır Askeri İdadi (Lise)'sine girmesi.
- 13 Mart 1899 İstanbul'da Harbiyenin piyade sınıfına girmesi.
- 10 Şubat 1902 Harp Okulunu bitirmesi ve Harp Akademisine geçmesi.
- 11 Ocak 1905 Kurmay yüzbaşı olarak Harp Akademisini bitirmesi.
- Ekim 1906 Şam'da arkadaşları ile birlikte «Vatan ve Hürriyet» adlı gizli bir dernek kurması.
- 20 Haziran 1907 Kolağası (Önyüzbaşı) rütbesini alması.
- 13 Ekim 1907 Selanik'teki 3 üncü Orduya atanması.
- 13 Nisan 1909 31 Mart (13 Nisan 1909) gerici ayaklanması üzerine Hareket Ordusu.
- 27 Eylül 1911 nun kurmay başkanı olarak İstanbul'a hareket etmesi.
- 27 Kasım 1911 İstanbul'da Genelkurmaydaki görevine nakledilmesi.
- 9 Ocak 1912 Binbaşılığa yükselmesi.
- 27 Ekim 1913 Osmanlı - İtalyan Trablusgarp Savaşında Tobruk Muharebesini kazanması.
- 1 Mart 1914 Sofya Ataşemiliteri (Askeri Ataşe) olması.
- 2 - 25 Şubat 1915 Yarbaylığa yükselmesi.
- 25 Nisan 1915 Tekirdağ'da 19 uncu Tümeni kurması.
- 1 Haziran 1915 Arıburnu'na çıkan düşman kuvvetlerini tümüyle durdurması.

- 6 - 7 Ağustos 1915 Albaylığa yükselmesi.
- 8 - 9 Ağustos 1915 Birinci Anafartalar Zaferini kazanması.
- 10 Ağustos 1915 Anafartalar Grubu Komutanlığına getirilmesi.
- 17 Ağustos 1915 Conkbayırı Zaferini kazanması.
- 21 Ağustos 1915 Kireçtepe'de zafer kazanması.
- 27 Ocak 1916 İkinci Anafartalar Zaferini kazanması.
- 19 Mart 1916 16 ıncı Kolordu Komutanlığına atanması.
- 6 - 7 Ağustos 1916 Mirilivalığa (tümgeneral) yükselmesi.
- 7 Mart 1917 Bitlis ve Muş'u düşmandan kurtarması.
- 5 Temmuz 1917 2 nci Ordu Komutanlığına atanması.
- 20 Eylül 1917 7 nci Ordu Komutanlığına getirilmesi.
- 9 Ekim 1917 7 nci Ordu Komutanı olarak ülkenin ve ordumuzun durumu hakkında rapor yazıp ilgililere göndermesi.
- 15 Aralık 1917 7 nci Ordu Komutanlığından ayrılması.
- 5 Ocak 1918 Veliaht Vahdettin ile Almanya gezisi
- 7 Ağustos 1918 Filistin'de bulunan 7 nci Ordu Komutanlığına ikinci kez atanması.
- 26 Ekim 1918 Düşmanın saldırılarını Halep'in kuzeyinde durdurması.
- 31 Ekim 1918 Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığına getirilmesi.
- 13 Kasım 1918 İstanbul'a dönmesi.
- 30 Nisan 1919 9 uncu Ordu Müfettişi olması.
- 16 Mayıs 1919 Samsun'a gitmek üzere İstanbul'dan ayrılması.
- 19 Mayıs 1919 Samsun'a çıkması.
- 7 Kasım 1919 Erzurum'dan milletvekili seçilmesi.
- 24 Nisan 1920 Büyük Millet Meclisi Başkanı olması.
- 11 Mayıs 1920 İstanbul hükümetince ölüm cezasına çarptırılması.
- 5 Ağustos 1921 Büyük Millet Meclisi tarafından Başkomutanlık görevinin verilmesi.
- 19 Eylül 1921 Sakarya Zaferi üzerine Büyük Millet Meclisi tarafından müşirlik (marşallık) rütbesinin ve «Gazi» sanının verilmesi.
- 30 Ağustos 1922 Dumlupınar'da Başkomutan Muharebesini kazanması.
- 11 Ağustos 1923 İkinci Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçilmesi.
- 29 Ekim 1923 Cumhuriyeti kurup, ilk Cumhurbaşkanı seçilmesi.
- 26 Kasım 1934 Büyük Millet Meclisinin, Mustafa Kemal'e ATATÜRK soyadını vermesi.
- 1 Mart 1935 Dördüncü defa Cumhurbaşkanlığına seçilişi.
- 10 Kasım 1938 Sonrasızlığa göçüşü.

ARSLAN MEHMETÇİK ŞİİRİ

Karlı, soğuk gecelerde nöbet bekler Mehmetçik,
Yüreğinde vatan sevgisi,
Sarılır tüfeğine can gibi,
Gözleri ateşten bir parça,
Başı diktir her zaman.
Parolası "Önce Vatan"
Cesurdur Mehmetçik, gözüpektir,
Tek damla kanı akmaz,
Bir düş kurar Mehmetçik
Akşamları yaslanınca ranzasına
İlmek ilmek bağlar günleri
Teskereyi düşünür,
Gurbetteki anasını, babasını düşünür,
Yarını düşünür.
Bir türkü söyler sevda üstüne
Bir nefes çeker sigarasından
Sılasına gider dumanları
Bir mektup yazar Mehmetçik
Sayfalarca hasretini anlatır,
Bir isim fısıldar belli belirsiz,
Boğazına bir şeyler düğümlenir
Sızlar yüreği,
Hüzünlenir Mehmetçik.

Onur SANCAK - ANKARA

İstiklâl Marşı

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Catma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Flakkıdır, Flakka tapan milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım!

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim, imanı dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet", dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın!
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın...
Doğacaktır sana va'dettiği günler Flakkın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın!

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı;
Düşün, altındaki binlerce kefensiz yatanı;
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı;
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

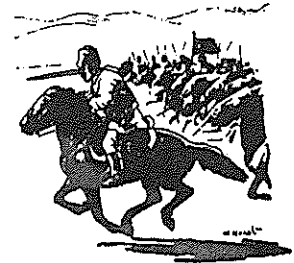
Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda...
Şühedâ fişkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Canı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin, tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâ-mahrem eli.
Bu ezanlar-kî şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli...

O zaman veda ile bin seade eder-varsa-taşım;
Her cerihamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fişkıır ruh-i mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman, yükselerek, arşa değer belki başım.

Dalgaları, sen de şafaklar gibi, ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kan'larımızın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl
Flakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet.
Flakkıdır, Flakka tapan milletimin istiklâl!..

Mehmet Akif Ersoy

Ey Türk Gençliği!

Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur.

Bu temel senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni, bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici bedhahların olacaktır. Bir gün istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve

cumhuriyetine kast edecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakrî zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen; Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

H. Atatürk